Merve TAYFUR

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN EVLİLİĞE YÜKLEDİKLERİ ANLAM EVLİLİĞE YÖNELİK TUTUMLARI VE MANEVİ İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN EVLİLİĞE YÜKLEDİKLERİ ANLAM EVLİLİĞE YÖNELİK TUTUMLARI VE MANEVİ İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

Merve TAYFUR

2026

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bursa 2026

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK ANABİLİM DALI

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN EVLİLİĞE YÜKLEDİKLERİ ANLAM EVLİLİĞE YÖNELİK TUTUMLARI VE MANEVİ İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Merve TAYFUR

Danışman:

Doç. Dr. Turgay GÜNDÜZ

BURSA – 2026

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim / Anasanat Dalı'nda 702231019 numaralı Merve TAYFUR'un hazırladığı **"Üniversite Gençliğinin Evliliğe Yükledikleri Anlam Evliliğe Yönelik Tutumları ve Manevi İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği"** konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 12/03/2026 perşembe günü 15.00 – 16.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının BAŞARILI (başarılı/başarısız) olduğuna OYBİRLİĞİ (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Doç. Dr. Turgay GÜNDÜZ
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. M. Naci Kula
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Asude Coşkunsever
Yalova Üniversitesi

12/03/2026

YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: **Üniversite Gençliğinin Evliliğe Yükledikleri Anlam, Evliliğe Yönelik Tutumları ve Manevi İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği**

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam xiv + 172 sayfalık kısmına ilişkin, 03.02.2026 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %17'dir.Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 8 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

03 / 02/ 2026

İmza

Adı Soyadı:	Merve TAYFUR
Öğrenci No:	702231019
Anabilim Dalı:	Manevi Danışmanlık ve Rehberlik
Programı:	Tezli Yüksek Lisans Programı
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik

Danışman

Doç. Dr. Turgay GÜNDÜZ

03 / 02 / 2026

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora Tezi/Sanatta Yeterlik Tezi/ Çalışması olarak sunduğum "**Üniversite Gençliğinin Evliliğe Yüklediği Anlam Evliliğe Yönelik Tutumları ve Manevi İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği**" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

03.02.2026

İmza

Adı Soyadı	: Merve TAYFUR
Öğrenci No	: 702231019
Anabilim/Anasanat Dalı	: Manevi Danışmanlık ve Rehberlik
Programı	: Tezli Yüksek Lisans Programı
Statüsü	: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : **Merve TAYFUR**
Üniversite : **Bursa Uludağ Üniversitesi**
Enstitüsü : **Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Anabilim/Anasanat Dalı : **Manevi Danışmanlık ve Rehberlik**
Bilim/Sanat Dalı : **Manevi Danışmanlık ve Rehberlik**
Tezin Niteliği : **Yüksek Lisans Tezi**
Tez Danışman(lar)ı : **Doç. Dr. Turgay GÜNDÜZ**

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN EVLİLİĞE YÜKLEDİKLERİ ANLAM EVLİLİĞE YÖNELİK TUTUMLARI VE MANEVİ İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

Bu tez çalışmasının temel amacı, üniversite gençliğinin evliliğe yüklediği anlam, evliliğe yönelik tutumları ve manevi iyi oluşları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Evliliğe yüklenen anlam, evlilik tutumu ve manevi iyi oluşun, birbirinden farklı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Bu araştırma, değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan nicel bir araştırmadır ve ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemi, Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören lisans ve yüksek lisans olmak üzere farklı sınıf düzeylerindeki 458 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veriler Demografik Bilgi Formu, Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği, İnönü Evliliğe Yönelik Tutum Ölçeği ve Spiritüel İyi Oluş Ölçeği kullanılarak gerçekleştirilen anket sonucunda elde edilmiştir. Toplanan veriler SPSS 29 programında analiz edilerek betimsel ve çıkarımsal analizler yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; evliliğe yüklenen anlam, evlilik tutumu ve spiritüel iyi oluşun birbirleri ile ilişkili yapılar olduğu gözlenmiştir. Cinsiyet, yaş ve aile içi ilişkinin niteliğinin evliliğe yüklenen anlam üzerinde öne çıkan değişkenler olduğu tespit edilmiştir. Evliliğe yönelik tutum çoğunlukla demografik özelliklerden bağımsız olsa da, cinsiyet değişkeninin önemli ölçüde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Spiritüel iyi oluş ise sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşma göstermektedir. Katılımcıların spiritüel iyi oluş düzeyleri arttıkça evliliğe daha olumlu baktıkları ve evliliğe yönelik daha pozitif yönde tutumlar geliştirdikleri tespit edilmiştir. Tüm bunlardan hareketle; spiritüel iyi oluşun üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam ve evliliğe yönelik tutumları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite gençliği, evliliğe yüklenen anlam, evlilik tutumu, spiritüel iyi oluş, manevi iyi oluş

ABSTRACT

Name and Surname	**: Merve TAYFUR**
University	**: Bursa Uludağ University**
Institution	**: Social Science Institution**
Field	**: Spiritual Guidance and Counseling**
Branch	**: Spiritual Guidance and Counseling**
Degree Awarded	**: Master/Doctorate/Proficiency in Art**
Supervisor/s	**: Assoc. Prof. Dr. Turgay GÜNDÜZ**

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE MEANING ATTRIBUTED TO MARRIAGE ATTITUDES TOWARD MARRIAGE AND SPIRITUAL WELL-BEING AMONG UNIVERSITY STUDENTS: THE CASE OF BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY FACULTY OF THEOLOGY

The main objective of this thesis is to reveal the relationship between the meaning attributed to marriage, attitudes towards marriage, and spiritual well-being among university youth. It aims to examine whether the meaning attributed to marriage, attitudes towards marriage, and spiritual well-being differ according to various demographic variables.

This research is a quantitative study aiming to examine the relationship between variables and was conducted using a correlational survey model. The sample consists of 458 university students from different class levels, including undergraduate and graduate students, studying at the Faculty of Theology, Bursa Uludağ University. Data were obtained from a survey conducted using the Demographic Information Form, the Meaning Attributed to Marriage Scale, the İnönü Attitudes Towards Marriage Scale, and the Spiritual Well-being Scale. The collected data were analyzed using SPSS 29 software, and descriptive and inferential and analyses were performed.

According to the findings of the study, the meaning attributed to marriage, attitudes towards marriage, and spiritual well-being were observed to be interrelated constructs. Gender, age, and the quality of family relationships were identified as prominent variables influencing the meaning attributed to marriage. While attitudes towards marriage were largely independent of demographic characteristics, the gender variable was found to have a significant impact. Spiritual well-being, on the other hand, showed significant differences according to socioeconomic level. It was determined that as participants' levels of spiritual well-being increased, they viewed marriage more positively and developed more favorable attitudes towards marriage. Based on all of this, it was concluded that spiritual well-being has a positive effect on the meaning attributed to marriage and attitudes towards marriage among university students.

Keywords: University students, meaning attributed to marriage, attitudes towards marriage, spiritual well-being

ÖNSÖZ

Bu çalışma, üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam, evliliğe yönelik tutumları ve manevi iyi oluşları arasındaki ilişkiyi ele almayı amaçlamıştır. Evliliğin kutsal bir birliktelik olması, sağlıklı bir biçimde kurulması ve diğer nesillere aktarılması noktasında gençlerin bu kuruma olan bakış açıları ve evliliğe nasıl bir anlam yükledikleri oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra insan tek yönlü bir varlık değildir ve manevi yönden iyi oluşu, bireylerin aldığı kararlar ve olaylara karşı tutumlarında belirleyici şekilde rol oynayabilmektedir. Bu sebeple gençlerin evliliğe nasıl bir anlam yükledikleri ve manevi yönden iyi oluşları arasındaki ilişki merak konusu olmuş, elde edilen sonuçların literatüre katkı sağlaması hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra yapılan bu araştırmanın gençlere yönelik yapılacak olan diğer çalışmalara da ışık tutacağı ön görülmektedir.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kavramsal ve teorik çerçeve çizilmiş, ikinci bölümde araştırmanın nasıl yürütüldüğüne ilişkin yöntem konusunda bilgiler verilmiş, üçüncü bölümde ise bulgular açıklanmış ve mevcut literatür bağlamında yorumlanmaya çalışılmıştır.

Öncelikle bu zorlu yolculukta her daim desteğini üzerimde hissettiğim, süreç boyunca yaşadığım zorlukların üstesinden gelmemde yardımcı olan, lisans ve yüksek lisans dönemi boyunca bana katmış olduğu tüm birikimler için değerli danışmam hocam Doç. Dr. Turgay Gündüz'e teşekkürü borç bilirim. Kendisi çalışmamı büyük bir titizlikle yürütmeme rehberlik etmiş, kıymetli bilgileri ile beni aydınlatmış, motivasyonumu daima yüksek tutmamda bana yardımcı olmuştur.

Bunun yanı sıra Bursa Uludağ Üniversitesi Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim dalı başkanı Prof. Dr. Mehmet Emin Ay hocama, bu alanda ilerleyip gelişmeme imkân sağladığı için teşekkürlerimi sunarım. Araştırmamı yürütmemde ve verileri toplamamda yardımcı olan fakültedeki birbirinden kıymetli hocalarıma ve tüm katılımcılara, desteklerini esirgemedikleri için müteşekkirim.

En büyük teşekkürüm ise beni her koşulda destekleyen ve başarabileceğime sonsuz inanç gösteren biricik annem, kıymetli babam, sevgili eşim ve canım kardeşlerim içindir. Her daim yanımda oldukları için hepsine minnettarım. Son olarak bu süreçte desteğini esirgemeyen tüm sevdiklerime ve dostlarıma da teşekkür ederim.

Bu çalışmanın, okuyanlara fayda sağlamasını; değerlerimiz ve manevi iyi oluşumuz üzerine bizleri düşünmeye sevk etmesini, Allah katında ilme katkı sunması hasebiyle sadaka-i cariye hükmünde kabul olunmasını temenni ederim.

Merve TAYFUR

Şubat 2026

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ..... **iii**
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU ..... **iv**
YEMİN METNİ ..... **v**
ÖZET ..... **vi**
ABSTRACT ..... **vii**
ÖNSÖZ ..... **viii**
İÇİNDEKİLER ..... **ix**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xv**
KISALTMALAR ..... **xvi**
GİRİŞ **1**
1. Araştırmanın Problemi 2
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi 6
3. Araştırmanın Hipotezleri 8
4. Araştırmanın Sınırlılıkları 9

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE **10**
1.1. Üniversite Gençliği 10
1.1.1. Gençlik Dönemi Temel Gelişim Özellikleri 14
1.1.1.1. Sosyal Gelişim 15
1.1.1.2. Bilişsel Gelişim 16
1.1.1.3. Kimlik Gelişimi 18
1.1.1.4. Dinî Gelişim 20
1.1.2. Gençlik Dönemi Cinsellik ve Evlilik İhtiyacı 22
1.2. Evlilik ve Aile 24
1.2.1. Evlilik ve Aile Kavramları 24
1.2.2. Evliliğe Yüklenen Anlam 26
1.2.3. Evliliğe Yüklenen Anlam İle İlgili Yapılmış Çalışmalar 28
1.2.4. Evlilik Tutumu 33
1.2.5. Evlilik Tutumunu Etkileyen Faktörler 34
1.2.5.1. Çocukluk Çağında Yaşanan Ruhsal Travmalar 34
1.2.5.2. Aile ve toplumun düşünce yapısı 35
1.2.5.3. Din 36
1.2.5.4. Diğer Etkenler 37
1.2.6. Evlilik Tutumu İle İlgili Araştırmalar 38
1.3. Maneviyat ve Manevi İyi Oluş 41

1.3.1. Maneviyat 42
1.3.1.1. Maneviyat ve Din İlişkisi 44
1.3.1.2. Maneviyat Evlilik İlişkisi 47
1.3.2. Manevi İyi Oluş 48
1.3.3. Manevi İyi Oluş İle İlgili Çalışmalar 51

İKİNCİ BÖLÜM
YÖNTEM 54

2.1. Araştırma Modeli 54
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 54
2.3. Katılımcılarla İlgili Bilgiler 55
2.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri 55
2.3.2. Katılımcıların Aile Yapılarına Dair Bilgiler 56
2.4. Veri Toplama Araçları 58
2.4.1. Demografik Bilgi Formu 58
2.4.2. Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği 58
2.4.3. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği 59
2.2.4. Üç Faktörlü Spiritüel İyi Oluş Ölçeği 61
2.5. Verilerin Toplanması ve İstatiksel Analizi 61
2.6. Araştırmanın Etik Yönü ve İzinler 62
2.7. Yapay Zekâ'dan Yararlanma Durumu 62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUM 63

3.1 Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlamın Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 63
3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 63
3.1.2. Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 65
3.1.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 67
3.1.4. Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 69
3.1.5. Sınıf Düzey Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 70
3.1.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 71
3.1.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 72
3.1.8. Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 73
3.1.9. Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 74
3.1.10. Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Evliliğe Yüklenen Anlam 76
3.2. İnönü Evlilik Tutum Puan Ortalamalarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 78
3.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Evlilik Tutumu 78
3.2.2. Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Evlilik Tutumu 79
3.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Evlilik Tutumu 81
3.2.4. Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre Evlilik Tutumu 83
3.2.5. Sınıf Düzey Değişkenine Göre Evlilik Tutumu 84

3.2.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evlilik Tutumu 85
3.2.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evlilik Tutumu 86
3.2.8. Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Evlilik Tutumu 87
3.2.9. Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Evlilik Tutumu 89
3.2.10. Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Evlilik Tutumu 90
3.3. Spiritüel İyi Oluş Puan Ortalamalarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 91
3.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş 91
3.3.2. Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Spiritüel İyi Oluş 93
3.3.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş 94
3.3.4. Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş 95
3.3.5. Sınıf Düzey Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş 97
3.3.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş 97
3.3.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş 98
3.3.8. Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Spiritüel İyi Oluş 99
3.3.9. Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Spiritüel İyi Olıuş 100
3.3.10. Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Spiritüel İyi Oluş 102
3.4. Evliliğe Yüklenen Anlam (EYA), Evlilik Yönelik Tutum (EYT) ve Spritüel İyi Oluş (SİO) Arasındaki İlişki 103
3.4.1. Evliliğe Yüklenen Anlam ile Evliliğe Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi 105
3.4.1.1. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Cinsiyete Göre İncelenmesi 105
3.4.1.2. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi . 106
3.4.1.3. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Medeni Duruma Göre İncelenmesi 107
3.4.1.4. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi 109
3.4.1.5. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi . 111
3.4.1.6. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi 113
3.4.1.7. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi 115
3.4.1.8. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre İncelenmesi 117
3.4.1.9. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Aile Algısına Göre İncelenmesi 118
3.4.1.10. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre İncelenmesi 120
3.4.2. Evliliğe Yüklenen Anlam ile Spiritüel İyi Oluş Arasındaki İlişki 122
3.4.2.1. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Cinsiyete Göre İncelenmesi 122
3.4.2.2. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi .. 123
3.4.2.3. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Medeni Duruma Göre İncelenmesi 124
3.4.2.4. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Sosyo-Ekonomik Duruma Göre İncelenmesi 125
3.4.2.5. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi ... 127
3.4.2.6. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi 129

3.4.2.7. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi 131
3.4.2.8. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre İncelenmesi 133
3.4.2.9. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Aile Algısına Göre İncelenmesi 134
3.4.2.10. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşım Durumuna Göre İncelenmesi 135
3.4.3. Evliliğe Yönelik Tutum ile Spiritüel İyi Oluş Arasındaki İlişki 137
3.4.3.1. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Cinsiyete Göre İncelenmesi 137
3.4.2.2. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Yaş Grubuna Göre İncelenmesi 138
3.4.3.3. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Medeni Duruma Göre İncelenmesi . 139
3.4.3.4. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi 139
3.4.3.5. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi ... 140
3.4.3.6. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi 141
3.4.3.7. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi 142
3.4.3.8. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre İncelenmesi 143
3.4.3.9. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Aile Yapısına Göre İncelenmesi 144
3.4.3.10. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşımına Göre İncelenmesi 145

SONUÇ VE ÖNERİLER 147

KAYNAKÇA 153

EKLER 168

Ek 1: Demografik Bilgi Formu 168
Ek 2: Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği 169
Ek 3: İnönü Evlilik Tutum Ölçeği 170
Ek 4: Üç Faktörlü Spiriteel İyi Oluş Ölçeği 171
Ek 5: Etik Kurul Kararı 172

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklere Göre Dağılımı 55
Tablo 2: Anne ve Babalarının Eğitim Durumları..... 56
Tablo 3: Anne Babalarının Birlikte Yaşama Durumlarına Göre Dağılım 57
Tablo 4: İçinde Yaşadıkları Aile Ortamına Göre Katılımcıların Durumu 57
Tablo 5: Anne Babalarının Din ve İnançlara Yaklaşımları İtibariyle Katılımcıların Dağılımı... 58
Tablo 6: Evliliğe Yüklenen Anlamın Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu..... 63
Tablo 7: Evliliğe Yüklenen Anlamın Yaş ve Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu..... 65
Tablo 8: Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanları İle Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizİ Sonuçları..... 67
Tablo 9: Evliliğe Yüklenen Anlamın Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu..... 68
Tablo 10: Evliliğe Yüklenen Anlamın Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Farklılaşma Durumu ... 69
Tablo 11: Evliliğe Yüklenen Anlamın Sınıf Düzey Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu.... 70
Tablo 12: Evliliğe Yüklenen Anlamın Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu 71
Tablo 13: Evliliğe Yüklenen Anlamın Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu..... 72
Tablo 14: Evliliğe Yüklenen Anlamın Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu..... 73
Tablo 15: Evliliğe Yüklenen Anlamın Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Farklılaşma Durumu. 75
Tablo 16: Evliliğe Yüklenen Anlamın Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Farklılaşma Durumu..... 77
Tablo 17: Evlilik Tutumunun Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu..... 78
Tablo 18: Yaş İle Evlilik Tutumu Arasındaki Korelasyon 80
Tablo 19: Evlilik Tutumunun Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu 82
Tablo 20: Evlilik Tutumunun Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Farklılaşma Durumu 83
Tablo 21: Evlilik Tutumunun Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu..... 84
Tablo 22: Evlilik Tutumunun Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu 86
Tablo 23: Evlilik Tutumunun Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu..... 86
Tablo 24: Evlilik Tutumunun Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu..... 87
Tablo 25: Evlilik Tutumunun Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Farklılaşma Durumu 89
Tablo 26: Evlilik Tutumunun Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Farklılaşma Durumu..... 90
Tablo 27: Spiritüel İyi Oluşun Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu 91
Tablo 28: Spiritüel İyi Oluşun Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu 93
Tablo 29: Spiritüel İyi Oluşun Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu 94
Tablo 30: Spiritüel İyi Oluşun Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Farklılaşma Durumu 95
Tablo 31: İkili Karşılaştırmalar Tablosu..... 95
Tablo 32: Spiritüel İyi Oluşun Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu 97
Tablo 33: Spiritüel İyi Oluşun Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu..... 98
Tablo 34: Spiritüel İyi Oluşun Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu 99
Tablo 35: Spiritüel İyi Oluşun Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu..... 99
Tablo 36: Spiritüel İyi Oluşun Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Farklılaşma Durumu 100
Tablo 37: Spiritüel İyi Oluşun Din ve İnanışlara Yaklaşımlarına Göre Farklılaşma Durumu.. 102
Tablo 38: EYA, EYT ve SİO Puanlarıyla ilgili Çarpıklık ve Basıklık Değerleri 103
Tablo 39: EYA, EYT ve SİO Arasındaki Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları 104
Tablo 40: Cinsiyete Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki 105
Tablo 41: Yaş Gruplarına Göre EYA ve EYT Arasındaki İlişki 107
Tablo 42: Medeni Duruma Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki 108

Tablo 43: Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki 109
Tablo 44: Sınıf Düzeyine Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki 111
Tablo 45: Anne Eğitim Durumuna Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki 113
Tablo 46: Baba Eğitim Durumuna Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki 115
Tablo 47: Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki... 117
Tablo 48: Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki 119
Tablo 49: Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki..... 121
Tablo 50: Cinsiyete Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 122
Tablo 51: Yaş Grubuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 123
Tablo 52: Medeni Duruma Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 125
Tablo 53: Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 126
Tablo 54: Sınıf Düzeyine Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 127
Tablo 55: Anne Eğitim Durumuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki..... 129
Tablo 56: Baba Eğitim Durumuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 131
Tablo 57: Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 133
Tablo 58: Mutlu-Mutsuz Olma Bakımından Aile Algısına Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 134
Tablo 59: Ailenin Dinî İnançlara Yaklaşımına Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki 136
Tablo 60: Cinsiyete Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki 137
Tablo 61: Yaş Grubuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki 138
Tablo 62: Medeni Duruma Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki 139
Tablo 63: Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki..... 139
Tablo 64: Sınıf Düzeyine Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki..... 140
Tablo 65: Anne Eğitim Durumuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki 141
Tablo 66: Baba Eğitim Durumuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki 142
Tablo 67: Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki 143
Tablo 68: Mutlu-Mutsuz Olma Bakımından Aile Algısına Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki 144
Tablo 69: Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki..... 145
Tablo 70: Doğrulanıp Doğrulanmama Durumuna Göre Hipotezler 151

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yaş Gruplarına Göre Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam Puanları Arasındaki Farklar Grafiği 66
Şekil 2: İkili Karşılaştırmalar Grafiği 76
Şekil 3: İkili Karşılaştırmalar Grafiği 80
Şekil 4:İkili Karşılaştırma Grafiği 101

KISALTMALAR

akt.	: aktaran
çev.	: çeviren
EYA	: Evliliğe Yüklenen Anlam
EYT	: Evliliğe Yönelik Tutum
N	: Katılımcı sayısı
p.	: İstatistiksel anlamlılık değeri
r.	: Korelasyon katsayısı
sd.	: Serbestlik derecesi
Sıra Ort.	: Sıra ortalamaları
U	: Mann-Whitney U değeri
vd.	: ve diğerleri
vb.	: ve benzeri
bs.	: Baskı
Ed.	: Editör
EYAÖ	: Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği
İETÖ	: İnönü Evlilik Tutum Ölçeği
SİO	: Spiritüel İyi Oluş
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
KMO	: Kaiser-Mayer-Olkin test değeri

GİRİŞ

Evlilik ve aile, toplumsal yapının anlaşılmasında önemli bir yere sahip olan temel sosyolojik kurumlardır. Evlilik, bireylerin toplumsal değerler çerçevesinde bir araya gelmelerini ifade eden bir kurum olup, eşlerin rol ve sorumluluklarını şekillendiren bir özelliğe sahiptir. Aile ise yalnızca biyolojik bağlarla sınırlı kalmayıp; aynı zamanda bireyler arasında ekonomik, duygusal ve sosyal bağların da oluşmasını sağlayarak sosyalleşme süreçlerinde önemli bir işlev üstlenmektedir.[1]

Aile ve evlilik kurumu zaman içerinde yapısal açıdan bir takım dönüşümler geçirsede toplumun temel unsurlarından birisi olma özelliği hâlâ korumaktadır. Çoğu kişi tarafından bireylerin sosyal, ekonomik, ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir birliktelik olarak görülen evlilik, bireylerin değer dünyasına göre farklı şekillerde de algılanabilmektedir.[2] Toplumsal değişmeyle birlikte aile ve evliliğe yüklenen anlamlar farklılaşmış, geniş ve çekirdek olarak ayrılan aile yapısı zaman içerisinde çeşitlenmiştir. Yaşanan bu değişim bazılarına göre ailenin önemini kaybetmesi olarak değerlendirilirken, bazılarına göre ise ailenin önemini korumakla birlikte yeni koşullara uyum sağlaması şeklinde yorumlanmıştır.[3] Yaşanan süreçle birlikte bireylerin evliliğe yükledikleri anlamlar farklılaşmış, kişiler arası değişiklik gösteren çok boyutlu bir olgu haline gelmiştir.

Evlilik ve aile kurumuna yönelik kuramsal yaklaşımlardaki bu değişim, toplumsal yapı üzerinde önemli etkileri olan gençlik kesimi üzerinde daha belirgin hale gelmektedir. Toplumsal değerlerin aktarıldığı ve dönüştürüldüğü bir dönem olması itibariyle, özellikle üniversite gençliği kritik bir grubu temsil etmektedir. Üniversite dönemi boyunca yaşanan eğitim sürecinde bireylerin değerleri ve beklentileri şekillenirken, evlilik ve evliliğe dair algılar da bu süreçte önemli yer tutmaktadır. Ülkemizde de olduğu gibi geleneksel ve modern değerlerin iç içe geçtiği toplumlarda gençlerin evlilik algısı birbirinden farklı

---

1 Arif Akbaş, "Türkiye toplumunda evlilik ve aile: Sosyolojik-Psikolojik Perspektiften Yakın İlişkiler", *NOSYON: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi* 13 (30 Haziran 2024), 133.

2 Şenel Çıtak - Ayşe Başar, "Evlilik Kaygısında Bağlanma Stillerinin Yordayıcılığı", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırmaları Dergisi* 13/0 (21 Eylül 2023), 186.

3 Elif Baş - Emine Cengiz, "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileyi Anlamlandırma Biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği", *İmgelem* 2/2 (09 Temmuz 2018), 2.

boyutlarda olup; bireysel, toplumsal ve tarihsel etkilere bağlı olarak şekillenebilmektedir.[4]

Üniversite dönemiyle birlikte aileden ayrılma ve bireyselleşme süreci yaşayan üniversite gençliği; çevresinin genişlemesi sonucunda yeni sosyal ilişkiler kurma, sorumluluk alma, geleceğe yönelik planlar yapma gibi pek çok rol üstlenmektedir. Yetişkinliğe geçiş sürecini yaşayan gençler için bu dönem oldukça önemlidir. Yaşam amaçlarının büyük oranda belirlendiği, sosyal ilişkilerin hız kazandığı, gelecek ve kariyer planlamalarının yapıldığı üniversite dönemi, aynı zamanda çeşitli zorlukların yaşandığı bir dönem olabilmektedir. Bu noktada gençlerin psikolojik ve manevi yönden iyi oluşu karşılaşılan sorunların çözümü ve yaşam amacını belirleme noktasında bireylere yardımcı olmaktadır.[5] Manevi iyi oluş, bireyin yaşamının tüm alanlarını etkileyen bütüncül bir iyi oluş durumu olarak ifade edilmektedir. Bu durumda birey, yaşamı anlamlandırarak içsel bir denge kurmakta ve kendi değerleri çerçevesinde huzurlu bir hayat sürdürebilmektedir. Manevi iyi oluşu yüksek bireylerin, karşılaşılan zorluklarla baş etmede daha güçlü içsel kaynaklara sahip oldukları görülmektedir. Aynı zamanda bireyin kendisini ve çevresinde yaşanan olayları anlamlandırma çabası, karşılaşılan olgulara yüklenen anlamlar üzerinde belirleyici olabilmektedir.[6] Bu bağlamda, üniversite gençlerinin evliliğe yükledikleri anlamların ve evliliğe yönelik tutumlarının yalnızca belirli etkenlere bağlı olmadığını; aynı zamanda manevi iyi oluş düzeyleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Söz konusu ilişkinin incelenmesi, bireylerin gelişim süreçlerinin ve toplumsal yapıdaki değişimlerin anlaşılması ve yorumlanması açısından önemli görülmektedir.

1. Araştırmanın Problemi

Günümüzde evlilik ve aile üzerine pek çok araştırma yapıldığı gözlenmiştir.[7] Bu çalışmaların günden güne artmasının en önemli sebeplerinden biri de bu iki kurumun

---

4 Hüseyin Nihat Güneş - Günal Bilek, "Üniversite Öğrencilerinde Evliliğe Yüklenen Anlamlar, Evlilik Kaygısı ve Evlenme Niyeti Arasındaki İlişkiler: Bitlis Örneği", *İmgelem* 18 (31 Ocak 2026), 88-89.

5 Zeki Karataş - Ozan Selçuk, "Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluşlarının Açıklanmasında Psikolojik Esneklik ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü", *Journal of University Research* 6/1 (20 Mart 2023), 38.

6 Hümeyra Nazlı Tan - Mualla Yıldız, "'Manevi İyi Oluş' Kavramının Ortaya Çıkışı ve Tanımlanması", *Dini Araştırmalar* 25/63 (15 Aralık 2022), 471.

7 Nurşen Adak, "Evlilik veya Evlilik Dışı Birlikte Yaşama: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *Sosyoloji Dergisi* 1ozel (01 Mart 2016), 23-40; Okan Aydın - Gülen Baran, "Toplumsal Değişme Sürecinde Evlenme ve Boşanma", *Toplum ve Sosyal Hizmet* 21/2 (15 Ekim 2010), 117-126; Pınar Ezgi Burç, "Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış", *Gazi*

toplumsal değişimden büyük ölçüde etkilenmesidir. Yaşanan bu süreç bireylerin olumlu ya da olumsuz yönde anlamlandırmalar yapmasına yol açabilmektedir. Özellikle son yıllarda evliliğin gençler tarafından ertelenmesi, evlilik dışı ilişkilerin yaygınlaşması ve evliliğin kısıtlayıcı bir unsur olarak görülmesi gibi durumlar zamanla evliliğe yönelik algı ve tutumların farklılaştığını göstermektedir.[8]

Geçmişten günümüze yaşanan pek çok gelişme ile birlikte geleneksellikten modernliğe doğru bir yönelimin varlığından bahsetmek mümkündür. Bu süreç toplumun gelenek ve göreneklerinde, sosyal ilişkilerde olduğu kadar aynı zamanda cinsiyet algılarında ya da cinsiyet rol beklentileri gibi faktörlerde de etkisini göstermiştir. Tüm bunlara bağlı olarak bireylerin evliliğe dair algı ve tutumları da değişime uğramış ve zaman içerisinde farklılaşmıştır.[9]

Bu süreçten en fazla etkilenen kurumların başında aile gelmektedir. Geleneksel yapıda evlenilecek olan kişiye büyüklerin karar verdiği, kadın ve erkek rollerinin keskin çizgilerle ayrıldığı, toplumun kabul gördüğü norm ve görevlerin ön planda tutulduğu, eşler arasındaki iletişim ve paylaşımın sınırlı olduğu, erkek egemenliğinin hâkim olduğu aile yapısı; yerini daha modern bir yapıya bırakmıştır. Bu yeni yapıda eş seçiminin bireyler tarafından yapıldığı, bireysel sorumlulukların farkedildiği, eşler arasında ortak paylaşımın daha fazla olduğu ve eşitlik anlayışının büyük ölçüde etkili olduğu görülmektedir.[10]

Aile kurumu üzerinde olan bu değişim ve gelişim olumlu olabileceği gibi bazı yönlerden riskler taşımaktadır. Bunların başında boşanma oranlarında yaşanan artış gelmektedir.[11] Türkiye İstatik Kurumu'nun (TÜİK) yayımladığı istatistiklere göre boşanma sayısı 2024 yılında 188.963 iken bu sayı 2025 yılında 193.793'e yükselmiştir.[12] Boşanma sayısındaki

---

Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 5/13 (11 Mayıs 2018), 135-141; Cavit Tütengil, "Aile ve Evlilik Araştırması Sonuçları I", *Istanbul Journal of Sociological Studies* 16 (14 Eylül 2011), 1-16; İbrahim Yasa, "Evlilik ve Geniş Aile Kurumlarının Yazgısı", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 28/1 (1973), 1-10.

8 Mehmet Erkol vd., "Toplumsal Değişimin Bir Göstergesi Olarak Gençlerin Evliliğe Yönelik Tutumları", *Universal Journal of History and Culture* 3/1 (30 Nisan 2021), 62.

9 A. Esra Gazioğlu, "Genç Yetişkinlerin Evlilik Ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi.", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 23/23 (30 Ekim 2013), 108.

10 Olcay İmamoğlu, "Değişen Dünyada Değişen Aile-İçi Roller", *Kadın Araştırmaları Dergisi* 1 (17 Ocak 2012), 67.

11 Aydın - Baran, "Toplumsal Değişme Sürecinde Evlenme ve Boşanma", 123.

12 Türkiye İstatistik Kurumu, *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2024* (2025).

artışın yanı sıra evlenme yaşının yükseldiği ve hiç evlenmeyen kişilerin oranının arttığı da elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu oranlardaki artış, evlilik kurumunun öneminin azaldığını ve aile kurumunun da bu durumdan ciddi anlamda etkilenebileceğini akıllara getirmektedir.

Türkiye'de evlilik ve aile kurumunun farklılaşmasında; göç, yoksulluk, kadınların iş hayatına katılımı, teknolojinin gelişmesi, ve toplumsal değerler olmak üzere beş temel unsur öne çıkmaktadır.[13] Sosyal statülerin artması ve eğitim seviyesinin yükselmesi de kişilerin evliliğe yönelik beklentilerini etkileyebilmektedir. Kişilerin eğitim düzeyi arttıkça evleneceği kişiye karar verme noktasında aile faktörünü geri planda tutarak kişisel kararlarını ön plana çıkardıkları gözlenmektedir.[14]

Yetişkinliğe atfedilen anlamın zaman içerisinde farklılaşması, gençlerin evlilik kurumunu ertelemesine sebep olmaktadır. Ergenlik dönemini tamamlayan gençler kendilerini tam anlamıyla bir yetişkin gibi hissetmedikleri için ergenlik ve yetişkinlik arasında kalmakta ve yetişkinlik rollerine tam anlamıyla adapte olamamaktadır.[15] Son yarım yüzyılda değişen yetişkinliğe geçiş kriterlerinin yirmili yaşların sonlarına doğru kayması 18-29 yaş arasındaki bireylerin de gelişimini de etkilemektedir. Bu süreçte çocukluk alışkanlıkları tam olarak bırakılamazken, yetişkin olmanın sorumluluk bilinci de kişiye tam anlamıyla yüklenememiştir.[16]

Toplumda yaşanan bu gelişmeler, gelenek ve göreneklerin yaptırım gücündeki farklılıklar ve sosyal değerlerdeki değişimler sonucunda zamanla evlilikle ilgili yeni ilgi, ihtiyaç ve tutumların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.[17] Küreselleşmenin hızlanması ve sanayileşmeyle birlikte modern bakış açısı gelişmiş, toplumsallıktan ziyade bireysellik ön plana çıkmıştır. Bu durum, aile ve evlilik kavramlarını olan bakış açılarının çeşitlenmesine sebep olmuştur.[18] Aynı zamanda bu süreç, bireylerin iç dünyalarını da

---

13 Mehmet Ali Sungur vd., "Evlilik ve Eş Seçme Tutumuna Kuşakların Etkisi: X ve Y Kuşaklarının Karşılaştırması", *Toplum ve Sosyal Hizmet* 28/1 (18 Mayıs 2017), 71.

14 Mustafa Turğut vd. (ed.), *Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler* (Ankara: T.C.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014), 167.

15 Turğut vd., *Türkiye aile yapısı araştırması*, 61.

16 Gülay Günay, Bener, Özgün, "Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları", *Karabük Üniversitessi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/1 (2013), 13.

17 Sabri Çakır, "Türkiye'de Evli Kadınlar Ekseninde Evlilik/Aile Algısı ve Boşanma Olgusu", *Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar - VI* (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2014), 75.

18 Hatice Keleş, "Reform Çağının Radikal Kanadı Olan Hutteritlerin Dinî Kökenli Geleneksel Komünal Yaşam Tarzı Üzerine Bir Araştırma", *Kilis 7 December University Journal of Theology* 11/11 (2019), 813.

etkileyerek çeşitli problemlerin yaşanmasına yol açmıştır. Değişime uyum sağlayamayan bireylerin, yaşadıkları sıkıntıdan kurtulma ve kendilerini daha iyi hissetme arayışları, manevi iyi oluşa olan gereksinimin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.[19] Toplumsal değişimin en dinamik unsuru olarak görülen üniversite gençliği, aldıkları eğitim ve üstlenecekleri roller doğrultusunda toplumsal yapının şekillenmesinde önemli katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda, üniversite gençliğinin toplumun temel yapı taşlarından biri olan aileye yönelik tutum ve davranışlarının incelenmesi büyük önem arz etmektedir.[20]

Üniversite dönemi, bir bakıma gençlere hem iş hem de eş seçme imkânı da sunmaktadır. Bu dönemde bir araya gelen gençler, hayatlarını birleştirebilecekleri, sağlıklı ilişkiler kurabilecekleri, zorluklara birlikte göğüs gerebilecekleri eş adayını seçme fırsatını bulmaktadır. Bu süreçte birlikte olmak adına atılan ilk adım ise çoğu zaman evlilikle sonuçlanabilmektedir.[21] Bu dönemde bireyler ailelerinden uzakta sosyal, akademik, psikolojik ve duygusal yönden zorluklarla karşılaşabilirler. Bu zorluklar çerçevesinde gençlerin evliliğe bakış açısı pek çok sebebe bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Bu farklılaşmanın sağlıklı olabilmesi için gençlerin evliliğe olan bakış açılarının anlaşılması ve bu konuda bilinçlendirilmesi gerekir.[22] Bunun yanı sıra üniversite döneminde yaşanan uyum problemlerinin aşılmasında ve öğrencilerin hayatlarını şekillendirecek kararlar vermesinde psikolojik yönden esnek olmaları ve manevi iyi oluşun önemli katkıları bulunmaktadır. Psikolojik esneklik bireylerin değişen durumlara kolayca adapte olmasını ve olaylara bakış açısının farklılaşmasına yardımcı olur. Aynı şekilde manevi iyi oluş, istenmeyen bir durumla karşılaşıldığında kişileri olumlu yönde düşünmeye yönlendiren ve güçlüklerle baş etmede psikolojik yönden kaynak niteliğindedir.[23]

Bu sebeple yapılan pek çok çalışmada evliliğin gençler açısından yeri ve önemi üzerinde fazlaca durulmuş, özellikle üniversite öğrencilerinin evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik

---

19 Didem Ayhan - Hilal Seki Öz, "Yetişkin Bireylerde Ölüm Algısının Manevi İyi Oluş Üzerine Etkisi", *Black Sea Journal of Health Science* 5/3 (01 Eylül 2022), 494.

20 Nesrin Türkarslan - Abulfez Suleymanov, "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evlilik Konusundaki Görüş ve Düşünceleri -Azerbaycan Ve Türkiye Karşılaştırması", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* 5 (01 Mart 2010), 2.

21 Meltem Akbaş - Şule Gökyildiz Sürücü vd., "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler", *Çukurova Medical Dergisi* 44/1 (31 Mart 2019), 94.

22 Günay, Bener, Özgün, "Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları", 3.

23 Karataş - Selçuk, "Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluşlarının Açıklanmasında Psikolojik Esneklik ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü".

tutumlarının farklılaşmasındaki sebepler üzerine yoğunlaşılmıştır.[24] Bireylerin manevi yönden iyi oluşlarının evliliğe yönelik algı ve tutumlar üzerindeki etkisi ve bu etkinin üniversite öğrencileri üzerinde incelendiği çalışmaya ise henüz rastlanılmamıştır. Çalışmalar genellikle manevi iyi oluşun; evlilik kaygısı, evlilik uyumu, evlilik doyumu, toplumsal cinsiyet algısı, evlilik beklentileri ile ilişkisi ve evlilikte maneviyatın aracı rolü gibi çalışmalar ile sınırlı kalmıştır.[25] Bu durum manevi iyi oluş ile bireyin anlam dünyası arasındaki ilişkinin yeterince anlaşılmasını sınırlandırmaktadır. Oysaki özelikle üniversite döneminde gençlerin evliliğe yükledikleri anlamın anlaşılması, evliliğe yönelik tutum ve manevi iyi oluşları arasında nasıl bir ilişki olduğunu inceleyen bütüncül araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, araştırmanın problemi; *üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam, evliliğe yönelik tutumları ve manevi iyi oluşları arasında bir korelasyon var mıdır? Varsa bu korelasyonun yönü ve gücü nasıl bir görünüm arz etmektedir?* şeklinde belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarının Manevi Danışmanlık ve Rehberlik (MDR) alanında sıklıkla ayrı ayrı ele alınan evliliğe yüklenen anlam, evliliğe yönelik tutum ve spiritüel iyi oluş değişkenlerini bütüncül bir çerçevede değerlendirerek söz konusu olan boşluğu gidermede yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Üniversite dönemi, gençler için evliliğe görece yakın bir dönemdir. Bu sebeple özellikle bu dönemde gençlerin evliliğe yükledikleri anlam ve tutumların, manevi iyi oluş düzeyleri ile arasındaki ilişkiyi incelemek bu araştırmanın temel amaçlarından biridir. Bu kapsamda, üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam ve manevi iyi oluş düzeylerinin yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey gibi demografik değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğinin incelenmesi

[24] Hasan Bacanlı, "Eş Tercihleri", *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 2/15 (08 Mart 2001), 7-16; Gül Pınar, "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 14/14 (01 Eylül 2008), 49-60; Baş - Cengiz, "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileyi Anlamlandırma Biçimleri", 09 Temmuz 2018; İbrahim Aksakal, "Üniversite Öğrencilerinin Evlilikle İlgili Beklenti ve Tutumlarının Belirlenmesi: (Erzincan Örneği)", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15/2 (31 Aralık 2022), 168-184.

[25] Hatice Acar Çınar, "Evlilik Kaygısı ve Manevi İyi Oluş Arasındaki İlişki", *Sinop İlahiyat Dergisi* 3 (30 Aralık 2025), 95-112; Sümeyye Özdemir Aydın, *Evlilik Uyumunun İlişki Özyeterliği Ve Spiritüel İyi Oluş İle İlişkisi* (İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023); Turgay Şirin, "Evli Çiftlerin Spiritüel İyi Oluşları İle Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki", *Ekev Akademi Dergisi* 77 (28 Şubat 2019), 389-410; Nevzat Gencer vd., "Üniversite Öğrencilerinde Spiritüel İyi Oluş ve Toplumsal Cinsiyet Algısı", *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/2 (30 Aralık 2021), 717-750; Şüheda Çalişkan - Bülent DiLmaç, "Evli Bireylerde Manevi İyi Oluş, Ailede Yılmazlık ve Yaşamın Anlamı Arasındaki Yordayıcı İlişkiler", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/1 (31 Ocak 2022), 113-127.

amaçlanmıştır. Bu araştırmayı özgün kılan husus, üniversite öğrencilerinde bu üç değişken arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlayan ilk çalışmalardan olmasıdır.

Evliliğe yönelik tutumların ve yüklenen anlamların farklılaşmasında pek çok unsurun etkisi gözlenmektedir. Bunlardan biri olabileceği düşünülen bireyin içsel huzuru ve manevi iyilik hali ile evliliğe yüklenen anlam ve evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin, gençlerin değerlerinin oluşmasında etkili olan ve geleceklerini büyük oranda inşa ettikleri üniversite döneminde incelenmesi amaçlanmıştır. Örneklemin ilahiyat fakültesi öğrencilerinden oluşması manevi yönelimlerinin ve dinî duyarlılığın görece yüksek olabileceği varsayımından hareketle, bu grubun evliliğe yüklediği anlamların ve tutumlarının manevi iyi oluş ile nasıl bir ilişkisi olduğunu merak konusu olmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların, gençlere yönelik manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri başta olmak üzere, evlilik ve aile danışmanlığı gibi alanlarda yürütülecek olan pek çok çalışmaya ışık tutması araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Yukarıda belirtilen amaç ve önem doğrultusunda bu çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına cevaplar aranacaktır:

1) Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam nasıl bir görünüm arz etmektedir?
2) Üniversite gençliğinin evliliğe yönelik tutumları nelerdir?
3) Bireylerin evliliğe yüklenen anlam, evlilik yönelik tutumları ve manevi iyi oluşları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
4) Evliliğe yüklenen anlam ve evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişki, demografik değişkenlere ve bireylerin maneviyat düzeylerine göre anlamlı bir biçimde farklılık göstermekte midir?
5) Bireylerin manevi iyi oluş düzeyleri, evliliğe yükledikleri anlam ve tutumları üzerinde belirleyici bir role sahip midir?
6) Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik tutumları anne babalarının birlikte yaşama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

7) Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik tutumları, büyüdükleri aile ortamında mutlu/mutsuz olarak tanımlama durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

8) Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik tutumları din ve inançları yaklaşımları itibariyle ailenin durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

9) Üniversite gençliğinin manevi iyi oluş durumları anne babanın birlikte yaşama durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

10) Üniversite gençliğinin manevi iyi oluş puanları din ve inançlara yaklaşımları itibariyle ailenin durumuna göre anlamlı şekilde farklılık göstermekte midir?

3. Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırma üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlam, evliliğe yönelik tutumları ve manevi iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ele alınmıştır. Bu durumdan hareketle, literatürde bulunan araştırmalar doğrultusunda oluşturulan ve çalışmamızda test edilecek olan hipotezler aşağıda sıralanmıştır.

1) Evliliğe yüklenen anlam puanları a) cinsiyete, b) yaşa ve yaş grubuna, c) anne babanın birlikte yaşama durumuna, d) aile içi ilişkinin niteliğine, e) din ve inançlara yaklaşımlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterir. (H_{1abcde}).

2) Evliliğe yönelik tutum puanı a) cinsiyete, b) yaşa ve yaş grubuna, c) anne babanın birlikte yaşama durumuna, d) aile içi ilişkinin niteliğine, e) din ve inançlara yaklaşımlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterir (H_{2abcde}).

3) Spiritüel iyi oluş puanı a) cinsiyete, b) medeni duruma, c) sosyo-ekonomik düzeye, d) aile içi ilişkinin niteliğine, e) din ve inançlara yaklaşımlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterir (H_{3abcde}).

4) Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri pozitif anlam puanı ve evliliğe yönelik tutumları arasında pozitif yönlü ilişki vardır (*H4*).

5) Ünivesite gençliğinin evliliğe yükledikleri pozitif anlam puanı ile manevi iyi oluşları arasında pozitif yönlü ilişki vardır (*H5*).

6) Üniversite gençliğinin evliliğe yönelik tutumları ile manevi iyi oluşları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır (*H6*)

7) Üniversite gençliğinin manevi iyi oluş düzeyleri arttıkça evliliğe yüklenen olumsuz anlamlarda azalmaktadır (*H7*).

4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Araştırmanın sınırlılıklarıından biri örneklemin genellenebilecek sonuçlara ulaşacak kadar genç nüfusunu temsil etmemesidir. Örneklem, araştırmaya dahil edilme ölçütleri doğrultusunda ulaşılan ve araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerle sınırlıdır.
- Araştırma, Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden gönüllü kimseler ile sınırlıdır.
- Araştırma, belirli ve kısıtlı bir zaman diliminde elde edilen verilerle yürütülmüş, kesitsel bir araştırmadır. Bu nedenle değişkenler arası ilişkiler ortaya konulabilmekte, fakat neden-sonuç ilişkileri hakkında kesin çıkarımlar yapılamamaktadır.
- Araştırma, evliliğe yüklenen anlam, evliliğe yönelik tutum ve manevi iyi oluş değişkenleri ile sınırlıdır. İlişkili olabilecek diğer kavramlar ölçüme dahil edilmemiştir.
- Araştırmaya katılanların ölçek maddelerine kendi görüşlerini doğru şekilde yansıtacak cevaplar verdikleri varsayılmıştır. Dolayısıyla araştırma sonuçları bu varsayımın doğruluğu ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

Bu bölümde üniversite gençliği, gençlik döneminin temel gelişim özellikleri ile gençlik döneminde cinsellik ve evlilik ihtiyacı kavramsal ve teorik bir çerçevede açıklanmaya çalışılacaktır.

1.1. Üniversite Gençliği

Üniversite gençliği; Fiziksel açıdan büyük bir oranda gelişimini tamamlamış fakat psikolojik açıdan yetişkinliğe geçiş sürecini yaşayan; kendisine ait bir kimlik oluşturarak toplumda yer edinme ve statü sahibi olmaya çalışan grubu temsil etmektedir. Bu dönemde yer alan gençlik kesimi kişisel gelişimin yanı sıra yaşadığı toplumun gelişmesine ve ilerlemesine katkı sağlayabilecek potansiyele sahip olması nedeniyle önemli bir konumda bulunmaktadır.[26] Üniversite gençliğinin net bir yaş aralığı bulunmamakta olup, literatürde bu kavrama ilişkin farklı tanımlamalar yer almaktadır.

Bayhan, üniversite gençliğini; 18-24 yaş aralığında bulunan, örgün eğitimin son kademesinde yer alan, eleştirel düşünme becerisine sahip, araştırmacı ve sorgulayıcı özellikleri ile ön plana çıkan, kendilerine özgü gençlik kültürü oluşturan bir grup olarak tanımlamaktadır.[27]

Altun, bu gençlik kültürünün bir "altkültür" oluşturduğunu ve bireyin kendini keşfetme yolculuğunda önemli bir adım olduğunu belirtmiştir.[28]

Yörükoğlu, gençliği 12-21 yaşlarını kapsayan bir çağ olarak tanımlamaktadır. Ergenlik belirtileri ile başlayan bu çağ, büyümenin son bulmasına kadar devam etmektedir. Bu dönem çocukluk ve yetişkinlik arasında kalan, bir nevi ara dönem olması itibariyle hayata hazırlık dönemi şeklinde görülebilmektedir.[29] Gelişimsel açıdan ergenlik döneminden sonra 25 yaşına kadar olan süre yetişkinliğin ilk yıllarını kapsar ve bu dönemde aynı

---

[26] Mehmet Bayyiğit, *Üniversite Gençliğinin Dinî İnanç Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma "Selçuk Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Anket Uygulaması"* (Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989), 7.

[27] Vehbi Bayhan, "Gençlik ve Postmodern Kimlik Örüntüleri Üniversite Gençliğinin Sosyolojik Profili İnönü Üniversitesi Uygulaması", *Gençlik Araştırmaları Dergisi Journal of Youth Research* 1/1 (2013), 136.

[28] Öznur Yılmaz Altun, "Gençlik-ler Sosyolojisi: Nicel Bir Deneme", *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)* 9/18 (27 Haziran 2023), 26.

[29] Atalay Yörükoğlu, *Gençlik Çağı / Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar* (Özgür Yayıncılık, 2019), 13.

şekilde gençlik dönemi kapsamında değerlendirilmektedir. Bu dönemde, ergenlik sürecinde yaşanan sorunlardan çoğu çözüme kavuşmuş olmakla birlikte, bireylerde geleceğe yönelik kaygılar ortaya çıkmaya başlamaktadır.[30]

Gençlik dönemi, bireyin kimlik arayışı içerisinde olduğu; benlik oluşumunun yaşandığı, sosyalleşmenin ve bağımsızlık duygusunun geliştiği, cinsellik duygusu ile dinî şuurunun uyandığı, buna bağlı olarak dinî yönden şüphe ve çatışmaların arttığı bir dönemdir.[31] Bu dönemle birlikte, her ne kadar çocukluk sürecinin geride kaldığı düşünülse de bireyin toplum içerisindeki yeri henüz net bir biçimde belirlenmemiştir. Benliklerini bulma ve şahsiyet kazanma noktasında çaba gösteren, kendilerini bir arayış içinde hisseden gençler için bu evre, yaşamlarına yön verecekleri kararları aldıkları bir hayata hazırlık dönemi olarak değerlendirilmektedir.[32]

Yetişkinlik ve çocukluk dönemi arasında yer alan bu gençlik dönemi, bireyin bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte gerek bedensel, gerek ruhsal, gerekse toplumsal açıdan olgunluğa eriştiği bir süreçtir.[33] Bu dönem bireyin yalnızca bedensel ve ruhsal yönden değil, düşünsel yönden de olgunluğa eriştiği bir evre olabilmektedir. Kişiler bu dönemde çoğu zaman hayatını şekillendirmekte ve yaşamlarına yön veren önemli kararlar alabilmektedir. Bu sebeple gençlerin özellikle evliliğe daha yakın olduğu üniversite döneminde bu kuruma olan bakış açısı oldukça önemlidir. Nitekim evlilikte eşler arasındaki uyum, büyük ölçüde bireylerin evliliğe yükledikleri anlamlara, evliliğe yönelik beklentilerinin uyumuna ve de bu beklentilerin karşılanma düzeyine bağlı olarak şekillenmektedir.[34]

Üniversite döneminde güvenilir aile ortamından ayrılan gençler sosyal yönden kendilerini eksik hissedebilmektedir. Bu süreçte kişilerin çevresinden kabul görmesi, arkadaşlık ilişkilerini ilerletmesi ve problemlerin rahatça çözüme kavuşması için çevresinden destek

---

30 Asım Yapıcı, "Şüphe ve İnanç Kıskacında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları", *İlahiyat Akademi* 12 (29 Aralık 2020), 11.

31 Muhammed Muhdi Gündüz, "Gelişim Özellikleri Doğrultusunda Gençliğin Din Eğitimi", *Şarkiyat* 12/4 (31 Aralık 2020), 1096-1102.

32 İsmail Akyüz, "Türkiye'de Gençlik, Din ve Değerler Konusunda Yapılan Ampirik Araştırmaların Yöntem ve İçerik Analizi", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/30 (15 Aralık 2014), 5.

33 Şuayip Özdemir - Rahime Kavak, "Kur'an Ve Hadislerde Gençlik Dönemi Özellikleri", *Journal of Turkish Studies* 9/Volume 9 Issue 2 (29 Ağustos 2024), 1216.

34 Esma Teke, *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileye Bakışı* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 55.

alması oldukça önemlidir.[35] Öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları ilk yıllarda barınma, ortama uyum sağlama, yalnızlık duygusuyken, ilerleyen yıllarda bu ihtiyaçlar geleceğe yönelik kaygı, akademik yönden sıkıntılar, çevre ile ilişki problemleri vb. yönde değişim gösterebilmektedir. Psikolojik danışma merkezine başvuran gençlerin psikolojik ihtiyaçlarının bireysel ve toplumsal olarak farklılaştığı gözlenmiştir. Toplumun gözünde statü sahibi olmak gibi sosyal ihtiyaçların yanı sıra bu dönem sevme, sevilme birine ait olma, kendisine ilgi duyulması, sevildiğini hissetme, beğenilme duygusu vb. pek çok yönden gençlerin ihtiyaçlarının yoğun olduğu bir dönemdir.[36] Bireysel ihtiyaçlarda sevginin ve ait olma ihtiyacının bu denli önemli olması, gençlerin meşru yoldan birlikteliklerini sürdürebilecekleri tek seçenek olan evliliğe bakış açılarının da önemini arttırabilmektedir.

Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bu durumu kanıtlar niteliktedir. Hiyerarşiye bakıldığında sevginin bireyler için önemli bir ihtiyaç olduğunu görülür. İlk basamak bireyin hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan ihtiyaçlardır. Yeme, içme, barınacak yer, nefes alma gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasından sonra ikinci basamak olan aile, can, mülkiyet gibi bireyleri fizyolojik ve psikolojik yönden rahatlamasını sağlayan güvenlik ihtiyaçları gelmektedir. Üçüncü basamak ise sosyal aidiyet ve sevgi ihtiyacından oluşmaktadır. Maslow bu üç basamağı bireylerin aile kurarak neslini devam ettirmesi ve belirli bir olgunluğa erişmesi noktasında oldukça önemli görmüş, yerine getirilmediği taktirde bireylerde birtakım fizyolojik ve psikolojik yönden sıkıntıların oluşabileceğinden bahsetmiştir.[37]

Gençlik döneminin en önemli özelliklerinden birisi de cinsel olgunluğun oluşmasıdır. Cinsel olgunlukla birlikte bireylerde birtakım cinsel dürtüler meydana gelebilmektedir. Yüce Yaratıcının insanlığın devamlığı için fıtratına yüklemiş olduğu bu duygunun meşru yollardan giderilmesi bireyin kendisini koruması noktasında önemli olabilmektedir. [38] Bu

---

35 Sinem Gürül, *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 14.

36 Sevde Düzgüner, Mustafa Soykök, *Gençlere Yönelik Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2022), 52-53.

37 Murat Şengöz, "Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli'nin Bütünleşik Bir Süreç Olarak Yeniden Yorumlanması", *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi* 9/1 (28 Haziran 2022), 167.

38 Turgay Gündüz, *İslâm Eğitim Sisteminde Gençlik Dönemi Din ve Ahlâk Eğitimi* (Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dotora Tezi, 2002), 132.

sebeple sağlıklı bir aile ve toplum için evliliğin gençler açısından önemi daha da artmaktadır.

Özdemir ve Kavak, aynı şekilde gençliğin bir noktada cinsel olgunluğun gerçekleştiği, birtakım cinsel arzuların meydana geldiği bir dönem olması nedeniyle gençlerin nefsine hakim olmakta zaman zaman zorlandığı bir dönem olduğundan bahsetmiş ve peygamberimizin gençleri evliliğine teşvik eden "Ey gençler topluluğu! Sizden kimin evlenmeye gücü yetiyorsa hemen evlensin. Zira evlilik gözü kötülük peşinden gitmekten alıkoyucu ve insanın iffet ve namusunu daha koruyucudur" hadisine yer vermiştir.[39]

Konuyla ilgili yapılan araştırmada gençlerin evliliğe birbirinden farklı anlamlar yükledikleri ve evliliğe ilişkin görüşlerinin farklılaştığı tespit edilmiştir.

Keldal'ın, üniversite öğrencilerinin evliliğe dair görüşlerini incelemek amacıyla bekâr 1280 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında, öğrencilerin genel anlamda yaşamlarının bir döneminde evliliği düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yarıdan fazlasının kendisini evliliğe hazır hissetmediği, büyük bir çoğunluğun önceliğinin kariyer olduğu ve yarıdan fazlasının evlilikle ilgili kaygılarının olduğu tespit edilmiştir.[40]

Teke, 900 üniversite öğrencisinin katılımı ile öğrencilerin evlilik ve aileye olan bakış açılarını incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrenciler açısından evlilik ve aile kavramları büyük ölçüde önemini korumaktadır. Evliliğin amacı çoğu öğrenci tarafından hayatı paylaşmak, dinin bir emri ve neslin devamı olarak görülmüştür.[41]

Gazioğlu ise, "Genç Yetişkinlerin Evlilik ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında lisans ve yüksek lisans öğrencileri üzerinde anket uygulaması yapmıştır. Elde edilen verilere göre erkeklere oranla kızların evliliğe ilişkin görüşlerinin daha modern olduğu, erkeklerin genel olarak evliliğe bakış açısınnn geleneksel olduğu tespit edilmiştir.[42] Erkeklerin puanlama düzeyinde; evliliğin dinin bir gereği olarak görülmesi, boşanmanın yanlış kabul edilmesi, evin yönetiminde ebeveyn

---

39 Özdemir - Kavak, "Kur'an ve Hadislerde Gençlik Dönemi Özellikleri", 1223.

40 Gökay Keldal, "Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Evlilik", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 23/2 (30 Haziran 2021), 386-389.

41 Teke, Esma, *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileye Bakışı*, 146-147.

42 A. Esra Gazioğlu, "Genç Yetişkinlerin Evlilik ve Aile Hayatina İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 23/23 (30 Ekim 2013), 119.

katkısının normal karşılanması, eşe yönelik şiddetin sakıncalı görülmemesi, eşitliğin olmaması ve ev idaresinde erkek hakimiyeti vb. maddeler fazla tercih edilirken, kadınlar açısından; evliliğin ortak bir paylaşım alanı olarak görülmesi, eşlerin arkadaş gibi olması, kariyerin evliliğe göre daha öncelikli olarak kabul edilmesi, çiftlerin her ikisinin de çalışmasının benimsenmesi, erkeğin kadından yaşça büyük olmasının tercih edilmesi gibi faktörlerin daha fazla benimsendiği görülmektedir.[43]

Akdeniz üniversitesi son sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, gençlere evlilik ve evlilik dışı birlikte yaşama dair düşünceleri sorulmuştur. Öğrencilerin bir kısmı evliliği meşru bir birliktelik kazanmak ve toplumun kabulü olarak yorumlamışlardır. Bunun yanı sıra birlikte yaşamak hukuki olarak bağlayıcı olmadığından dolayı bireylere daha fazla özgürlük tanımaktadır. Kadın katılımcılar için evlilik ve evlilik dışı ilişkide sadakat büyük önem arz etmekle birlikte, cinsel doyumun evlilikte daha fazla olduğunu belirmişlerdir. Erkek katılımcılar evlilikte sadakati daha mümkün görürken, evlilik dışı ilişkilerde cinsel doyumun daha fazla olacağı kanaatindedir.[44] Türkiye'de çok fazla kabul görmeyen fakat zaman içerisinde değerlerin değişimi ile birlikte artış göstermesi akıllara gelebilecek olan evlilik dışı birlikte yaşama, kişileri evlilik düşüncesinden uzaklaştırıp evliği reddetmelerine sebep olabilmektedir.[45] Bu nedenle çoğunlukla evliliğe en yakın olan üniversite gençliğinin evliliğe yüklemiş oldukları anlamın anlaşılması gelecek adına büyük önem taşımaktadır.

1.1.1. Gençlik Dönemi Temel Gelişim Özellikleri

Üniversite gençliğinin zihinsel süreçlerinin daha iyi anlaşılması ve bu dönemde meydana gelen değişlerin bireyleri hangi ölçüde etkilediğinin belirlenmesi için gençlerin temel gelişim özellikleri hakkında bilgi sahibi olmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Ergenlik döneminde içinde sayılabileceği gençlik dönemi, yaklaşık olarak 13-25 yaş aralığındaki bireyleri kapsamaktadır. Bu dönem duygusal, fiziksel ve psikolojik yönden pek çok olgunlaşmanın yaşandığı bir geçiş sürecidir. Ergenlik dönemi ve yetişkinlik döneminin ilk yıllarını kapsaması sebebiyle ikiye ayrılabilen bu dönem, bireylerin ergenlikte yaşadığı bunalım, kimlik arayışı, dinî konulara ilgi, cinsellik arzusu, fiziksel

[43] Gazioğlu, "Genç Yetişkinlerin Evlilik ve Aile Hayatina İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi", 116-119.
[44] Adak, "Evlilik Veya Evlilik Dişi Birlikte", 31-35.
[45] Adak, "Evlilik Veya Evlilik Dişi Birlikte", 37.

değişimler ve kendine has ahlak anlayışı geliştirme gibi konularda sıkıntı çektiği bir dönem olarak görülebilmektedir. Ergenlik döneminde zihinsel ve duygusal çalkantılar yaşayan genç ilk yetişkinlikle birlikte durulmaya başlamaktadır.[46]

Çocuklukla başlayıp yaşlılıkla sona eren yaşam süreci içerisinde yer alan ergenlik/gençlik dönemi; kişilerin fizyolojik, psikolojik, ahlakî ve sosyal açıdan gelişimin en yoğun yaşandığı dönemlerden biridir. Bu dönem de bireylerde ortaya çıkan değişim ve gelişim yaş faktörüne bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Karşı cinse ilgi duyma, sosyalleşmekten uzak durma, huzursuzluk hissi, ani tepkiler verme, duygusal yönden dalgalanmalar bu dönemde sıkça görülmektedir. Ahlaki gelişim, dinî gelişimle paralellik göstererek soyut düşünme becerisini desteklemektedir. Temelleri ailede atılan sosyal gelişim ise daha sonra kurulan arkadaşlıklar ve çevreninde katkısıyla hız kazanarak ilerlemektedir.[47]

1.1.1.1. Sosyal Gelişim

Bireylerin doğumuyla başlayan sosyalleşme yönü, yaşam boyu devam etmesine rağmen, bu süreç yaşamın her döneminde aynı hızda ve aynı yoğunlukta olmamaktadır. Çocukluk döneminde hızlı bir biçimde gelişme gösteren bu boyut, yaşamın farklı dönemlerinde zaman zaman yoğunluk gösterse de ilerleyen yaşlarda yavaşlayabilmektedir. Bu yaşam sürecinde bireylerin sosyal gelişimini etkileyen pek çok faktör olsa da ilk sırada çoğunlukla aile yer almaktadır.[48] Küçük yaşlarda başlayan aile içerisindeki iletişim bireylerin sosyalleşmesi yolundaki ilk basamak olması sebebiyle oldukça önemlidir. Aile ortamında sağlıklı bir iletişim şekli görmemiş olan bireylerin diğer insanlarla iletişim kurarken sağlıklı bir tutum sergilemesi zorlaşmaktadır.[49] Sosyalleşmenin ilk olarak aile ortamında oluşmasıyla birlikte aile içerisinde gerçekleşen tutum ve davranışlar çocuğun diğer insanlarla olan sosyal ilişkileri üzerinde belirleyici olmaktadır. Çünkü çocuk, çevresinde olan durumları gözlemleyerek davranış biçimini öğrendiklerine göre şekillendirmektedir.[50] Sosyal gelişim kişinin yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Bu

---

46 Yapıcı, "Şüphe ve İnanç Kıskacında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları", 8-9.

47 Mustafa Koç, "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/17 (01 Aralık 2004), 231-238.

48 Saniye Vatandaş, "Sosyalleşme ve Sosyalleşmenin Sosyal Medya Mecralarındaki Anlamsal ve İşlevsel Dönüşümü", *Erciyes İletişim Dergisi* 7/2 (24 Temmuz 2020), 817.

49 Zekerya Batur vd., "The Examination on Communication and Dissenting Disputes in Different Nationalities' Students", *Kastamonu Education Journal* 27/6 (15 Kasım 2019), 2783.

50 Adnan Kulaksızoğlu, *Ergenlik psikolojisi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1998), 87.

sebeple bireyler yeni çevreler edindikçe, yaş aldıkça ve toplumsal rol geçişleri yaşadıkça farklı şekillerde ilişkiler geliştirebilmektedir.[51]

Aile içerisinde başlayan bu sosyalleşme boyutu gençlik döneminde bireyin hem kendisi hem de arkadaşları ile kurduğu yoğun iletişimle birlikte artmaktadır. Bireylerin bu dönemde dış dünyaya daha açık olması sebebiyle sosyalleşmenin doğru kanallardan olması oldukça önemlidir. Aile ortamında sağlıklı bir iletişim ortamını bulamayan gençler, kitle iletişim araçları, sosyal medya gibi farklı yollara başvurarak sosyalleşme ihtiyacını gidermeye çalışabilmektedir. Bu yollardan gerçekleşen sosyalleşme biçimi zaman zaman tehlikeli boyutlara ulaşarak gençlerin aile ortamından daha fazla uzaklaşmasına hatta şiddet eğilimlerine sebep olabilmektedir.[52]

Bu dönem aynı zamanda gençlerin birey olma yolunda özerkliklerinin ön plana çıktığı bir dönem olarak gözlenmektedir. Fiziksel ve bilişsel yönden yaşanan değişikliklere bağlı olarak bireylerde yeni hak ve sorumluklar ortaya çıkmakta, sosyal ilişkiler gelişmekte ve buna bağlı olarakta özerklik gelişimi hızlanmaktadır. Kişinin kendi özerkliğini istemesinin yanı sıra mevcut koşullar da kişiye kendine yetebilme ve özgürlük duygusu kazandırarak özerkliğin temelini oluşturmaktadır. Kimlik gelişiminin de hızlanması ile birlikte, bireyler kendi kararlarını kendileri almakta, duygu ve davranışlarını kendileri düzenlemektedir. Dolayısıyla yaşanan tüm bu değişimler bireylerde özerklik gelişimini gerekli kılmaktadır.[53] Bu özerklik duygusuna bağlı olarak yeni çevreler edinme ve sosyalleşme ihtiyacı gençlik döneminde öncelikli hedefler haline gelmektedir.[54]

1.1.1.2. Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim kişilerin çevresinden gelen uyarıcıları kimi zaman olduğu gibi kabul ettiği, kimi zaman ise yeniden organize ettiği bir süreçtir. Kişinin doğumuyla başlayan bu süreç, bireyin çevreye uyum sağlama çabasını da beraberinde getirmektedir. Piaget'e göre bu dönem, bireyin aktif olarak rol oynadığı bir dönemdir. Bu dönemde zaman zaman dengeye ulaşılmış olsa da yaşanan yeni durumlar ve bireylerin elde ettiği deneyimlerle

---

51 Kulaksızoğlu, *Ergenlik psikolojisi*, 88.

52 Mehmet Aksüt - Zekerya Batur, "İnternet Perspektifinde Ergenlerin Sosyalleşme ve İletişim Kurma Süreci", *Akademik Bilişim'07-IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* 31 (2007), 41.

53 Yalçın Özdemir - Figen Çok, "Ergenlikte Özerklik Gelişimi", *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 4/36 (27 Mayıs 2011), 154.

54 Sara Villanueva - çeviren Defne Orhun, *Ergenlik: Sıkıntılı Yıllar* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2018), 89.

birlikte bilişsel sistemde dengesizlikler oluşabilmektedir. Var olan dengesizlik durumundan yeni bir denge durumuna geçiş, bilişsel dönem olarak adlandırılmaktadır.[55] Ergenlik dönemindeki bireyler çocuklukta elde ettiği kazanımlara yenilerini ekleyerek daha üst düzeyde dengelere ulaşabilmektedir.[56] Piaget'in kuramsal çerçevesine göre çocukların ve gençlerin bilişsel gelişimleri için duyusal motor, işlem öncesi evre, somut ve soyut işlem evrelerinden geçmeleri gerekmektedir.[57] Piaget'e göre soyut işlem dönemi bireylerin ergenlik döneminde meydana gelmekle birlikte bu dönemden önce gerçekleşmesi pek mümkün olmamaktadır.[58] Son dönem olan bu evrenin en önemli özelliği, bireylerin düşünme süreçlerini somut durumun ötesine taşıyabilmeleri ve düşüncelerini mantıklı bir biçimde test edebilmesidir.[59]

Bu dönem gençler açısından soyut düşünme becerisi ile birlikte bir düşüncenin derinlemesine analiz edilip incelendiği, kritik düşünme becerilerinden biri olan eleştirel düşüncenin de oldukça geliştiği bir dönemdir. Bu aşamada gençlerin kavramsal düzeyde işlem yapma yeteneği ön plana çıkmakta, tikel durumlardan tümel soyutlamalar yaparak genelleme yapabilme becerisi artmaktadır. Bunun yanı sıra bu dönemde varsayımsal (hipotetik) düşünme, soyut kavramlar arasında akıl yürütme, farklı düşünceler ve hipotezler geliştirmeyi sağlayarak problem çözme süreçlerini, aynı zamanda da dinsel konulara farklı bir bakış açısı ile yaklaşmayı sağlamaktadır.[60]

Sahip olunan bilişsel özellikler kişinin yaşantılarını, çevresini ve insanları algılama biçimini şekillendirmekte; bunun yanı sıra davranışlarını da önemli ölçüde etkilemektedir. Aynı zamanda bireyin yeterli bilişsel bakış açısına sahip olup olmaması, karşılaştığı problemlerin nedenlerini farkedebilmesi ve olası çözümler geliştirebilmesi noktasında etkili olabilmektedir.[61] Bilişsel gelişim evrelerindeki sıralama değişmeksizin bireylerin bu evrelere erişme hızı bilişsel uyarılmanın niteliği ve sıklığına göre farklılık

---

55 Piaget, Jean, *The Development of Thought: Equilibration of Cognitive Structures (A. Rosin, Çev.)* (New York: Viking Press, 1977); 'den akt. E. Nihal Ahioğlu Lindberg, "Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim", *Kastamonu Education Journal* 19/1 (01 Ocak 2011), 1-2.

56 Lindberg, "Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim", 7.

57 Peter K. Smith, *Ergenlik*, çev. Çiçek Öztek (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2024), 38.

58 Smith, *Ergenlik*, 41.

59 Smith, *Ergenlik*, 39.

60 Cemal Tosun, "Ailede Gençlerin Değer Eğitimi: Gelişim Özellikleri ve Gelişim Ödevleri Odaklı Bir Yaklaşım", *MANAS Journal of Religious Sciences* 1/1 (06 Ekim 2022), 36.

61 Coşkun Arslan, "Kişilerarası Çatışma Çözme ve Problem Çözme Yaklaşımlarının Yükleme Karmaşıklığı Açısından İncelenmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (01 Ağustos 2005), 77-78.

gösterebilmektedir. Özellikle yetersiz uyarıcı çevre koşullarında soyut ve formel düşüncenin gelişmesi yavaşlamakta, kimi zaman ise yeterince gelişememektedir. Formel yapının oluşmasındaki tek etken çevre olmamakla birlikte, bilişsel gelişimin oluşumu ve tamamlanması noktasında sosyal aktarımın etkisi oldukça fazladır.[62] Dolayısıyla bu durum, çevrenin oldukça genişlediği üniversite döneminde, bireylerin karşılaştıkları farklı uyarıcılar karşısında soyut düşünebilme yetenekleri ve problem çözme becerileri üzerinde önemli etkiler olabileceğini düşündürmektedir.

1.1.1.3. Kimlik Gelişimi

Yaşamın ilk yıllarında başlayan kimlik kazanımı kişinin yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Ergenlik yılları ise kimlik gelişimin henüz tamamlanmadığı kişinin kendisine sürekli sorular sorarak benliğini aradığı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde yaşanan sıkıntıların başarılı şekilde atlatılması kimlik kargaşasının önüne geçip kimlik kazanımına olumlu katkı sağlarken, aynı zamanda yetişkinliğe geçiş kimliğini kolaylaştırması bakımından önemli görülmüştür.[63]

Erikson'a göre, kimlik; mesleki, ulusal, kültürel, grup ve cinsel kimlik statülerinin bir bileşimidir. Bu bileşim ergenlik evresinde kazanılması gereken temel özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kimlik duygusu; bedeni evi gibi görme, yaşamına yön verebilme ve birey için önem arz eden insanlar tarafından kabul edilme duygusudur.[64]

Ergenlik döneminde yaşanan kimlik gelişim ilerlemesi kimi gençlerde görece güvenli, sıkıntısız ve rahat şekilde gerçekleşirken kimi gençlerde sıkıntılı, problemli zaman zaman ise umursamaz bir tavırda geçebilmektedir. Erikson gençlerdeki bu problemli durumların farklı kişilik bocalamalarına yol açabileceğinden bahsetmiştir.[65]

Erikson'a göre kişinin bireysel gelişimi hayat boyunca devam eder. Yaşanılan bu süre içerisinde 8 dönemden geçilir ve her dönemin kendine özgü gelişimsel hedefleri vardır.

---

62 J. Piaget - Sinem Kavsaoğlu, "Ergenlikten Yetişkinliğe Bilişsel Gelişim", *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 24/1 (15 Ağustos 2019), 265.

63 Erik H. Erikson, *Identity: Youth and Crisis* (New York London: W. W. Norton & Company, 1968); ' den akratan Ahmet Kalafat - Bülent Dilmaç, "Examining the Predictive Relationship Among Identity Development, Achievement Goal Orientation, and Cognitive Complexity in Adolescents", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 52/52 (26 Haziran 2020), 679.

64 Erikson, *Identity: Youth and Crisis*; 'den akt. Hasan Atak, "Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3/1 (01 Mart 2011), 169.

65 Erikson, *Identity: Youth and Crisis*; 'den akt. Hadiye Kaynak Demir vd., "Gençlerde Kimlik Bocalaması ve Psikopatoloji" 20/3 (2009), 228.

Var olan hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ve sağlıklı bir kişiliğin oluşabilmesi için karşılaşılan karmaşanın ve çatışmanın başarılı şekilde atlatılması gerekmektedir. Başarılı şekilde atlatılan her dönem bir sonraki dönem için gerekli olan donanımı sağlarken başarısızlık durumu bir sonraki dönemde uygun çevresel koşullara bağlı olarak telafi edilebilir olmaktadır.[66]

Erikson'un psikososyal gelişim kuramında yer alan "Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası" ve "Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık" evreleri, genel olarak gençlik dönemini kapsaması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu dönem bireyin kendi benliğini aradığı, kendisine sürekli sorular sorduğu ve kimlik oluşturmak amacıyla örnek aldığı kimseler gibi davranarak taklit mekanizmasını geliştirdiği bir dönemdir. Kimlik arayışının yoğun olduğu bu süreçte birey; karşı cins, arkadaş çevresi, aile, ideolojik yapılar ve dinî öğretilerden etkilenmekte, çocuklukta edindiği kurallar ile yetişkinlikte geliştirmesi beklenen değerler arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Bu süreçte önceki gelişim evrelerinde kazanılan kişilik özellikleri, kimlik gelişiminin sağlıklı biçimde ilerlemesinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle bireyin yeni rolleri sağlıklı bir biçimde deneyimleyebilmesinin yanı sıra sağlıklı bir kimlik geliştirebilmesi sürecinde aile, öğretmenler ve içinde yaşanılan sosyal çevrenin etkileri büyük önem taşımaktadır.[67] Kimlik duygusu yeterince oturmuş olan genç bireyler, hayata karşı kendilerini daha hazır hissetmektedir. Gençlik döneminin sonuna yaklaşan bireylerde oturmamış olan kimlik duygusu, uyumsuzluk yaratarak sorunlara neden olabilmektedir.[68] Bu dönemde yaşanan krizleri sağlıklı şekilde atlatan bireyler için ise evlilik ve iş kariyeri gibi özellikler daha ön plana çıkmaktadır. Çevresi ile daha sıkı ilişki içerisinde olan bireyler karşıdan sevgi almak ve karşıya sevgi verme konusunda daha güçlü konumda oldukları görülmektedir.[69]

---

66 Erikson, Erik H., Çevirmen,Üstün, T. Bedirhan; Şar, Vedat, *İnsanın Sekiz Çağı* (Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık, 1984); 'den akt. İbrahim Gürses - M. Akif Kılavuz, "Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (01 Haziran 2011), 155.

67 Erikson, Erik H., Çevirmen,Üstün, T. Bedirhan; Şar, Vedat, *İnsanın Sekiz Çağı*; 'den akt. Gürses - Kılavuz, "Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi", 157.

68 Emel Arslan, "Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlama, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19 (01 Şubat 2008), 56.

69 Erikson, Erik H., Çevirmen,Üstün, T. Bedirhan; Şar, Vedat, *İnsanın Sekiz Çağı*; 'den akt. Gürses - Kılavuz, "Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi", 158.

Bu süreç aynı zamanda bireyin kişilik gelişimi üzerinde de belirleyici bir etkiye sahiptir. Kişilik yapısının oluşmasında ilk basamak ailedir. Anne babanın çocuğuyla kurmuş olduğu sevgi ve saygıya dayalı iletişim şekli ve aile içerisinde olan büyütülme tarzı çocuğun şahsiyet yapısı üzerinde oldukça etkilidir. Çocukluktan bu yana gelişmekte olan kişilik yapısı, gençlik döneminde kişinin değer sistemini gözden geçirerek kendi kendine birtakım sorular sorması ile devam etmektedir. Bu soruların cevapları doğrultusunda davranışlar sergilemek gence huzur verirken, kişilik yapısına uygun olmayan davranışlara zorlanması gencin mutsuz olmasına sebep olabilmektedir.[70]

1.1.1.4. Dinî Gelişim

Gençlik çağı, bireylerin psikolojik ve sosyal olmak üzere pek çok yönden değişme ve gelişme yaşadığı; bununla birlikte dinî inanç ve tutumlarının da gelişip olgunlaştığı bir süreçtir. Bu dönemde çocuklukta kabul ettiği inanışların dışında dinî yönden yeni bir aşamaya geçen genç, kendisine uygun olan inançları benimseme ya da reddetme eğiliminde belirleyici kararlar almaktadır.[71] Din ve ideoloji gencin kendisini bulma yolunda başvurabileceği önemli bir kaynak görevindedir. Bireye güven duygusu ve kendisini açıklama imkanı veren din, gencin kimliğini bulmasına yardımcı olmaktadır.[72]

Ergenlik dönemi şeklinde de adlandırılan ilk gençlik çağı, birey açısından aynı zamanda dinî açıdan bir uyanışın yaşandığı dönem olarak değerlendirilmektedir. Bireyler önceki kuşaktan getirmiş olduğu belli inanç ve tutumları kendi süzgecinden geçirerek kendine özgü, anlaşılır bir din hayatına geçmektedir. Çocukluktaki dinî inanışların sorgulandığı dönem olması sebebiyle bu dönemde gençlerde şüphe ve kararsızlık durumu da oldukça fazla gözlenmektedir.[73]

Zihinsel ahlak gelişimi kuramı savunucularından olan J.Piaget ve L.Kohlberg bireylerde yaşanan zihinsel gelişim ve yaş ile birlikte ahlaklı davranışın geliştiğini savunmaktadır.[74] Gençlik döneminde zihni gelişim sonucunda ortaya çıkan bağımsız olma ve güç duygusu

---

70 Adnan Kulaksızoğlu, "Gençlik Çağı ve Ülkemizde Gençlik Sorunları", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 2/2 (10 Ekim 2013), 141.

71 Bayyiğit, Mehmet, *Üniversite Gençliğinin Dinî İnanç Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma "Selçuk Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Anket Uygulaması"*, 38.

72 Haluk Yavuzer, *Gençleri Anlamak* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2005), 80.

73 Bayyiğit, Mehmet, *Üniversite Gençliğinin Dinî İnanç Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma "Selçuk Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Anket Uygulaması"*, 42.

74 Kulaksızoğlu, *Ergenlik psikolojisi*, 107.

ile birlikte bireylerde, sorunlara karşı farklı çözüm yolları üretme, kendisini yetişkin gibi görme, çoğu fikir ve düşünceye karşı eleştirel ve sorgulayıcı yaklaşma gibi durumlar ortaya çıkmaktadır.[75] Bu durum gençlerin ebeveynleri ile olan ilişkilerini de etkileyebilmektedir. Çatışmalı durumlar karşısında dinin anne babaya itaati emretmesi, gençlerde her türlü otoriteye yönelik bir tepkinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dolayısıyla bu durumdan oldukça etkilen din, gençlerin sorguladığı ve gerekli tatmin sağlanamadığında şüphe duyulan bir kavram haline gelmiştir.[76] Zaman zaman ise dönemin zorlukları karşısında din gençler için bir çıkış yolu olarak görülmüş, yaşanan sorunlar karşısında bireylere destekleyici bir güç olmuştur. Dinin varlığı ile birlikte kendisini yalnız hissetmeyen genç, sıkıntılı durumlarda yaratıcıya sığınmış, onun yardımının her şeyin üzerinde olacağını düşünmüştür. Bunun yanı sıra gencin çevresi ile uyum halinde yaşamasında ve birtakım değerlerin aşılanmasında yine dinin rolü oldukça büyüktür.[77]

Bu dönemde gençlere yönelik yapılan din ve ahlâk eğitimi, bireyin psikolojik ve sosyal gelişimini desteklemesi sebebiyle oldukça önemli görülmüştür. Özellikle psikolojik açıdan bakıldığında din ve ahlâk eğitiminin, bireyin dinî yaşantısının farklı boyutları üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Özellikle bireyin duygu dünyasına hitap eden din ve ahlâk eğitimi, gençlik döneminde benlik gelişimi, cinsellik, bağımsızlık duygusu ve yaşamı anlamlandırma gibi alanlarda bireyleri dengeleyici ve destekleyici yönde önemli bir rol üstlenmektedir.[78] Gençlere verilecek din eğitiminin, onların hayatın amacı ve anlamı üzerine düşünmelerine imkân tanıyan ve sorunlar karşısında çözüm üretebilmelerini destekleyen bir yaklaşımla sunulması gerekmektedir. Özellikle gençler teolojik açıdan yetersiz görülmemeli; dinî ve manevi potansiyelleri dikkate alınmalıdır. Eleştirel düşünceleri ve sorgulamaları desteklenerek gençlere yeni ufuklar açmak, inançlarını sağlam temellere oturtmalarında gençlere yol gösterici olmak din eğitiminin asıl amaçları arasında olmalıdır.[79] Yapılan çalışmalar, gençlik döneminde yaşanan sorunlar karşısında verilen din eğitiminin, gençlerin sorunlarını azaltmada ve manevi yönden iyi oluşlarını desteklemekte etkili olduğunu; gençlerin çoğunun din eğitimine

---

75 Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2017), 270.
76 Gündüz, "Gelişim Özellikleri Doğrultusunda Gençliğin Din Eğitimi", 1102.
77 Yavuzer, *Gençleri Anlamak*, 81.
78 Gündüz, *İslâm Eğitim Sisteminde Gençlik Dönemi Din ve Ahlâk Eğitimi*, 215.
79 Mehmet Su, "Gençlik Teolojisi ve Din Eğitimine Yansımaları", *Artuklu Akademi* 10/2 (30 Aralık 2023), 278-279.

karşı olumlu bir yaklaşım sergilediğini ve sorunlarının çözümünde din eğitiminin katkısının olduğunu ortaya koymaktadır.[80]

1.1.2. Gençlik Dönemi Cinsellik ve Evlilik İhtiyacı

Cinsellik, bireylerin yalnızca üreme organlarıyla sınırlı olmayıp; aynı zamanda biyolojik, psikolojik, dinî, etik, sosyo-ekonomik ve kültürel etkileşimin bir sonucu olarak yaşanması sebebiyle kişilerin insani yönden tüm özelliklerini yansıtmaktır. Bu yönüyle cinsellik bireylerin doğumundan ölümüne kadar olan yaşam serüvenlerinde tamamlayıcı bir parça olarak görülmektedir.[81] Cinsellik kimi zaman psikolojik ve toplumsal işlevler içerisinde ihmal edilirken, kimi zaman da yaşamı belirleyici bir konuma yerleşmektedir. Bazı durumlarda konuşulmasının dahi toplumun yapısını bozacağı endişesi taşıyan cinsellik, kişilerin mitolojik, inançsal ve kültürel yapıları içerisinde yer alan, birbirinden farklı anlamlar yüklenebilen, yalnızca biyolojik boyutun söz konusu olmadığı çok yönlü bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.[82] Yaşamın her döneminde yer alan ve insanın özelliklerini yansıtan bu parçanın, cinsel ilgi ve ihtiyaçların yoğun olarak yaşandığı gençlik dönemi üzerindeki etkileri daha fazla olabilmektedir. Çoğunlukla çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresi olarak tanımlanan bu dönemde vücutta hızlı büyümeye bağlı oluşan birtakım farklılaşmalar, hormonlarda yaşanan değişiklikler, cinsel açıdan olgunlaşma ve büyüme bireyleri sosyal ve psikolojik olmak üzere pek çok yönden etkileyebilmektedir.[83]

Dünya Sağlık Örgütünün sınıflandırmasına göre ergenlik dönemi 10-19 yaş aralığını kapsamakta; gençlik dönemi ise 15-24 yaş aralığında olan bireyleri ifade etmektedir. Kesin yaş sınırlamalarının getirdiği zorluklar sebebiyle bu iki dönem çoğu zaman iç içe yerleşmekte ve birlikte değerlendirilmektedir.[84] İnsan gelişiminin önemli bir parçası sayılan cinsellik, bireylerin tüm yaşamı boyunca var olan ve devamlı gelişme gösteren bir

---

80 Salih Aybey, "Gençlik Dönemi Problemleri Karşısında Din Eğitimi", *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (31 Aralık 2022), 932-963.

81 Araş Gör Dr Zehra Gölbaşı, "Sağlıklı Gençlik ve Toplum için Bir Adım: Cinsel Sağlık Eğitimi", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 6/6 (01 Eylül 2003), 2.

82 Murat Gülsün vd., "Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 1/1 (01 Mart 2009), 70.

83 Adnan Kulaksızoğlu, "Ergen- Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 1/1 (09 Ekim 2013), 71.

84 Vasfiye Bayram Değer - Elçin Balçı, "Adölesan Dönemde Üreme Sağlığıı, Cinsellik Ve Cinsel Eğitimin Önemi", *Turkish Studies* 13/4 (2018), 1427.

özelliğe sahiptir. Özellikle kişinin üreme yeteneğini kazandığı ergenlik yıllarında bu gelişim daha da önemli hale gelmektedir.[85] Adölesan dönemi olarakta adlandırılan ergenlik dönemi, bireylerin fiziksel, bilişsel ve psikolojik açıdan hızlı şekilde büyüme gösterdiği bir dönemdir.[86] Toplumsal açıdan da önemli görülen cinsel kimlik büyük oranda bu dönemde gelişmekte, birey kendi bedenini ve benliğini belirli bir cinsiyet kalıbı içerisinde kabul etmektedir. Bu dönemde cinsel kimlik sorunu yaşamayan bireyler biyolojik cinsiyetleri ile uyumlu olarak kendilerini tanımlamaktadır.[87]

Bu dönemde cinsel gelişme ile birlikte cinsel konulara gösterilen ilgi de artmaktadır. Tüm bunlara ek olarak cinsel duyguların ve deneyimlerin yaşandığı dönem olması sebebiyle bu dönem, gençlerin cinsel yaşamları açısından sağlıklı kararlar vermesi üzerinde oldukça etkilidir.[88] Bu noktada gençlere verilecek olan cinsel eğitim, cinsel kimliğin kazanılmasında ve sorunların çözümünde bireye yardımcı olmakta, gençlerin kendilerini daha iyi tanımalarına olanak sağlamaktadır.[89]

Modern çağda cinsellik, gelişigüzel yaşanan ve haz odaklı olacak şekilde teşvik edilirken, bazı dinî yaklaşımlar cinselliğe karşı katı bir tutum sergileyerek bu ihtiyacı yok saymışlardır. İslami anlayışta ise birbirine uzak olan bu iki uç arasında denge gözetilmiş, cinsel duyguların sağlıklı ve doğal bir şekilde gelişmesi desteklenmiştir. Bu duyguların meşru ve düzenli bir biçimde yaşanabilmesi için de evlilik kurumuna izin verilmiş ve bireyler evlilik konusunda teşvik edilmiştir.[90] Nitekim Kur'an-ı Kerim' de evliliğe elverişli olanların ve gücü yetenlerin evlendirilmesi tavsiye edilmiş, gücü yetmeyen ve imkân bulamayanların ise Allah' ın yardımı ile destekleneceği, lütfundan ihtiyaçları giderilinceye kadar geçen sürede iffetlerini korumaları emredilmiştir.[91] İnsanlar neslin devamını sağlamak, gelecek kuşaklara değerleri aktarmak ve cinsel ihtiyaçlarını toplumun kabul göreceği şekilde karşılamak üzere kendisine bir eş seçerek bir aile kurmaktadır.[92] Teke'nin üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırmasında evliliğin asıl

---

85 Yavuzer, *Gençleri Anlamak*, 98.
86 Tuğçe Mehlika Şanver - Şevkat Bahar Özvarış, "Adölesan Dönemde Riskli Sağlık Davranışları: Ebeveyn, Okul, Akranların Rolü", *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 32/4 (30 Ekim 2023), 322.
87 Yavuzer, *Gençleri Anlamak*, 99.
88 Değer - Balçı, "Adölesan Dönemde Üreme Sağlığıı, Cinsellik Ve Cinsel Eğitimin Önemi", 1435.
89 Kulaksızoğlu, *Ergenlik psikolojisi*, 59.
90 Gündüz, *İslâm Eğitim Sisteminde Gençlik Dönemi Din ve Ahlâk Eğitimi*, 187.
91 Nur Suresi 24/32-33
92 Hasan Bozgeyikli - Emre Toprak, "Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi", *Gençlik Araştırmaları Dergisi Journal of Youth Research* 1/1 (2013), 71.

amaçları arasında olan neslin devamı, öğrenciler tarafından çok önemli olarak görülmüştür.[93] Bireylerin karşı cinse cinsel bir ilgi ve şehvet duyması, cinsel ihtiyacını karşılamak istemesi fıtri bir gereksinimdir. Din insanlara bu ihtiyacın meşru yollarla giderilmesi gerektiğini öğütlemiş, kişinin nefsini ve iffetini zinadan korumasını emretmiştir.[94] Kur'an-ı Kerim'de "Zinaya yaklaşmayın! Çünkü o hayâsızlıktır, çok kötü bir yoldur"[95] buyrularak bu kötü davranış müminlere haram kılınmıştır.

1.2. Evlilik ve Aile

Bu bölümde evlilik, aile, evliliğe yüklenen anlam ve evlilik tutumu ile ilgili kavramlara yer verilecek, konuyla alakalı olan araştırmalar ortaya konulacaktır.

1.2.1. Evlilik ve Aile Kavramları

Evlilik kavramı zaman içerisinde pek çok dilin ve kültürün etkisinde kalmış, bu doğrultuda yapısal değişimlere uğramıştır.[96] Yaşanan bu değişim ve farklılığa rağmen bir kurum olarak evlilik, içerdiği anlam ve taşıdığı değer bakımından önemini her daim korumaktadır. Çünkü evlilik, aile kurumunun inşasında atılan ilk adım olmasının yanı sıra bireyin hayatını psikolojik, sosyal, kültürel açılardan etkileyen çok boyutlu bir yapıdır. Toplumsal değerlerin ve kültürel unsurların sonraki nesillere sağlıklı bir biçimde aktarımı evlilik temelinde kurulan aile ile mümkün olmaktadır. Bu bağlamda aile kavramı, evliliğin sağlam temellere dayandırılmasının ön koşulu olarak toplumlar tarafından büyük önem verilen temel bir kurum niteliğindedir.[97]

Sözlükte "ana, baba ve çocuklardan oluşan topluluk; bir diğer anlamıyla ise aynı soydan gelenler topluluğu"[98] şeklinde tanımlanan ailenin, bireyler üzerindeki işlevleri yalnızca kültür aktarımıyla sınırlı değildir. Aile; çocuk yetiştirme, eşler arasında iş paylaşımını sağlama ve bireylerin cinsel ilişkilerinin toplum tarafından kabul görmesini sağlamak gibi

---

93 Teke, Esma, *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileye Bakışı*, 121.

94 Sezai Bekdemir, "Evliliğin Şer`î Maksatları", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/21 (30 Haziran 2022), 209.

95 İsrâ Suresi 17/32

96 Yakup Yılmaz - Dilek Bayraktar, "Türkçe Sözlük'te Evlilik Kavramlarının Köken Bakımından Tasnifi", *RumelideDil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* Ö9 (21 Ağustos 2021), 32.

97 Meliha Tekin Çatal - Melek Kalkan, "Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri", *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi* 3 (ts.), 180.

98 Niha Çocuk Yayın Kurulu, 2025, "Tdk Uyumlu Türkçe Sözlük", 11.

pek çok etkisi vardır. Aslında aile toplumun bir yansımasıdır. Bu sebeple kültürel ve toplumsal yapılar aile içerisinde yeniden şekillenmektedir.[99]

Bu denli önemli bir kurumun ifade ettiği anlamlarda farklılaşacağından birbirinden farklı evlilik ve aile tanımlamaları ortaya çıkmıştır.

Cüceloğlu'na göre evlilik; zaman zaman yapısında oluşan farklılıklara rağmen insanın hayatını derinden etkileyen, geçmişten günümüze tüm topluluklarda yer alan, kişilerin toplumsal ilişkilerini ve ekonomilerini belirli bir düzene koyan sosyal bir kurumdur.[100]

Evlilik iki bireyin bir araya gelerek fizyolojik, biyolojik ve psikolojik yönden ihtiyaçlarını giderdiği yeni bir yaşam alanıdır.[101] Bunun yanı sıra evliliğin, bireylerin yaşamlarını ortak bir paydada birleştirme, duygusal, sosyal ve yasal bir birliktelik kurarak kişilerin birbirine olan sevgisini, sorumluluğunu ve bağlılığını içeren bir kurum olma işlevi vardır. Evlilik bireylerin yaşam kalitesinden, iyi oluş hallerine kadar pek çok duruma etki eder. Aynı zamanda yaşam doyumunu arttırıcı bir rol üstlenmekte ve çiftlerin sağlık durumlarına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.[102]

Evliliğin, nefsin korunması ve devamının sağlanması, Allah'ın emir ve yasaklarına riayet ederek dinin korunmasına yardımcı olması ve bireyleri evliliğe teşvik ederek zinadan koruması gibi aslî maksatları vardır. Bunun yanı sıra evlilik; bireylerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamak, eşler arasında yardımlaşma ve dayanışma duygusununun gelişmesine yardımcı olmak, toplumsal fayda sağlamak ve eşler arasında muhabbeti arttırarak huzur ve sukûneti sağlamak gibi pek çok yönden faydalı olabilecek tabî (tebeî) maksatlara da sahiptir.[103]

Nitekim Kuran'ı Kerim'de, "Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir"[104] şeklinde buyrularak evlenmenin ve eş olamanın dünya huzuru üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir. Evlilikle birlikte cinsel birlikteliğin yanı sıra aynı

---

[99] Pınar Ezgi Burç, "Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-kültürel Bir Bakış", (2018), 138.

[100] Cüceloğlu, Doğan, *Evlenmeden Önce* (İstanbul: Remzi Kitapevi, 2017), 15.

[101] Emine Erkoç - Nurhan Unusan, "Evlilik Uyumunun Çiftlerin Yeme Tutum ve Davranışlarına Olan Etkilerinin Araştırılması", *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2 (ts.), 92.

[102] Pınar Çağ, Yıldırım, İbrahim, "Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, (2013), 13-14.

[103] Bekdemir, "Evliliğin Şer`î Maksatları", 222.

[104] Rum Suresi 30/21

zamanda duygusal yönden de birliktelik gerçekleşmektedir. Cinsel birliktelik aracılığıyla biyolojik ihtiyaçlar karşılanırken, duygusal birliktelik sayesinde bireyin ruhsal ihtiyaçları giderilmektedir. Huzur da ruhun ihtiyaçlarından biridir ve evlilikte huzurun sağlanması, eşlerin kendilerine uygun bireyleri bulmaları ile mümkün olmaktadır. Evliliğin sağlıklı şekilde sürdürülebilmesi için ruhsal huzur, en az bedensel huzur kadar önemli görülmektedir.[105]

1.2.2. Evliliğe Yüklenen Anlam

İnsan, yapısı itibariyle karşılaştığı olaylara farklı nedenler yüklemektedir. Bazı bireyler bir olaya tek bir neden atfederken; bazıları birden fazla neden yükleyebilmektedir. Bu farklılaşmalar genellikle yaşantılar sonucu ortaya çıkmaktadır.[106] Aynı durum düşüncelerimizde de söz konusu olabilmektedir. Yaşantılarla şekillenen zihin dünyamızda kavramlara yüklediğimiz anlamlar, bireyin beklentileri, istek ve arzularının yanı sıra hayatını nasıl şekillendireceği noktasında belirleyici olabilmektedir. Kişi, çevresinde güzel giden bir evlilik gördüğünde bu kavrama olumlu anlamlar yüklerken; sorunlu giden evliliklerin fazla olduğunu ortamlarda bulunduğunda zihninde bu kavrama ilişkin olumsuz anlamlar oluşabilmektedir.

Toplumda yaşanabilecek pek çok olumsuz olay ve durumun önlenmesinde ailenin rolü oldukça büyüktür. Bu sebeple aile kurumunun temelini oluşturan evliliğe bireylerin nasıl bir anlam atfettikleri konusu da büyük önem taşımaktadır.[107] Zira atfedilen bu anlamlar bireylerin evliliğe olan bakış açıları ile evlilikten beklentilerinin önemli bir göstergesi niteliğindedir. Bireylerin zihinlerinde evlilik kavramına yükledikleri anlamlar, evlilik içindeki davranışlarına yansıyabilmektedir. Bu durum ise çoğunlukla evliliğin gidişatını önemli ölçüde etkilemektedir.[108]

Düşünce sistemleriyle ilgili olmasından dolayı bu durumu şema kavramı ile ilişkilendirmek mümkündür. Herhangi bir durumla ilgili organize edilmiş duygu, düşünce ve fikirler şema kavramını oluşturmaktadır. Yeni bir durumla karşı karşıya

---

[105] Bekdemir, "Evliliğin Şer`î Maksatları", 218.

[106] Kalafat - Dilmaç, "Examining the Predictive Relationship Among Identity Development, Achievement Goal Orientation, and Cognitive Complexity in Adolescents", 680.

[107] Mustafa Koç vd., "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Kavramına Atfetikleri Anlamlar", *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/2 (01 Haziran 2007), 122.

[108] Tekin, Selma, *Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam* (İstabbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 31.

kalındığında bireyler var olan bilişsel şemaları aracılığıyla bu durumu değerlendirir. Bunun sunucunda elde edilen bilgi ya olduğu şekliyle kodlanır ya da mevcut olan bilişsel yapılar ile birleştirilir.[109] Evlilik ilişkilerinin daha iyi kavramamıza olanak sağlayan şemalar kişilerarası ve bilişsel faktörlerdir. Zihnimizde oluşan bu çerçeveler kendimiz ve çevremiz hakkındaki duygu, düşünce ve inanışlarımızı belirlemektedir.[110] Bireylerin davranışlarına yön veren, değişime karşı duran ve devamlılık gösteren hatıra, biliş, duygu ve algıları kapsayan yapılar olarak değerlendirilen şemalar, çocuklukta büyük bir işlev göstermesine karşın yetişkinlikte etkisini kaybetmektedir. Bu sebeple aslında bireylerin küçük yaşta zihinlerinde oluşan evlilik şemalarının evliliğe yüklenen anlam üzerinde belirleyici yönde bir etkisi olabileceği düşünülmektedir.[111]

Evliliğe ilişkin tutumlarını daha iyi anlayabilmek amacıyla, bireyler açısından anlamların ne ifade ettiğini ve bu anlamlara bağlı olarak oluşan tutumların davranışlar üzerindeki etkisini inceleyen Sembolik Etkileşimcilik yaklaşımı, anlam yükleme sürecini ve evliğe yüklenen anlamı açıklama noktasında önemli bir kavramdır.[112]

Etkileşim teorilerinin temsilcilerinden olan Blumer, Sembolik Etkileşimcilik ifadesinin öncülerinden kabul edilmektedir. Temelinde bireye vurgu olan bu teorinin, farklı durumların bireylerde öznel yorumlar ortaya çıkarabileceği ve bu durumun toplumun gerisinde kalmamak adına yaygın bir biçimde görülmesi gerektiği savunulmuştur.[113] Bireyler çevrelerinde deneyimledikleri somut ve soyut unsurlar ve bu unsurlara dayalı anlamlar ile etkileşim halindedir. Bu unsurlara yüklenen değer kişiler arası etkileşim ile birlikte anlamı ortaya çıkarır. Birey yaşadığı sosyal deneyimler ile birlikte bu anlamları öznel olarak yorumlayabilmektedir.[114]

---

[109] Baron Robert A. Byrne, Donn, *Social Psychology* (Massachusetts: Allyn & Bacon, 1984); 'den akt. Kalafat - Dilmaç, "Examining the Predictive Relationship Among Identity Development, Achievement Goal Orientation, and Cognitive Complexity in Adolescents", 679.

[110] Bahareh Mohammadi - Aliakbar Soleymani, "Early Maladaptive Schemas and Marital Satisfaction as Predictors of Marital Commitment", *International Journal of Behavioral Sciences* 11/1 (01 Mayıs 2017), 17.

[111] Betül Yazıcı - Cihad Demirli, "Evlilik Karari Alan Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam İle Evlilik Öncesi İlişkilerin İncelenmesi", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 7/7 (2020), 299.

[112] Nilüfer Özabacı vd., "Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeğinin (EYAÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 8/50 (01 Eylül 2018), 235-236.

[113] Ahmet Özalp, "Ötekileştirme: Sembolik Etkileşimci Bir Bakış", *Toplum Bilimleri Dergisi* 16 (29 Ağustos 2024), 228.

[114] Murat Şakar, "Tribün Şiddeti Sembolik Etkileşimci Kuram ve Kırıkcam Teorisi Bağlamında Bir Sentez", *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, (01 Ocak 2023), 437.

Sosyal psikoloji alanında sıklıkla kullanılan yükleme kuramı da pek çok alanda olduğu gibi evliliğe yönelik yapılan anlamlandırmalar noktasında kullanılabilmektedir. Evlilik içerisinde yapılan yüklemeler bireylerin evliliğindeki doyumu önemli ölçüde etkileyebilmektedir.[115] Buradan hareketle evliliğe yüklenen anlamın yalnızca evlilik sürecinde değil, evlilik öncesinde de anlaşılmasının; eşlerin evliliklerinde doyuma ulaşabilmeleri açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Bireylerin evliliğe yükledikleri anlamın benzerlik göstermesi, sağlıklı bir ilişkinin kurulmasına katkı sağlamaktadır. Bu sebeple evlilik öncesinde gençlere danışmanlık verilmesi, ileride yaşanacak olan problemlerin önüne geçilmesi açısından önem taşımaktadır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, gençlere evlilik öncesi aile danışmanlığı verilmesinin gerekli olup olmadığı sorulmuş, öğrencilerden yüksek oranda evet cevabı alındığı belirlenmiştir.[116]

1.2.3. Evliliğe Yüklenen Anlam İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Evlilik kurumunun kurulması ve sağlıklı bir şekilde devam etmesi için geçlerin evliliğe olan bakış açısıları ve yaklaşımları oldukça önemlidir. Çünkü gelecek gençlikle inşaa edilir. Bu sebeple gençlerin evlilik ile ilgili tutumlarını tespit etmek bu alanda yapılacak çalışmaları da destekler nitelikte olacaktır.

Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada, öğrencilere evliliğe yönelik kişisel görüşlerinin sorulduğu bir anket uygulanmıştır. Kişisel görüşlerine göre seçim yapmaları istenildiğinde "evlilik" seçenlerin oranı %85.275 iken; "evlenmeden birlikte yaşama" tercihinde bulunanların oranı ise daha düşüktür.[117] Öğrencilerin çoğunun evlilikte sadakati esas kabul ettiği görülmektedir. Az bir kısım ise evliliğin sadakati zorunlu kılmadığı görüşündedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin bir kısmı evliliğin davranışlara sınır çizdiğini belirtirken, bir kısmı da evliliği "kendini ateşe atmak" olarak değerlendirmektedir.[118]

---

[115] Yıldırım, Şüheda, *Görücü Usulü Evlenen Ve Flört Ederek Evlenen Çiftlerin Duygusal Farkindalik Ve Duygulari İfade Etme Düzeylerinin Evlilik Doyumuna Etkisi* (İstabbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 25.

[116] Düşünmez, Özudoğru Reyhan, *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Ve Eş Seçimine İlişkin Görüş Ve Düşünceleri* (Ankara: Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 65-66.

[117] Tütengil, "Aile ve Evlilik Araştırması Sonuçları I", 12.

[118] Tütengil, "Aile ve Evlilik Araştırması Sonuçları I", 15.

Üniversite gençliğinin evliliği anlamlandırma biçimlerinin ele alındığı bir araştırmada, gençlerin çoğunlukla evliliğe olumlu yaklaştıkları, mutlu bir yuva kurmak, hayatı paylaşmak, yalnız kalmamak, huzur bulmak, çocuk sahibi olmak noktasında evliliğe önemli değerler atfettikleri gözlenmiştir.[119]

Yardım ve Demir'in, 18 yaş üstü 509 kadın katılımcıyla yürüttüğü araştırmada, evli bireylerin bekârlara göre evliliğe daha pozitif yaklaştıkları gözlenmiştir. Romantik ilişkilerde kadına yönelik psikolojiik şiddetin, evliliğe yüklenen anlam ve ilişkinin otantikliğini etkilediği belirtilmiştir.[120]

Koç ve arkadaşları tarafından ele alınan, "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Kavramına Atfettikleri Anlamlar" isimli çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun evliliğe olumlu anlamlar yüklediği, olumsuz anlam yükleyenlerin ise azınlıkta kaldığı belirlenmiştir. Olumlu anlam yükleyen öğrenciler evliliği "nitelikli bir beraberlik", "bağlılık", "karşılıklı anlayış" ve "mutlu olmanın temel yolu" olarak tanımlamışlardır. Buna karşılık evliliğe olumsuz anlam yükleyenler ise evliliğin "gereksiz olduğu", "monoton bir hayat olduğu", "toplumsal bir baskı olduğu" ve "imzadan ibaret olduğu" şeklinde tanımlamalar yapmıştır.[121]

Evli olmayan bireylerin katılımıyla gerçekleşen bir araştırmada evlilik kaygısı, evliliğe yüklenen anlam ve evlilik beklentisi arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, evliliğe yüklenen negatif anlam düzeyinin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Evlilik kaygısı ile evliliğe yüklenen pozitif-negatif anlam arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Evlilik kaygı düzeyi arttıkça, bireylerin evliliğe yükledikleri negatif yöndeki anlamlandırmalar da artmış, pozitif anlamlandırmalar ise azalmıştır. Bunun yanı sıra, evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen anlamlar arasında da pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.[122]

---

[119] Elif Baş - Emine Cengiz, "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileyi Anlamlandırma Biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği", *İmgelem* 2/2 (09 Temmuz 2018), 6.

[120] Hilal Yardım - Melek Demir, "Psychological Violence, Relationship Authenticity and the Meaning of Marriage in Romantic Relationships", *International Journal of Social And Humanities Sciences* 7 (ts.), 109-110.

[121] Koç vd., "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Kavramına Atfetikleri Anlamlar", 117.

[122] Kübra Güler, *Evli Olmayan Bireylerin Evlilik Kaygısı İle Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Evlilik Beklentileri Arasındaki Ilişkinin İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 34-44.

Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ile evliliğe yükledikleri anlam ve eş seçme kriterlerinin araştırıldığı bir başka çalışmada ise öğrencilerin evliliğe yükledikleri pozitif anlamın oldukça yüksek buna oranla negatif anlamın düşük olduğu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin eş seçme kriterleri ile evliliğe yüklenen anlam arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Öğrenciler eş seçim kriterlerinde, yaşam tarzlarının birbirine yakın olması, hoşgörülük ve cana yakınlık, aşk ilişkisinin olması ve eş seçiminde ailenin onayı oldukça önemli görülmüştür.[123]

Evlilik kurumuna olan metaforların incelenmesi amacıyla 139 genç ile yapılan bir görüşmede evliliğe yönelik pozitif (%42) ve negatif yönde algılar (%51) tespit edilmiştir. Gençler pozitif yönde evliliği sırasıyla "ortaklık, birlik, yuva ve mutluluk" olarak anlamlandırırken; negatif yönde evliliği ise sırasıyla "belirsizlik, kısıtlanma ve sorumluluk" olarak anlamlandırmışlardır.[124]

Evliliğin anlamının metaforik açıdan incelendiği bir başka araştırmada ise, evliliği dair olumlu ve olumsuz anlamları içeren 11 farklı kategori elde edilmiştir. Mutluluk, güven, gelişim, üretkenlik, gerçekçilik, emek, karşılıklılık ve dayanışma kavramları evliliğe dair pozitif anlam içeren metaforları oluştururken; engellenmişlik, bilinmezlik ve risk kavramları evliliğe dair negatif anlam içeren metaforları oluşturmaktadır.[125]

Evliliğe yüklenen anlamın, hiç evlenmeyen bireyler ile evlenip boşanan bireyler açısından değişiklik gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla 181 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada; evlenmeden önce bireylerin zihinlerinde oluşan evlilik şekli ile evlenip boşanan bireylerin zihinlerinde oluşan evlilik şekli arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.[126]

Yalnızlık ve evliliğe yüklenen anlam arasındaki ilişkide umutsuzluk kavramının etkisinin incelendiği bir yüksek lisans tezinde, evliliğine pozitif anlam yükleyen bireyler ile yalnızlık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunurken, evliliğe negatif anlam yükleyen

---

[123] Yıldırım Hilal Nur, *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeyleri İle Evliliğe Yükledikleri Anlam Ve Eş Seçme Kriterleri Arasındaki İlişki* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 147-151.

[124] Recep Bozkurt - Muhittin Evren, "Evliliğin Eşiğindeki Gençlerin Bekârlık, Evlilik ve Aile Metaforu Üzerine Bir İnceleme", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 27/Aile Özel Sayısı (19 Ekim 2025), 393-395.

[125] Nilüfer Özabacı vd., "A Metaphoric Examination of the Meaning of Marriage", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 48/1 (21 Nisan 2019), 727.

[126] Tekin, Selma, *Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam*, 39.

bireyler ile yalnızlık arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Umutsuzluk değişkeninin, yalnızlık ve evliliğe yüklenen anlam arasındaki ilişkide düşük düzeyde de olsa etkili olduğu belirlenmiştir .[127]

Engelli bireylere yönelik evlilik tutumu ile evliliğe yüklenen anlam arasındaki ilişkiye yer verilen bir diğer araştırmada, katılımcıların çoğunun engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra evliliğe yüklenen pozitif anlam; engelli bireylere yönelik evlilik tutum düzeyi arttıkça artmakta, evliliğe yüklenen negatif anlam ise azalmaktadır.[128]

Evliliğe yüklenen anlam ile evlilik öncesi ilişkilerin evlilik kararı alan bireyler üzerindeki etkisinin incelendiği bir başka araştırmada, katılımcıların çoğunun evliliğe yüklediği anlam ve evlilik ilişkilerinin pozitif yönde olduğu ve eğitim düzeyi noktasında farklılaşma olduğu gözlenmiştir. Ön lisans mezunu olan katılımcıların diğer mezun gruplarından evliliğe daha olumlu yaklaştığı tespit edilmiştir.[129]

Üniversite öğrencilerinin evliliğe bakış açılarının incelendiği bir başka çalışmada ise katılımcıların çoğunun genel anlamda evliliğe yönelik olumlu düşünceler sergiledikleri gözlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı evliği, sorumluluk sahibi olmak ve hayatın paylaşılması olarak tanımlamıştır. Karşıdaki kişinin eğitimli olması katılımcıların çoğu tarafından önemli görülmüştür.[130]

Üniversite öğrencilerinin eş tercihlerini nasıl değerlendirdikleri ve evliliğe bakış açılarının incelendiği bir araştırmada ise, Ankara ve Konya illerinde eğitim gören iki öğrenci grubuna anket uygulanmıştır. Erkeklere göre evliliğin dinî bir gereklilik ve cinsel ilişki olduğu tespit edilirken, kızlar için evlilik yalnızlıktan kurtulmak olarak tanımlanmıştır.[131]

Evli olmayan bireylerde evlilik kaygısının evliliğe yüklenen anlam, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve psikolojik esneklik ilişkisinin incelendiği araştırmada, evliliğe yüklenen

---

[127] Dombak, Kübra, *Evliliğe Yüklenen Anlam İle Yalnızlık Arasındaki İlişkide Umutsuzluğun Aracı Rolü* (Düzce: Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 41-45.

[128] Çelik, Beyza, *Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumu İle Evliliğe Yüklenen Anlam Ve Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün İncelenmesi* (Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 76.

[129] Yazıcı - Demirli, "Evlilik Karari Alan Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam İle Evlilik Öncesi İlişkilerin İncelenmesi", 315.

[130] Pınar, "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı", 52.

[131] Bacanlı, "Eş Tercihleri", 10.

negatif ve pozitif anlam puanlarının evlilik kaygı puanını etkilediği tespit edilmiştir. Bu duruma göre bireylerin evliliğe yükledikleri pozitif anlam puanları arttığında evlilik kaygısında azalma görülürken, evliliğe yüklenenen negatif anlam puanları arttıkça evlilik kaygısında artış gözlenmiştir.[132]

Bekâr, nişanlı, evli ve boşanmış bireylerin evliliğe bakış açılarının metaforik olarak incelendiği bir diğer araştırmada, olumlu ve olumsuz olmak üzere 11 farklı metafor kategorisine ulaşılmıştır. Mutluluk, güven, gerçekçilik, üretkenlik, çaba, mücadele, gelişim, birliktelik, beklenti katılımcıların ürettiği pozitif kategorisinde bulunurken; olumsuz kategorisinde risk, bilinmezlik, belirsizlik, engellenmiş, yoksunluk anlamları yer almaktadır. Evli kadınların metaforları arasında çaba-emek-mücadele ön plana çıkmıştır. Bekâr olan erkekler için karşılık-beklenti; bekâr kadınlar için engellenmiş-yoksunluk, bilinmezlik-belirsizlik en fazla tercih edilen metaforik kategori olmuştur.[133]

Katılımcılarının (%55,2) sinin hiç evlenmemiş (%44,8) inin ise evlenip boşanmış olduğu bir araştırmada, bireylerin evliliğe yükledikleri anlamın farklılaşma durumu incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, iki gubunda aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamış olup, zihinlerindeki evlilik tarifinin aynı olduğu tespit edilmiştir.[134] Evliliğe yüklenen anlamın alt faktörlerinde bulunan iş birliği ve tamamlayıcı özelliği evlenmemiş kişilerin evlenip boşanan kişilere göre daha yüksektir. Bununla birlikte evliliğe pozitif anlam yükleme noktasında evlenip boşanmış olan erkeklerin kadınlara göre daha fazla pozitif anlam yüklediği görülmüştür.[135]

Hemşirelik öğrencilerinin evliliğe yönelik metaforik algılarının incelendiği araştırmada, katılımcıların metaforik algıları "uyum, istikrar ve tamamlama", "emek, sorumluluk ve mücadele (gerektiren deneyim)", "hayata lezzet katan birliktelik" ve "belirsizlik, bilinmezlik (içeren bir olgu)" olmak üzere 5 farklı kategoride toplanmıştır. Çoğu

[132] Öz, Feyza, *Evlilik Kaygısının Evliliğe Yüklenen Anlam, Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumu Ve Psikolojik Esneklik İle İlişkisi* (İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 35.

[133] Özabacı vd., "A Metaphoric Examination of the Meaning of Marriage", 731-732.

[134] Selma Tekin - Melek İpek, "Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam", *Aydın Sağlık Dergisi* 6/2 (01 Haziran 2020), 116.

[135] Tekin - İpek, "Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam", 91-121.

metaforun olumlu temalar içerdiği gözlense de olumsuz metafor üreten öğrencilerin de mevcut olduğu gözlenmiştir.[136]

Bu sonuçlar doğrultusunda, evlilik ve aile kurumunun hızlı yaşanan değişim ve gelişlere karşı gençler nezdinde direnç gösterdiğini ve önemini büyük ölçüde koruduğunu söylemek mümkündür.

1.2.4. Evlilik Tutumu

İnsanlar çevrelerinde karşılaştıkları kişiler ve nesnelerle sürekli bir etkileşim halindedir. Bu etkileşim sayesinde bireyler söz konusu unsurlardan etkilenmekte ve zihinlerinde bu olgulara yönelik düşünce ve inançlar geliştirmektedir. Bireylerin çevrelerinden etkilenerek bu olgulara yönelik oluşturdukları davranış farklılıkları ise tutum kavramını oluşturmaktadır.[137]

Çöllü ve Öztürk birbirinden farklı pek çok sosyal psikoloğun tanımlamalarından yola çıkarak geniş kapsamlı bir tanım yapmıştır. Bu tanıma göre: "Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir."[138] Aynı zamanda tutum, bireyin çevresine karşı oluşturduğu davranışlarını, düşüncelerini, hislerini yönlendiren psikolojik bir güç olarak görülmektedir.[139]

Evlilik tutumu ise bireyin evliliğe dair duygu, düşünce ve inançlarını kapsayan bir yapıdır. Evliliğe yönelik olumlu tutumlar, evlilikle ilgili olumlu inançları içerirken; evliliğe yönelik olumsuz tutumlar ise bu kuruma ilişkin olumsuz inançları içermektedir.[140]

---

[136] İlknur Gökşin, "Hemşirelik Öğrencilerinin Evliliğe Yönelik Metaforik Algıları", *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi* 4/2 (31 Temmuz 2025), 105.

[137] Ersan Fazıl Çöllü - Yunus Emre Öztürk, "Örgütlerde İnançlar-Tutumlar Tutumların Ölçüm Yöntemleri Ve Uygulama Örnekleri Bu Yöntemlerin Değerlendirilmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* 9/1-2 (06 Mayıs 2014), 374.

[138] Çöllü - Öztürk, "Örgütlerde İnançlar-Tutumlar Tutumların Ölçüm Yöntemleri Ve Uygulama Örnekleri Bu Yöntemlerin Değerlendirilmesi", 377.

[139] Şahin, Sedat Ekrem, *Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Kaynaklardan Aldıkları Evlilik Mesajları ve Evliliğe İlişkin Tutumları* (Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 37.

[140] Olcay Tire - Meral Öztürk, "Evlilik Tutumunun Bir Yordayıcısı Olarak Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 57 (18 Temmuz 2023), 256.

1.2.5. Evlilik Tutumunu Etkileyen Faktörler

Bireyler yaşamları boyunca birbirinden farklı olay ve durumla karşı karşıya kalmaktadır. Karşılaşılan bu olay ve durumlar, onların söz konusu olan olgulara ilişkin tutumlarının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Tutumlar ise bireysel, çevresel, sosyal etkenlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Aynı şekilde evlilik tutumunu etkileyen faktörler de oldukça çeşitlidir. Bu faktörlerin ortaya konulması; bireylerin evlilikten beklentilerinin, evliliğe dair algılarının ve evliliğe karşı hazır olup olmama durumlarının anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu sebeple evlilik tutumunu etkileyen başlıca faktörlerin ele alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.2.5.1. Çocukluk Çağında Yaşanan Ruhsal Travmalar

Yaşamın her döneminde ortaya çıkabilen travmalar,en kritik dönem olarak kabul edilen çocukluk çağında da görülebilmektedir. Çocukluk çağı travmaları olarak nitelendirilen bu yaşantılar, bireylerin gelişimini pek çok açıdan etkilemekte; yalnızca çocukluk dönemiyle sınırlı kalmayıp ilerleyen yaşam evrelerinde de çeşitli psikolojik problemlere yol açabilmektedir.[141]

Çocuk istismarının fiziksel, cinsel, duygusal ve ihmal olmak üzere birbirinden farklı pek çok türü bulunmaktadır. Çocukluk döneminde kişiye bu türlerden herhangi biri uygulanabileceği gibi birden fazla türün eş zamanlı olarak uygulanması da mümkün olabilmektedir. Özellikle cinsel istismar, fiziksel istismar ve ihmalin uygulanması çoğunlukta duygusal istismarı da beraberinde getirebilmektedir.[142]

Çocukluk döneminde maruz kalınan istismar, bireyin hayatını derinden etkileyebildiği gibi tutum ve davranışlarının şekillenmesi noktasında belirleyici olabilmektedir.

Tire ve Öztürk, ele aldıkları makalede çocukluk çağı ruhsal travmalarından olan istismarın bu 4 türünden bahsetmiş ve bunlardan herhangi birine maruz kalmanın evlilik tutumu üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre çocukluk döneminde yaşanan travmaların gençlerin evlilik tutumu üzerinde etkisinin olduğu, çocukluk çağında

[141] Eser Karal - Hasan Atak, "Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Üzerine Kavramsal Bir Çalışma", *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/1 (28 Haziran 2022), 94.

[142] Meryem Dedeler vd., "Çocukluk Çağı Cinsel İstismarına Yönelik Tedavi ve Önleme Yaklaşımları: Bir Gözden Geçirme", *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi* 3/1 (01 Mart 2016), 3.

travması yüksek olan bireylerin evliliğe yönelik olumsuz tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.[143]

1.2.5.2. Aile ve toplumun düşünce yapısı

Bireyler, içinde yaşadıkları çevreden ve üyesi oldukları aile yapısından etkilenebilmektedir. Ailenin geçmişten getirdiği değer ve düşünceler, nesilden nesile aktarılarak bireylerin zihin dünyasını önemli ölçüde şekillendirmektedir. Bunun yanı sıra toplum da önemli bir kurum olan evliliğe ilişkin değerlerin sürdürülebilmesi sürecinde gençler üzerinde etkili olmakta ve evliliğe dair birtakım düşünce ve kabullerin benimsenmesinde etkili olmaktadır.[144]

Çocukluk döneminde içinde yaşanılan aile ortamı, gençlerin evlilik ve aile tutumlarına ilişkin görüşlerinin oluşmasında oldukça etkilidir. Küçük yaşta aile içerisinde meydana gelen alışkanlıklar ve çocuğa yüklenen sorumluluklar, zamanla toplumsal yapının şekillenmesinde de rol oynamaktadır. Bu sebeple anne babanın evlilik içindeki iletişim biçimi, çocuğun evliliğe dair algı ve tutumları üzerinde etkili olmakta; aynı zamanda evlilikteki rol beklentilerinin oluşumunda da belirleyici olabilmektedir. Geleneksel bir aile yapısında büyüyen çocukların ise ilerleyen dönemlerde cinsiyete dayalı rol beklentileri konusunda daha geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları gözlenmektedir.[145]

Keldal, bekâr öğrencilerin evliliğe bakış açılarının farklılaşmasında aile, din ve toplumun önemli bir payı olduğundan bahsetmiştir. Öğrencilerin bir kısmı daha önce evliliği düşünmezken; aile içinde yaşanan kayıp ya da yeni bir doğumun evliliğe olan bakış açılarını farklılaştırdığını belirlenmiştir. Öğrencilerin bir kısmı toplum baskısı sebebiyle evliliği düşünürken, bir kısmı ise evliliğin dinin bir emri olduğu için yerine getirilmesi gerektiğini belirtmiştir.[146]

Bireyin kök ailesinde gördüğü aile bütünlüğü, evliliğe dair geliştirdiği tutum, algı ve evlilikten beklentilerinin şekillenmesinde en önemli faktörlerin başında gelmektedir.

[143] Tire - Öztürk, "Evlilik Tutumunun Bir Yordayıcısı Olarak Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları", 255-266.
[144] Aktu, Yahya, "Gençliğin Evlilik İnşasi: Karma Bir Araştırma", *Ekev Akademi Dergisi* 96 (2023), 303.
[145] Günay, Bener, Özgün, "Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları", 3.
[146] Gökay Keldal, "Evliliğe Bakiş Açısı ve Evlilikten Beklentiler", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30/1 (30 Nisan 2021), 1-10.

Çünkü çocuklar için aile ortamı; sorun çözme becerisi, sağlıklı iletişim kurma yolları, empati yeteneği, bağlılık gibi pek çok unsurun öğrenildiği ilk basamak olması sebebiyle bireyin algı ve bakış açısı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.[147] Nitekim Yılmaz ve Yalçın, kök ailede ebeveynlerin birliktelik durumunun bireylerin evliliğe dair tutumlarını önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur. Bu duruma göre; Tek ebeveynli ergenler evliliğe yönelik tutum ve beklentilerinde aile içi rollerden önemli ölçüde etkilenmektedir. Aile içindeki bütünlüğün, evliliğe yönelik tutum ve aile tipi arasındaki ilişkiyi açıklayan önemli bir etken olduğu gözlenmiştir. Ayrıca ebeveynleri boşanmış ergenlerin, gelecekteki evlilik yaşamına ilişkin kaygı duydukları ve anne babalarının yaptığı hataları kendilerinin de yapma olasılığından endişe duydukları ifade edilmektedir.[148]

Tüm bunların yanı sıra kök ailenin bireylerin duygu, düşünce ve kararlarındaki önemli etkilerinden birisi de evlenecek olan bireyin, eş seçiminde içine doğduğu aileden etkilenmesidir.[149] Bireylerin partner seçiminde yaşadıkları çevreden etkilenmeleri, evliliğe yönelik tutumlar üzerinde de ailenin belirleyici bir rolü olabileceği düşüncesini akla getirmektedir.

1.2.5.3. Din

Tarih boyunca dinin evlilik ve aile hayatı üzerinde önemli etkileri görülmektedir. Dinî değerlerin korunmasında ailenin etkisi olduğu gibi, ailenin korunması ve devamlılığının sağlanması noktasında da dinin etkisi oldukça büyüktür. Bu iki kurum daima birbirleriyle etkileşim hâlinde olmuş ve toplumsal devamlılığın sağlanması noktasında birbirlerini desteklemiştir. Din, aile içerisinde iletişimin nasıl olması gerektiği, eşlerin birbirlerine karşı görev ve sorumluluklarını belirleme noktasında bireylere rehberlik etmiştir. Dolayısıyla aile içinde yaşanan herhangi bir anlaşmazlık durumunda dinin yardımı ile sağlıklı bir çözüm yoluna gitmek mümkün olmuştur.[150] Dinin aile içerisindeki rolü evlilik hayatı ile sınırlı kalmamakta, evlilik öncesinde bireylerin algı ve tutumları üzerinde etkili olabilmektedir.

---

147 Cansu Yılmaz - Hatice Yalçın, "Tek Ebeveynli Ergenlerin Evliliğe Yönelik Tutumlari İle Gelecek Beklentileri", *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6 (30 Nisan 2021), 54.

148 Yılmaz - Yalçın, "Tek Ebeveynli Ergenlerin Evliliğe Yönelik Tutumlari İle Gelecek Beklentileri".

149 Zeynep Derya Özel vd., "Kök Ailenin Evlilikte Partner Seçimine Etkisi", *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi* 9/2 (31 Aralık 2024), 139-168.

150 Adnan Selman, "Aile-Din İlişkisi ve Aile İçi Roller", *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi* 4/1 (28 Aralık 2018), 13-20.

Kimi bireyler dinimizin emri gereğince evliliği bir gereklilik olarak görmekte ve inancı dahilinde evliliğe bakış açısını ve tutumunu şekillendirmektedir. Nitekim Aksakal, gençlerin evlilik tutumunda dinin etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kendisini dindar olarak tanımlayanların diğer katılımcılara göre evlilik tutum puanlarının yüksek çıkması, dinin evlilik tutumu üzerindeki etkisini kanıtlar niteliktedir.[151]

1.2.5.4. Diğer Etkenler

Yukarıda sayılan maddelerin yanı sıra evlilik ve aile kurumuna yönelik bakış açılarının farklılaşmasında pek çok sebep ön plana çıkmaktadır. Bunlardan bazıları; yaşanan göçler, teknolojinin gelişmesi, toplumsal değerler, yoksulluk ve kadınların çalışma hayatına girişi gibi etkenlerden oluşmaktadır.[152]

Modernleşme ve sanayileşmeyle birlikte aile içerisinde değişen roller, toplumsal değişme, boşanma oranlarının artması, kentleşme, ekonomik açıdan gerçekleşen değişiklikler ve radyo ile televizyon gibi unsurların bireylerin yaşamında daha fazla yer edinmesi; tüm bunlara ek olarak eşitlik anlayışının ve bireyselciliğin ön plana çıkması, aile ve evlilik kurumları üzerinde önemli etkiler yaratmış, zaman içerisinde bu kurumların değişimine zemin hazırlamıştır.[153] Sanayileşmeye bağlı olarak yaşanan bu hızlı toplumsal değişim; değerlerin farklaşmasına yol açmış, bireylerin eş seçimlerinde, evliliğe dair algı ve tutumları üzerinde önemli etkiler yaratmıştır.[154] Aynı zamanda kişilerin medeni durumu, cinsiyetleri, evlilik yaşları, çevrelerinde boşanmış tanıdıklarının olup olmaması gibi etkenler de evliliğe yönelik tutumlar üzerinde etkili olabilmektedir.[155]

Anne babanın mutluluk durumları, evlilikten korkma durumları, kadın ve erkeğe ilişkin ideal evlenme yaşındaki düşünce farklılıkları, ailenin nikâh durumu ve nikâha ilişkin görüşlerin de bireylerin evliliğe yönelik tutumları üzerinde etkili olduklarını gösteren çalışmalar mevcuttur.[156] Tüm bu unsurlara ek olarak bireylerin ilişki durumlarının da

[151] Aksakal, "Üniversite Öğrencilerinin Evlilikle İlgili Beklenti ve Tutumlarının Belirlenmesi", 176-177.
[152] Fatma Yaşar Ekici, "Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi", *The Journal of Academic Social Science Studies* 9/30 (08 Ağustos 2019), 209-224.
[153] Ali Bayer, "Değişen Toplumsal Yapıda Aile", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/8 (01 Aralık 2013), 101-129.
[154] Sungur vd., "Evlilik Ve Eş Seçme Tutumuna Kuşaklarin Etki", 71.
[155] Sungur vd., "Evlilik Ve Eş Seçme Tutumuna Kuşaklarin Etki", 76-84.
[156] Meltem Akbaş - Şule Gökyıldız Sürücü vd., "Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler", *Cukurova Medical Journal* 44/1 (31 Mart 2019), 97.

evliliğe yönelik tutumlar üzerinde belirleyici bir rolde olduğu; üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, romantik ilişki durumunun evliliğe yönelik tutumu etkilediği, romantik ilişkisi olanların evliliğe daha olumlu yaklaştığı görülmüştür.[157]

1.2.6. Evlilik Tutumu İle İlgili Araştırmalar

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada bireylerin farklı kaynaklardan aldıkları evlilik mesajları ve evliliğe ilişkin tutumları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre aile, arkadaş, kitle iletişim araçları ve diğer kurumlardan gelen mesajların bireylerin evliliğe dair tutumlarını önemli ölçüde etkilediği bu değişkenlerden alınan evlilik mesaj puanları olumlu olan öğrencilerin evlilik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[158]

Türkiye ve Azerbaycan üniversitelerinde eğitim gören son sınıf öğrencilerinin evlilik ve aileye ilişkin görüşlerinin incelendiği bir araştırmada, gençlerin evliliğe yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğu, evlilik kurumunun önemini koruduğu gözlenmiştir. İki ülkede de eşte aranacak özellikler benzerlik göstermektedir. Erkekler için evlenecekleri eşte iyi huylu ve güzel olması önemli görülürken, kızlar ek olarak iyi bir aileye mensubiyet ve iyi bir iş sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Evlenmeden birlikte yaşama durumunun onaylanması Azerbaycan'da Türkiye'ye oranla daha düşük kabul görmüştür. Eşler arası anlaşmazlık durumunda iki grup da boşanmayı makul görmüş, erkeklerin kadınlara göre bu konuya daha tutucu yaklaştığı belirlenmiştir.[159]

Üniversite gençliğinin evlilik ve aile kurumuna dair tutumlarının incelendiği bir araştırmada, gençlerin büyük bir çoğunluğunun evliliğe olumlu yaklaştığı görülmüştür. Gençler evlenecekleri kişide huyunun güzel olması, dindar olması ve fiziksel özelliklerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Evlilik için, uygun bir eş adayı bulmak, iş sahibi olmak, okuldan mezun olmak gibi seçenekler öncelikli görülmüştür. Evliliğin gençler açısında önemi sorulduğunda hayatı paylaşmak, dinin bir emri, düzenli yaşam ve

---

[157] Aynur Karabacak - Muhammed Çiftçi, "Examination of the Relationship Between Marital Attitudes and Irrational Romantic Relationship Beliefs of University Students", *Studies in Psychology* 36/2 (20 Aralık 2016), 36.

[158] Şahin, Sedat Ekrem, *Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Kaynaklardan Aldıkları Evlilik Mesajları ve Evliliğe İlişkin Tutumları*, 111.

[159] Türkarslan - Suleymanov, "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evlilik Konusundaki Görüş ve Düşünceleri -Azerbaycan Ve Türkiye Karşılaştırması", 9-10.

soyun devamı gibi cevaplar alınmıştır. Çoğu öğrenci çok eşliliğe mesafeli yaklaşırken, çiftlerin anlaşamaması durumunda boşanmaya olumlu yaklaşmıştır.[160]

Mükemmelliyetçilik ve öz yeterlilik kavramlarının evlilik tutumu ile arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, öz yeterliliği yüksek olan bireylerin evlilik tutumlarının öz yeterliliği düşük olan bireylere göre daha olumlu olduğu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra evli olmayan ancak ilişkisi olan bireyler ile evli bireyler arasındaki ilişkide evli bireylerin evlilik tutumunun daha olumlu olduğu, ilişkisi olan bireylerin ise ilişkisi olmayan bireylere göre öz yeterlilik seviyelerinin daha yüksek, evlilik tutumlarının ise daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.[161]

Anne babası boşanmış ve anne babası evli olan üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumları arasındaki farkların incelendiği çalışmada, anne babası evli olan üniversite öğrencilerinin anne babası ayrı olan üniversite öğrencilerine göre evliliğe karşı olan tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[162]

Ekinci'nin genç yetişkinlerin katılımıyla yürüttüğü araştırmasında, romantik ilişki doyumu ve evlililik tutumu arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bu duruma göre romantik ilişki doyumu arttıkça bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının olumlu yönde arttığı gözlenmiştir. Aynı şekilde bilişsel esneklik ve evlilik tutumu arasında da pozitif yönde ilişki saptanmıştır.[163]

Lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilen bir araştırmada, öğrencilerin üç boyutlu bağlanma stilleri eş seçme stratejileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin çoğunun evliliğe yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu, bağlanma stillerinin öğrencilerin eş seçimleri ve evlilik tutumları üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir.[164]

---

[160] Mutlu, Maşallah, *Üniversite Gençliğinin Evlilik Ve Aile Kurumuna Yaklaşımı (Fırat Üniversitesi Uygulaması)* (Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004), 81-86.

[161] Kavak, Esmanur, *Evlilik Tutumunun Mükemmeliyetçilik ve Öz Yeterlilik Aracılığıyla Yordanması* (İstanbul: İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025), 40.

[162] Maden, Halime, *Anne Babası Boşanmış Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumu Ile Anne Babası Evli Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumunun Karşılaştırılması* (İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015), 33-34.

[163] Ekinci, Büşra, *Genç Yetişkinlik Döneminde Romantik İlişki Doyumu İle Evlilik Tutumu Arasindaki İlişkide Bilişsel Esnekliğin Araci Rolü* (İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2025), 102.

[164] Duymaz, Emine, *Üniversite Öğrencilerindeki Üç Boyutlu Bağlanma Stillerinin Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu İle İlişkisi* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025), 95.

18-35 yaş arası evli ve bekâr 505 bireyin katılımı ile gerçekleştirilen araştırmada, bireylerin güvenli bağlanma stilleri ile evliliğe yönelik olan tutumları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip olan kişilerin evlilik tutumlarının daha olumlu, kaygılı ve kararsız bağlanma stiline sahip olanların ise düşük seviyede de olsa evlilik tutumlarının olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaçıngan bağlanma stiline sahip bireylerin ise evliliğe yönelik tutumlarının tarafsız ya da düşük düzeyde olumlu olduğu tespit edilmiştir.[165]

Hacıoğlu, araştırmasında bireylerin duygusal öz-yeterlilik ve çalışma eylem stillerinin bireylerin evlilik tutumu üzerindeki etkisini incelemiştir. Evli ve bekâr katılımcıların olduğu araştırma sonuçlarına göre öz yeterlilik ve alt boyutlarının bireylerin evlilik tutumundaki değişiminde herhangi bir etkisinin olmadığı, çatışma eylem stillerinin ise evlilik tutum düzeyindeki farklılaşmanın düşük bir kısmını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim durumu, yaş, cinsiyet, çocuk sahibi olup olmama gibi faktörlerdeki değişimin bireylerin evliliğe yönelik olan tutumları üzerinde etkisi görülmemiştir.[166]

Gürül ise bekâr üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirdiği araştırmasında, bireylerin evliliğe yönelik tutumları ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde ettiği sonuçlara göre evlilik tutumu ve sosyal desteğin arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin algıladığı sosyal desteğin olumlu yönde ve güçlü olması çevresine ve evliliğe yönelik tutumlarını da olumlu yönde etkilemiştir.[167]

Aynı üniversitenin 45 farklı bölümünde eğitim gören üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer araştırmada ise öğrencilerin algılanan anne baba tutumlarının evlilik tutumu ve eş seçme stratejileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları bireylerin eş seçme stratejileri ve evliliğe yönelik tutumlarında etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin evlilik tutum puanları ile algıladıkları otoriter ve koruyucu-istekçi anne baba tutum puanları arasında anlamlı

[165] Zeynep Zülal Ünger, *Erken Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 76-77.

[166] Aslı Hacıoğlu, *Evlilik Tutumunun Duygusal Öz-Yeterlik ve Çatışma Eylem Stili Açısından Yordanması* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 95.

[167] Sinem Gürül, *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 48.

bir ilişki bulunamazken; demokratik anne baba tutum puanları ile evlilik tutum puanları arasında az da olsa pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.[168]

Saffet Arslan'ın 2021 yılında öğretmen adaylarının katılımı ile gerçekleştirdiği yüksek lisasns tez çalışmasında, katılımcıların kişiler arası tarz, affetme ve evlilik tutumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Öğretmen adaylarının evlilik tutumunun affetme ile pozitif yönde, kişiler arası puanları ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.[169]

Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumları ile evliliğe karar verme stratejilerinin arasında ilişkinin varlığını araştıran araştırmada, evliliğe yönelik plan yapan kişilerin evlilik tutum puanlarının evlilik planı yapmayan öğrencilere göre daha olumlu olduğu, mantık evliliği düşünen kişilerin evlilik tutumuna göre ise romantik evlilik düşünen kişilerin evlilik tutumunun daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.[170]

Genel olarak bakıldığında son yıllarda araştırmacıların evliliğe yüklenen anlam, evlilik tutumu eş seçimleri vb. konularına ağırlık verdikleri görülmektedir. Araştırmaların genel sonuçlarına göre çiftler arasındaki evliliğin doyumu ve uyumu çoğu zaman çiftlerin evliliğe yükledikleri anlamın ve evlilik ile ilgili olan tutumlarının benzerlik göstermesi halinde mümkün olduğunu göstermektedir. Özellikle genç kesimin evlilikten beklentilerinin evliliğe yüklediği anlam ile büyük ölçüde pararellik gösterdiği bir gerçektir. Bazı araştırma bulgularına göre evlilik, bireyler açısından önemini hâlâ korumakla birlikte; farklı sebeplerin etkisiyle birlikte evliliğin geçmişe kıyasla aynı düzeyde etkisini koruyamadığına dair çalışmalarda mevcuttur.

1.3. Maneviyat ve Manevi İyi Oluş

Manevi iyi oluşu anlamak adına öncelikli olarak maneviyat kelimesinin kavramsal kökenini ve ifade ettiği anlamları incelemenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

---

[168] Doğru, Damla, *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumlarının Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu İle İlişkisi* (İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 94-95.

[169] Arslan, Saffet, *Öğretmen Adaylarinda Kişiler Arası Tarz, Affetme ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 65-66.

[170] Koca Üsküp Büşra, *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017), 51.

1.3.1. Maneviyat

Yakın dönemde yaşanan dünyevileşme, globelleşme ve postmodern durum ile birlikte bireylerin aşkın olana bakış açısında birtakım farklılıklar meydana gelmiştir. Bu durum psikoloji alanında maneviyat, din, dindarlık gibi kavramlarda etkisini göstermiş özellikle maneviyat (spirituality) kavramı Amerika ve Avrupada ön plana çıkmış bu sebeple yeniden tanımlanma ihtiyacı hissedilmiştir.[171]

Helminiak spiritüelliği, bireyin kendisini olabilecek iyi düzeye getirmek için çabalaması ve bu süreçte onu yönlendirecek asıl gücün kendi içinde olması olarak tanımlamaktadır.[172] Bu kavramının literatürde pek çok tanımı yapılmış olmakla birlikte yapılan son araştırmalarda spiritüelliğin özünü; "anlam, inanç, bağlantı kurma, kendini aşma ve değer" olmak üzere beş temel özelliğin oluşturduğu belirtilmiştir.[173]

Spiritualite kavramının Türkçe'de tam bir karşılığı olmamakla birlikte bu kavram yerine maneviyat kavramı kullanılmaktadır.[174] İnsanların inanç, değer ve ihtiyaçlarının farklılaşmasıyla birlikte maneviyat kavramının birbirinden farklı tanımları ortaya çıkmıştır.[175] Maneviyat sözlükte; "maddi olmayan, manevi şeyler, inanç, ahlak, erdem vb. değerler bütünü" olarak geçmektedir.[176] Literatürde ise maneviyat kavramı, "bireyin kendisi ve diğer insanlarla ilişkilerini, evrendeki yerini, yaşamın anlamını anlama ve kabul etme çabası" olarak kullanılmaktadır.[177] Günlük hayatta sıkça kullanılan maneviyat kavramının bir diğer tanımı ise, somutluktan uzak, maddi olmayan, içselliğin ön plana çıktığı, bireyin iyi ya da kötü ruh hali , bireysel veya sosyal deneyimlerin zihinsel ve duyusal süreçleri şeklinde vurgulanmıştır.[178] Şirin maneviyatı; "yaşamda bir anlam

---

[171] Mustafa Atak, "Aileyi Bütünleştirici ve Birliğini Koruyucu Manevi Yaklaşım", *Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi* 7/2 (20 Ağustos 2023), 250.

[172] Daniel A. Helminiak, "Treating Spiritual Issues in Secular Psychotherapy", *Counseling and Values* 45/3 (2001), 1697; 'den akt. Halil Ekşi vd., "Öğretmen Adaylarının Spiritüel İyi Oluş İle Yaşamda Anlam Değişkenlerinin Psikolojik Dayanıklılığı Yordaması: Bir Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) Denemesi", *Kastamonu Education Journal* 27/4 (15 Temmuz 2019), 1697.

[173] Loralee Sessanna vd., "Spirituality in Nursing and Health-Related Literature: A Concept Analysis", *Journal of Holistic Nursing: Official Journal of the American Holistic Nurses' Association* 25/4 (Aralık 2007), 1236.

[174] Öner Hatice, *Cerrahi Onkolojik Hastalarda Spiritualite ve Yaşam Kalitesi* (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012), 13.

[175] Kıymet Öztepe Yeşilyurt, *Cerrahi Hastalarında Manevi Bakım Gereksinimleri Ve Cerrahi Hemşireliğinde Manevi Bakım Yaklaşımları* (Livre de Lyon, 2022), 9.

[176] Türk Dil Kurumu (Erişim 23 Şubat 2026), "Maneviyat ne demek TDK Sözlük Anlamı".

[177] Melike Boztilki - Elif Ardıç, "Spirituality and Health", *Journal of Academic Research in Nursing*, (2017), 40.

[178] Merve Altınlı Macic, "Turkish Students' Spirituality Today", *Dem Yayınları*, (2021), 105.

arama, aşkınlıkla (yücelikle) bir karşılaşma, bir bağlanma hissi, nihai bir gerçek ya da en yüksek bir değer arama, gizemli bir varlığa saygı, minnettarlık ve kişisel bir değişim gibi hususları içeren, dinle ilişkili olabileceği gibi dinin dışında da yaşanabilen kişisel deneyimlerin bütünüdür" şeklinde tanımlamıştır.[179]

Koenig'e göre maneviyat, bireyin mistik ve aşkın olana yönelimini içeren, din ile bağlantılı olsa da sadece onunla sınırlı kalmayan, dinden daha geniş bir kavram olarak tanımlanabilmektedir.[180]

Dağcı ise geniş literatür taraması sonucunda, net bir tanımı olmamakla birlikte, maneviyat tanımında birkaç temanın ön plana çıkabileceğinden bahsetmiştir. Bu doğrultuda, tüm insanların manevi yönden gelişmek için belirli bir potansiyele sahip olduğu; maneviyatın bireyin yaşantısında tek başına yaşanan bir duygu olmaktan ziyade çevresi ile ilişkisel bir yapıda olduğu, aynı zamanda din ve ahlaki değerlerle birlikte aralarında bir bağ oluşturduğu vurgulanmaktadır. Gizli yönleri bulunan maneviyat ancak bireylerin hayatlarında yaşadıkları tecrübelerle şekillenebilmektedir.[181]

Özasma da aynı şekilde geniş bir literatür taraması yapmış ve maneviyatı şu şekilde tanımlamıştır: Maneviyat, özünde maddi olandan uzak, bireyin içsel dünyasında önemli bir yere sahip; bireylerin kendisi başta olmak üzere çevresi ile kurduğu ilişkiler yoluyla anlam kazanan bir yaşam yolculuğudur. Bu süreç, bireyin hayatı anlamlandırması yolunda sorularına cevaplar aradığı, değerler sistemi doğrultusunda şekillenen ve bireyin içsel kaynaklarından beslenerek ilerlediği bütüncül ve aşkın bir yaşantı olarak tanımlanabilmektedir. İçsel yolculuğunu tamamlamış bireylerin davranışlarında maneviyatın dışa yansıyan yönünü görmek mümkündür. Bu durum içsel ve dışsal uyum ile dengenin bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.[182]

Yaşamı anlamlandırma sürecinde belirleyici bir rol oynayan maneviyat, bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada, maneviyat düzeyi artan bireylerin aynı zamanda hayattaki anlam

---

179 Turgay Şirin, "Maneviyat Ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması", (2018), 1289.

180 Harold G. Koenig, "Religion, Spirituality, and Health: The Research and Clinical Implications", *ISRN Psychiatry* 2012 (16 Aralık 2012), 3.

181 Abdullah Dağcı, *Huzurevi Yaşlılarının Manevi Gereksinimlerinin Belirlenmesi ve Değer Odaklı Manevi Bakım Programının Umut, Psikolojik İyi Oluş ve Tanrı Algısı Düzeyleri Üzerindeki Etkililiğinin Değerlendirilmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020), 18.

182 Halil İbrahim Özasma, "Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Bağlamında Evlilikte Maneviyat Üzerine Nitel Bir Araştırma", *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 10 (30 Aralık 2024), 161.

düzeylerinin de arttığı gözlenmiştir.[183] Aynı zamanda maneviyat, aile içinde ortak bir anlam dünyasının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Aile üyeleri arasında paylaşımlarla birlikte gelişen yakınlık duygusu, bireylerin etkileşimini güçlendirerek sağlıklı bir iletişimin kurulmasına yardımcı olmaktadır.[184] İnsanın yaşamı üzerinde çoğunlukla etkisi olan maneviyat, bireylerin psikolojik danışma süreçlerinde de etkili olabilmektedir. Dinî ve manevi temelli müdahalerin, danışma sürecinin daha iyi geçmesine katkı sağladığı ortaya konulmuştur.[185] Bunun yanı sıra gençler ve çocukların umut ve psikolojik dayanıklıkları üzerinde din ve maneviyatın önemli etkileri bulunmaktadır. Ergül'ün ele aldığı araştırmada, koruma altındaki çocukların gelişimlerinde ve eğitim süreçlerinde dini/manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin etkili olduğu gözlenmiştir.[186]

1.3.1.1. Maneviyat ve Din İlişkisi

Son dönemlerde yaşanan sekülerleşme ve bireyselleşmenin sonucunda kişilerin öznel inanç ve yorumlarında artış görülürken, dinlerin formel boyutlarının toplumsal görünürlüğünde görece azalma meydana gelmiştir. Bu durum, dindarlık ve bireylerin öznel inançlarını tanımlama biçimleri arasında farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kişinin bireysel yönelimlerine dayanan inançları maneviyat veya manevi kelimesi ile bağdaştırılmış; dindarlık ise formel dinler ile ilişkilendirilmiştir. Bunun sonucunda dinî yaşantılar neticesinde ortaya çıkan olgu, dine bağlı maneviyat algısı iken; dinden ayrı olarak görülen maneviyat algısı ise seküler maneviyat olarak görülmeye başlanmıştır.[187]

Maneviyat, genellikle dinin bünyesinde yer alan bir boyut olarak değerlendirilmektedir. Dindar olan kişiler de dinî değerler ve pratikler aracılığıyla manevi ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Buradan hareketle şunu söyleyebiliriz ki: İnsan anlam arayışında aşkın ve nihai olana ulaşmaya çalışır. Bu anlam arayışının ise aşkınlığı da barındıran manevi bir yönü vardır. Kişinin bu çabası bir dine bağlanma ile mümkün olmaktadır.

---

[183] Cüneyd Aydın - Mevlüt Kaya, "Maneviyat ve Öznel İyi Oluş Değişkenlerinin Hayatın Anlamını Yordaması", *Amasya İlahiyat Dergisi* 17 (30 Aralık 2021), 60.

[184] Büşra Tunç - Tarık Totan, "Aile Yaşamında Maneviyat: Aile Psikolojik Danışmasında Maneviyatın Değerlendirilmesi", *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 5/1 (22 Mart 2021), 6.

[185] Faruk Karaca - Muhammet Acar, "Psikolojik Danışma Sürecinde Kullanılan Dinî/Manevi Temelli Müdahalelerin Vaka Analizi Yöntemi ile İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma", 2019, 279.

[186] Sema Eryücel, "Koruma Altındaki Çocuklara Yönelik Dinî Manevi Rehberlik Uygulamaları ile Umut ve Psikolojik Sağlamlık İlişkisi", *The Journal of Academic Social Science* 80/80 (29 Ağustos 2024), 380.

[187] Ayten Ali, Koç Mustafa, Tınaz Nuri, *Manevi Danışmanlık ve Rehberlik* (Dem Yayınları, 2017), 1/218.

Aşkınlık duygusu din ile birlikte yeniden anlam bulmakta ve din maneviliği destekler konumda olmaktadır. Bununla birlikte manevilik dinî unsurlar taşıyor olsa da aslında tam olarak dinî olma zorunluluğu yoktur. Çünkü herhangi bir dinî inancı olmayan ya da Tanrı'nın varlığını kabul etmeyen kişilerin bile birtakım manevi unsurlar taşıdığı görülmüştür.[188]

Horozcu, makalesinde bu durum için Erich Fromm'u örnek göstererek tanrıtanımaz bir kişinin manevi unsurlar taşımasının mümkün olabileceğinden bahsetmiştir. Bu doğrultuda kapsam açısından maneviyatın daha geniş bir anlamı olduğunu, kişinin dinî olmasa da manevi birtakım duygular taşıyabileceğini söylemek mümkündür.[189]

Dolayısıyla maneviyat, yalnızca dinin olmadığı zamanlarda ortaya çıkan bir kavram değil; dinden bağımsız olarak da var olabilmektedir. Dindar insanlarda görülebileceği gibi dindar olmayan kişilerde de görülebilmektedir. Zamanla tanımlamalar arasında farklılaşmalar olmuştur. İnsanlar tarafından öncelikli olarak din, inanan kimselerin yerine getirmesi gereken sorumluluklar ve ibadetler, aynı zamanda kuramsal çerçeveleri olan bir yapı olarak algılanmıştır. Dindarlıkta buna bağlı olarak gelişen namaz kılmak, kilise ziyareti gibi tecrübeler şeklinde tanımlanmıştır. Dinin bu ve benzeri faaliyetleri kapsayacak şekilde tanımlanması bunun dışında kalan diğer şeylerin de maneviyat şeklinde tanımlanmasını gerektirmiştir.[190]

Maneviyat ve din kimi zaman birbirinden farklı şeyler gibi algılanmış olsada aslında maneviyatın dinin önemli parçalarından olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü dinî faaliyetlerde çoğu zaman kişilerin manevi yönü ortaya çıkmaktadır. Üniversite öğrencileriyle yürütülen bir araştırmada dinî inancı yüksek olan öğrencilerin dinî inancı az olan öğrencilere göre maneviyat alt ölçek puanlarının daha yüksek çıkması bu ifadeyi doğrular niteliktedir. [191]

---

[188] Hatice Acar, "A Consideration on The Relationship Between Spiritual Well-Being And Piety", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (15 Aralık 2014), 394.

[189] Ümit Horozcu, "Tecrübî Araştırmalar Işığında Dindarlık ve Maneviyat ile Ruhsal ve Bedensel Sağlık Arasındaki İlişki", *Milel ve Nihal* 7/1 (01 Mart 2010), 211.

[190] Düzgüner, Sevde, *Maneviyat Algısı ve Diğerkâmlıkla İlişkisi (Kan Bağışı Örneğinde Türkiye ve Amerika Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma)* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013), 30.

[191] Türkan Doğan, "Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin 'Maneviyat' ve 'Serbest Zaman' Boyutlarının İncelenmesi", *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 3/26 (11 Haziran 2006), 9.

Maneviyat önceden dinin içinde bulunan unsurlardan bir kısmını içerirken zamanla dinden ayrılmıştır. Bunun sonucunda dinin tanımlamlarında sınırlılıklar oluşmuş kapsama alanı ise daralmıştır.Tarihsel olarak din hem kurumsal hemde bireysel unsurları içerdiği için "geniş-şeritli (broad-band) bir yapı" iken zamanla bireysel unsurların olmadığı yalnızca kurumsal olanla ilgili olduğu görüldüğü için "dar-şeritli (narrow-band) bir yapı" olarak algılanmaya başlanmıştır.[192]

Düzgüner'in, maneviyat algısının Türkiye ve Amerika'da nasıl algılandığına dair yapmış olduğu araştırmasında, her iki ülkede de katılımcıların maneviyat ve din kavramlarına farklı anlamlar yükledikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bir kısmı din ve maneviyatı aynı kavramlar olarak görürken, bir kısmı ise birbirinden tamamen farklı kavramlar olduğunu belirtmiştir. Bu durum Türkiye'de net bir çizgi ile ayrılmazken, Amerika'da bu ayrım daha keskindir. Türkiye'de maneviyat ve din arasında sıkı bir ilişki olduğu fakat bu iki kavramın birbirinden farklı olduğu belirtilmiştir. Amerika'da bu ilişkiyi kabul eden katılımcılara ek olarak bazı katılımcıların dine karşı olumsuz, maneviyata karşı olumlu tutum sergilediği gözlenmiştir.[193]

Bu ve benzeri sonuçlardan hareketle, iki kavram arasında net bir ayrımın olmadığı; kültür, yaşam biçimi ve bireyin algısına göre din ve maneviyat algısında farklılaşmaların yaşanabileceğini söylenebilir.

Bu iki kavramın ortak noktasına baktığımızda, ruh ve beden sağlığına olumlu yönde katkı sağladıkları ifade edilebilir. Din, bireyleri insan sağlığına zarar verebilecek pek çok durumdan korurken, toplumsal açıdan da bireyleri yardımlaşma ve dayanışmaya teşvik etmektedir. Bunun yanı sıra kader bilincinin var olması kişinin elinden geleni yaptıktan sonra olumsuz durumlar karşısında teselli bulabileceği bir kaynak sunmaktadır. İbadetlerle dolu bir yaşam, kişinin bedenine fayda sağlayabileceği gibi aynı zamanda ruhsal ve psikolojik açıdan kişinin rahatlamasına da yardımcı olacaktır. Yapılan araştırmalarda da görüldüğü üzere bu iki olgunun fiziksel olduğu kadar ruhsal açıdan da iyi oluşuna katkıları olduğu açıktır.[194]

---

[192] Nurten Kimter, "Din ve Maneviyatı Kavramlaştırma: Birleşme ve Ayrılma Noktaları", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (25 Haziran 2015), 97.

[193] Düzgüner, Sevde, *Maneviyat Algısı ve Diğerkâmlıkla İlişkisi (Kan Bağışı Örneğinde Türkiye ve Amerika Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma)*, 239.

[194] Ümit Horozcu, "Tecrübî Araştırmalar Işığında Dindarlık ve Maneviyat ile Ruhsal ve Bedensel Sağlık Arasındaki İlişki", *Milel ve Nihal* 7/1 (01 Mart 2010), 209-240.

1.3.1.2. Maneviyat Evlilik İlişkisi

Evlilik bireylerin ruhsal, fiziksel ve duygusal yönden birliktelik yaşadığı, kişilerin hayatlarını önemli ölçüde etkileyen toplumsal bir kurumdur. Evlilik ve aile kurumunun sağlıklı bir şekilde kurulması ve sürdürülmesinde diğer faktörlerin yanı sıra manevi boyutun da önemli katkıları bulunmaktadır.[195] Evlilik kararının alınması ve nikâh işlemi ile birlikte çiftler arasında manevi bir derinlik oluşmaktadır. Evlilik hayatına katılan manevi pratiklerle birlikte eşler arasındaki paylaşım artmakta, çiftler arasındaki bağ daha da güçlenmektedir. Benzer yönde olan inanç ve manevi değerlere sahip olan bireylerin evliliklerinde kendilerini daha iyi hissettikleri ve psikolojik iyilik hallerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra eşler arasında oluşan manevi beraberlik, evlilikte oluşabilecek çatışmaların sağlıklı bir şekilde atlatılmasında önemli rol oynamaktadır.[196] Özellikle ebeveynlik dönemine geçiş sürecinde yaşanan zorluklar karşısında birbirlerini manevi yönden yakın gören çiftlerin birlik duygusu daha da güçlenmektedir. Eşler arasındaki bu manevi yakınlık, bireylerin duygularını, umutlarını ve endişelerini paylaşabilecekleri bir ruhsal bağ kurmalarına olanak tanımaktadır.[197] Aile üyeleriyle kurulan manevi bağlar, evliliğin kutsal olarak algılanması ve bağlılığın sürdürülmesine katkıda bulunabilmektedir. Evliliğin kutsal olduğu bilinci, çiftlerin evlilikte karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik çabayı güçlendirerek, eşler arası birlikteliği arttırabilmektedir.[198]

Asım Yapıcı tarafından ortaya konulan bir çalışmada, dindarlık ve maneviyatın bireyler arasında anlayış , sabır, empati ve sorumluluk duygusunun gelişmesine yardımcı olduğu, aynı zamanda evlilikte yaşanan çatışmaların çözümünde önemli katkıları olduğu ortaya konulmuştur.[199] Bir diğer araştırmada ise maneviyatın evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu, maneviyatı bir değer olarak içselleştiren çiftlerin evlilik uyumu ile öznel mutluluk düzeyleri arasında pozitif bir ilişki bulunduğu ortaya konulmuştur.[200]

---

[195] Hıdır Apak, "Müslümanlar İçin Evlilik Maneviyatı Ölçeği Türkçe Uyarlamasi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30 (29 Ekim 2025), 549.

[196] Sema Karagöz vd., *Aile ve Dini Rehberlik Merkezlerinde Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020), 43.

[197] Burç, "Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış", 3.

[198] Burç, "Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış", 7.

[199] Asım Yapıcı, "Eşlerin Dinsel Algı ve Yaşayışına Göre Evlilikte Dindarlık ve Maneviyat Huzur mu, Kusur mu?", *Journal of Turkish Studies* 13/Volume 13 Issue 2 (29 Ağustos 2024), 79-106.

[200] Deniz Kublay - Vesile Oktan, "Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi", *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 5/44 (01 Eylül 2015), 25-35.

1.3.2. Manevi İyi Oluş

Manevi kavramı sözlükte "madde ile ilgisi olmayan, maddi karşıtı" olarak geçmektedir. Bunun yanı sıra maneviyat "soyut olan" ve "tinsel, ruhani" şeklinde de tanımlanmaktadır.[201]

İyi oluş kavramı ise psikolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik, bilişsel, çevresel, manevi boyutları kapsayan çok yönlü bir yapıdır. Dolayısıyla manevi iyi oluş hali, genel iyi oluş kavramının bir boyutu olarak tanımlanabilmektedir.[202]

Dinsel ve varoluşsal boyutları olan manevi iyi oluş kavramı genel bir ifade ile, kişinin kendisiyle, diğer insanlarla, yaşadığı çevre ve Tanrı ile olan bağının özelliğini ortaya koymaktır. Kişinin Allah ile olan ilişkisi çerçevesinde manevi yaşantısından aldığı lezzet, memnuniyet ve doyum hali dinsel boyutu oluşturur. Aslında bir nevi bireyin Allah ile arasında olan ilişkisinin bir biçimidir. Varoluşsal iyilik ise, kişinin anlam bulma çabası, ona erişmesi ve bu amaca yönelik hayatını kurmasıdır. Bu kısımda bireyin kendisine göre oluşturduğu hayatın memnuniyeti, ve hayatında karşılaştığı pek çok deneyim bulunmaktadır.[203]

Tan ve Yıldız, "*Manevi İyi Oluş Kavramının Ortaya Çıkışı ve Tanımlanması*" isimli makalede, manevi iyi oluş kavramının çerçevesini ve kuramsal temellerini ortaya koymuşlardır. Bu çerçevede manevi iyi oluş kavramı ilk olarak 1971 yılında White House'ta yapılan bir konferansta ortaya çıkmıştır. Yaşlılıkla ilgili olan bu konferansta yapılan genel bir tanım ile manevi iyi oluş: Bireyin kendisi, çevresi ve bütünlüğünü çevreleyen Tanrı ile kişi arasındaki ilişkide yaşamın kabul görmesi şeklinde tanımlanmıştır.[204]

İyilik halinin maneviyat boyutu, kişinin yaşamın maddi yönlerinin üzerinde bir güç veya varlığın bilincinde olmasıdır. İşte bu boyut, kişinin kendisini evrenle bir bütünlük

[201] Niha Çocuk Yayın Kurulu, "Tdk Uyumlu Türkçe Sözlük", 210.
[202] Şüheda Çalışkan - Bülent Dilmaç, "Evli Bireylerde Manevi İyi Oluş, Ailede Yılmazlık ve Yaşamın Anlamı Arasındaki Yordayıcı İlişkiler", *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/1 (31 Ocak 2022), 120.
[203] Hatice Acar, "A Consideration on The Relationship Between Spiritual Well-Being And Piety", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (15 Aralık 2014), 395.
[204] Tan - Yıldız, "'Manevi İyi Oluş' Kavramının Ortaya Çıkışı ve Tanımlanması", 458.

içerisinde hissetmesini ve kendisini varoluş düzeni içerisinde konumlandırılmasını sağlayan bir nitelik olarak da tanımlanabilimektedir.[205]

Bireyin manevi yönden iyi olması hayatının her aşamasında önemlidir. Günümüzde pek çok şey hızlı bir değişim ve gelişime uğramıştır. Zaman zaman bu hızlı değişim ve gelişime ayak uydurmakta bireylerin zorlandıkları gözlenmiştir. Özellikle stres ve kaygı gibi faktörlerinin gençlerin hayatında merkezi bir yer tuttuğu üniversite ortamınındaki bireyler, bu değişimlere uyum sağlarken kendi iyilik hallerini zaman zaman ihmal edebilmektedir.[206] Oysa ki kişinin iyilik hali yalnızca kendisi ile sınırlı kalmamakta; çevresini, davranışlarını ve fikirlerini de önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

İçerdiği anlam itibarıyle hem maneviliği hem de iyi oluşu kapsaması nedeniyle "Spritual well-being" olarak ifade edilen manevi iyi oluş kavramı iyi oluşun türlerinden biridir. Manevi iyi oluş, bireylerin ruhsal yönden iyi oluş durumunu ifade etmekte olup bu yönüyle psikolojinin konusu içerisine dâhil olmaktadır. Bu yönüyle günümüzde yaşanan değişim ve gelişime ayak uydurmakta zorlanan bireyler için manevi iyi oluş kavramının önemi giderek artmaktadır.[207]

Manevi yönden iyi oluşun bireylere pek çok yönden etkisi bulunmaktadır. Günlük yaşamda olumlu ya da olumsuz birçok olayla karşılaşılır. Manevi iyi oluşu yüksek olan bireylerin karşılaştıkları sorunlar karşısında güçlü durma, kendine güvenme, yaşadığı hayattan memnun olma gibi durumlarda diğer insanlara göre daha iyi konumda olduğu görülmektedir. Bu durum bireylerin psikolojik yönden kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlayarak depresyon riskinin azaltmaktadır.[208] Üstün bir varlığın gücüne inanan ve manevi yönden iyi olan insanlar başlarına gelen olumsuz durumları daha kolay atlatabilmektedir.[209] Uğurluoğlu ve Erdem'in ele aldığı araştırmada, spiritüel iyi oluşun yaşanan travmalar sonrasında bireylerin gelişim süreçleri üzerinde önemli etkileri olduğu

[205] Doğan, "Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin 'Maneviyat' ve 'Serbest Zaman' Boyutlarının İncelenmesi", 2.
[206] Doğan, "Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin 'Maneviyat' ve 'Serbest Zaman' Boyutlarının İncelenmesi", 3.
[207] Orhan Gürsu - Yaşar Ay, "Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* XI/61 (2018), 1180.
[208] Çalışkan - Dilmaç, "Evli Bireylerde Manevi İyi Oluş, Ailede Yılmazlık ve Yaşamın Anlamı Arasındaki Yordayıcı İlişkiler", 116.
[209] Dilruba Uğurluoğlu - Ramazan Erdem, "Travma Geçiren Bireylerin Spiritüel İyi Oluşlarının Travma Sonrası Büyümeleri Üzerine Etkisi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21/3 (25 Eylül 2019), 837.

gözlenmiştir. Belirli bir inanca sahip ve çevresiyle uyum içerisinde yaşayan bireylerin yaşadıkları travma sonrasında diğer insanlara göre yaşama daha sıkı tutundukları ve hayatın nimetlerini idrak etme noktasında daha iyi oldukları söylenebilmektedir.[210]

Manevi iyi oluşa sahip bir insan kendisinin üzerinde bir güç olduğunun farkındadır ve yaşamının anlamını buna göre kurmaktadır. Manevi iyi oluşu zayıf olan insanlar karşılaştıkları depresyon, stres, endişe gibi olumsuz durumların üstesinden gelmekte zorlanırken, manevi iyi oluşa sahip bireylerin sorunların üstesinden gelmede ruhsal yönden daha güçlü oldukları ve kendilerini sorunlar karşısında daha çözümcü gördükleri söylenebilmektedir.[211]

Bazı çalışmalarda ise manevi iyi oluş yerine spiritüel iyi oluş kavramı kullanılmış özellikle sağlık ile ilgili olumsuz durumlarda da spiritüel iyilik halinin kişiler üzerinde önemli etkileri olabileceğinden bahsedilmiştir.

Kanserli hastalar üzerinde yapılan bir araştırmada hastaların spiritüel iyi oluş düzeyleri arttıkça buna paralel olarak psikolojik yönden dayanıklılıklarının da arttığı gözlenmiştir.[212] Cerrahi onkolojik hastalar üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada ise, spiritüel iyiliğin hastaların yaşam kalitesi üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştırr.[213]Aynı şekilde onkoloji hastaları üzerinde yapılan bir diğer araştırmada, hastalarda yaşanan ölüm düşüncesi ve yalnızlık korkusuyla baş etmede spiritüel iyilik halinin önemli katkıları olduğu gözlenmiştir.[214] Psikiyatri hastalarının tedaviye uyum sağlama sürecinin incelendiği araştırmada, manevi yönden iyilik halinde etkili olduğu, manevi iyilik düzeyinde yaşanan artış ile birlikte tedaviye uyum sürecinde artış olduğu tespit edilmiştir.[215]

---

[210] Uğurluoğlu - Erdem, "Travma Geçiren Bireylerin Spiritüel İyi Oluşlarının Travma Sonrası Büyümeleri Üzerine Etkisi", 855.

[211] Ayhan - Öz, "Yetişkin Bireylerde Ölüm Algısının Manevi İyi Oluş Üzerine Etkisi", 494.

[212] Nurşen Ölmez - Ezgi Karadağ, "Ayaktan Kemoterapi Alan Kanserli Hastaların Spiritüel İyilik Hali ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi Arasındaki İlişki", *Sakarya Tıp Dergisi* 12/3 (29 Eylül 2022), 390-402.

[213] Hatice, *Cerrahi Onkolojik Hastalarda Spiritualite ve Yaşam Kalitesi*, 73.

[214] Erdoğan Kavalılı Tuğba, *Onkoloji Hastalarinda Yalnızlık ve Ölüm Algısı İle Spiritüel İyilik Hali Arasındaki İlişki* (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

[215] Abdurrezzak Gültekin, *Psikiyatri Hastalarının Manevi İyilik Düzeyleri İle Tedaviye Uyumları Arasındaki İlişki* (Malatya: İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

1.3.3. Manevi İyi Oluş İle İlgili Çalışmalar

Manevi iyi oluşun bireylerin zihin dünyası ve yaşantılarında nasıl bir etkisinin olduğunu incelemek adına yapılan literatür çalışmaları incelendiğinde, konuyla alakalı farklı tez başlıklarına rastlanmıştır. Bu tez başlıklar yalnızca manevi iyi oluş şeklinde geçmemiş olup, bazı çalışmalarda Spiritual Well Being , Manevi İyilik , Spiritüel İyi Oluş , Manevi İyi Oluş vb. şekillerde olduğu tespit edilmiştir.

Gençlerde manevi yönden iyi oluşun aile aidiyeti ve sosyal medya kullanımlarındaki etkisinin incelendiği bir araştırmada, katılımcıların spiritüel iyi oluş düzeyleri arttıkça aile aidiyetlerinin arttığı yönündedir, aynı zamanda sosyal medya kullanımının aile içi iletişime olan olumsuz etkisinin spiritüel iyi oluş düzeyi arttıkça azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.[216]

Sporcu kişilerdeki zihinsel dayanıklılık ve manevi yönden iyi oluşun ruminasyon yani zihinde kendini sürekli tekrar eden düşünceler arasındaki ilişkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada genel olarak bireylerde zihinsel dayanıklılık ve manevi iyi oluş arttıkça ruminasyon düzeyinde azalma olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra cinsiyet ve medeni durum açısından anlamlı bir farkın olmadığı, bu duruma göre kız ve erkek sporcuların manevi iyi oluşlarının benzer yönde olduğu, bekâr veya evli olan sporcuların puan durumunun da yakın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Farklı spor branşlarına göre ise manevi iyi oluş düzeyinde farklılıklar gözlenmiştir.[217]

Evli bireyler üzerinde yapılan araştırmada bireylerin boşanma sebeplerine yönelik tutumları ve manevi iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların yüksek oranda evlikte maneviyata önem verdikleri, boşanma sebeplerine yönelik tutumlarında ise manevi iyi oluşun herhangi bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir.[218]

Yoğun bakımda kalan kronik rahatsızlığı bulunan hastalar üzerinde yapılan bir çalışmada, manevi bakım ihtiyaçları, anksiyete, depresyon düzeyleri ve manevi iyi oluş düzeyleri

---

[216] Rabia Rana Sarı, *Manevi İyi Oluşun Gençlerde Aile Aidiyetine ve Sosyal Medya Kullanımlarına Etkisi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025), 92-93.

[217] Gül, Şevval Elif, *Sporcularda Zihinsel Dayaniklilik Ve Manevi İyi Oluşun Ruminasyon İle İlişkisi* (Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

[218] Küçükaşcı Hatice Kübra, *Evli Bireylerin Manevi İyi Oluşlari İle Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutumlari Arasindaki İlişkinin İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

arasındaki ilişki incelenmiştir. Spiritüel bakım gereksinimleri ve manevi iyi oluş arasında pozitif yönde az da olsa bir ilişki bulunmuştur. Hastaların genel olarak manevi iyi oluşlarının orta düzeyde anksiyete ve depresyon düzeylerinde riskli oldukları, manevi bakım gereksiniminde ise iyi düzeyde oldukları tespit edilmiştir.[219]

Korkmaz ve Karaşahin'in ele aldığı araştırmada, evlilik uyumu ile manevi iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda manevi yönden kendini iyi hisseden ve evliliğinde uyumu yakalayan çiftlerin evlilik hayatında daha mutlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[220]

En az 14 yıl evli bireyler üzerinde yapılan çalışmada evli bireylerin aile yaşam doyumları ile manevi iyi oluşları arasındaki ilişkinin pozitif yönde olduğu, bireylerin manevi iyi oluş düzeyleri arttıkça aile yaşam doyumlarının da arttığı gözlenmiştir.[221]

Çalışkan ve Dilmaç'ın ele aldığı araştırmada, manevi iyi oluşun aile yapıları üzerinde önemli etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evli olan bireyler üzerinde yapılan araştırmada manevi iyi oluş, yaşamın anlamı ve ailede yılmazlık arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Bireylerin manevi iyi oluş düzeyleri attıkça ailede yılmazlık oranlarının ve de yaşamın anlamının arttığı gözlenmiştir. [222]

600 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleşen bir başka çalışmada ise maneviyat, yaşam amaçları ve iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre maneviyatın yaşam amaçları ve iyi oluş üzerinde pozitif yönden etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İçsel ve dışsal yaşam amaçları iyi oluşu yordamaktadır. Bunun yanı sıra içsel yaşam amacının maneviyat ve iyi oluş arasında ve de dışsal yaşam amaçları ile iyi oluş arasında aracı rolü olduğu tespit edilmiştir.[223]

---

[219] Büşra Gülseven, *Kronik Hastalığı Olan Yoğun Bakım Hastalarının Manevi Bakım Gereksinimleri, Manevi İyi Oluş, Anksiyete Ve Depresyon Düzeyleri* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025), 51-52.

[220] Zeynep Korkmaz - Hakkı Karaşahin, "Evlilik Uyumu ve Manevi İyi Oluş Hali Üzerine Bir Araştırma", *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 15 (28 Haziran 2023), 193.

[221] Elgün, Zerrin, *Evli Bireylerin Manevi İyi Oluşlari İle Aile Yaşam Doyumlari Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 58.

[222] Çalışkan - Dilmaç, "Evli Bireylerde Manevi İyi Oluş, Ailede Yılmazlık ve Yaşamın Anlamı Arasındaki Yordayıcı İlişkiler", 118-119.

[223] Toprak, Yasin, *Maneviyat, Yaşam Amaçları Ve İyi Oluş Arasındaki İlişki* (Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 96.

Orhan Gürsu ve Yaşar Ay tarafından 2018 yılında yapılan "*Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık*" adlı çalışmada, 60 yaş üzeri bireylerle görüşülmüş ve katılımcıların manevi iyi oluşlarının hangi düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, manevi iyi oluş düzeyi bireyler arasında farklılık göstermiştir. Manevi iyi oluş düzeyinin bireyler açısından farklılaşmasında dinin ve gelir durumunun etkisi olduğu, bu iki faktörün manevi iyi oluşla pozitif yönde ilişkili olduğu gözlenmiştir.[224]

Spiritüel iyi oluşun psikolojik dayanıklılık üzerinde de etkili olduğu söylenebilmektedir. Ekşi ve arkadaşlarının ele aldığı bir araştırmada, öğretmen adaylarının spiritüel iyi oluş ve yaşamda anlam düzeyleri arttıkça psikolojik açıdan dayanıklılık düzeylerinde de artış gözlenmiştir.[225]

Özdemir'in evli bireyler üzerinde yürüttüğü araştırmasında, evli bireylerin manevi iyi oluş düzeyleri, yaşam doyumları ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Manevi iyi oluş düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının yüksek olduğu, bunun yanı sıra manevi iyi oluşun uyumlu bilişsel stratejilerinin kullanımını kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.[226]

Tüm bu araştırma sonuçları göstermektedir ki, manevi iyi oluş yalnızca bireylerin içsel yönden iyi oluşunu etkileyen ve bireyin kendisi ile sınırlı kalan bir kavram değil aynı zamanda çiftlerin evlilik hayatına etki eden, sorunların üstesinden gelmede bireylere yardımcı olan, kişilerin sağlığı ile ilgili olumsuz durumlarda moral ve motivasyon sağlayan çok yönlü bir kavramdır. Hem bireysel hem de toplumsal yönden pek çok etkileri bulunan bu kavramın zamanla öneminin daha da artacağı düşünülmektedir.

[224] Gürsu - Ay, "Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık", 1185.
[225] Ekşi vd., "Öğretmen Adaylarının Spiritüel İyi Oluş İle Yaşamda Anlam Değişkenlerinin Psikolojik Dayanıklılığı Yordaması", 1700.
[226] Merve Özdemir, *Evli Bireylerde Manevi İyi Oluşun Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Yaşam Doyumu İle İlişkisinin İncelenmesi* (Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025), 87.

İKİNCİ BÖLÜM
YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örneklemi, araştırmaya katılanlarla ilgili betimsel veriler, kullanılan veri toplama araçları, verinin toplanma süreci, istatistiksel analizler, araştırmanın etik yönü ve izinler hakkında bilgi verilecektir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, genel tarama modellerinden betimsel ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırmalar, var olan durumlar hakkında fikir sahibi olmak için sayısal verilerin tarafsız ve düzenli bir biçimde ölçüldüğü ve bu ölçümlerin tekrarlanabilir olmasını sağlayan araştırma yöntemlerinden biridir. Bu araştırma türü, var olanlardan hareketle gerçekleşen; değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen, bu değişkenler arasındaki farkları ve benzerlikleri belirleyerek bunlardan hareketle geleceğe yönelik öngörülerde bulunabilir aynı zamanda da genelleme yeteneğine sahiptir.[1] İlişkisel tarama modeli ise birden fazla değişken arasındaki varlığın sebebini açıklamaya yaramaktadır. Bu modelde amaç değişkenler arasındaki ilişki incelenip bunlar arasında değişim olup olmadığını var olan değişim var ise bunun ne şekilde olduğunu tespit etmektir.[2]

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören lisans ve yüksek lisans öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın konusu olan evliliğe yüklenen anlam, evlilik tutumları, ve manevi iyi oluş düzeyleri; bireylerin dinî bilgi, değer ve tutumlarıyla yakından ilişkili olabileceği için ilahiyat fakültesi öğrencileri araştırmanın evreni olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemi Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü katılan lisans ve yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır.

---

1 Sezen Garip, "Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Geleneği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme", *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi* 12/1 (2023), 4.

2 Asiye Bahtiyar - Bilge Can, "Fen Öğretmen AdaylarInIn Bilimsel Süreç Becerileri İle Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 42 (01 Aralık 2016), 50.

Araştırmaya 458 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımı, lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden oluşmaktadır.

2.3. Katılımcılarla İlgili Bilgiler

Katılımcılarla ilgili bilgiler, demografik özellikler ve aile yapıları açısından incelenmiştir.

2.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan bireylerin genel özellikleri betimleyici frekans ile analizi ile incelenmiştir. Tablolarda üniversite öğrencilerinin genel özelliklerine dair istatistiksel veriler yer almaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Kadın	323	70,5%
	Erkek	135	29,5%
		N	%
Sosyo-ekonomik düzey	Düşük	48	10,5%
	Orta	398	86,9%
	Yüksek	12	2,6%
		N	%
Eğitim / Sınıf düzeyi	1. Sınıf	66	14,4%
	2. Sınıf	115	25,1%
	3. Sınıf	119	26,0%
	4. Sınıf	111	24,2%
	Yüksek lisans	47	10,3%
		N	%
Medeni durum	Bekâr	411	89,7%
	Boşanmış veya ayrı yaşıyor	3	0,7%
	Evli	44	9,6%
Yaş	18-22	307	67,0%
	23-27	107	23,4%
	28 ve üstü	44	9,6%
Genel Toplam		458	100%

Yukarıdaki tabloya göre araştırmaya katılan bireylerin %70,5'i (n=323) kadın, %29,5'i (n=135) erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Bu bulgu, örneklemin büyük ölçüde kadın katılımcılardan oluştuğunu göstermektedir.

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeylerine bakıldığında, %86,9'unun (n=398) orta düzeyde, %10,5'inin (n=48) düşük düzeyde ve %2,6'sının (n=12) yüksek sosyo-ekonomik düzeyde olduğu görülmektedir. Buna göre, örneklemin büyük çoğunluğunun orta sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerden oluştuğu söylenebilir.

Eğitim/sınıf düzeyi açısından katılımcıların %26,0'ı (n=119) üçüncü sınıf, %25,1'i (n=115) ikinci sınıf, %24,2'si (n=111) dördüncü sınıf, %14,4'ü (n=66) birinci sınıf ve %10,3'ü (n=47) yüksek lisans öğrencisidir. Bu dağılım, katılımcıların çoğunluğunun lisans düzeyinde öğrenim gördüğünü ortaya koymaktadır.

Medeni durum değişkenine göre katılımcıların %89,7'sinin (n=411) bekâr, %9,6'sının (n=44) evli ve %0,7'sinin (n=3) boşanmış veya ayrı yaşadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, örneklemin büyük ölçüde bekâr bireylerden oluştuğunu göstermektedir.

2.3.2. Katılımcıların Aile Yapılarına Dair Bilgiler

Araştırmaya katılımcıların bireylerin aile yapılarına dair bilgiler betimleyici frekans analizi ile incelenmiştir. Katılımcıların anne ve babalarının eğitim durumları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Anne ve Babalarının Eğitim Durumları

		N	%
Annenizin Eğitim Durumu	Öğrenim görmemiş	57	12,4
	İlkokul	237	51,7
	Ortaokul	64	14,0
	Lise	65	14,2
	Üniversite	29	6,3
	Lisansüstü	6	1,3
		N	%
Babanızın Eğitim Durumu	Öğrenim görmemiş	12	2,6
	İlkokul	136	29,7
	Ortaokul	79	17,2
	Lise	122	26,6
	Üniversite	98	21,4
	Lisansüstü	11	2,4
Genel Toplam		458	100

Tabloya göre katılımcıların annelerinin %51,7'sinin (n=237) ilkokul, %14,2'sinin (n=65) lise, %14,0'ının (n=64) ortaokul, %12,4'ünün (n=57) öğrenim görmemiş, %6,3'ünün (n=29) üniversiteve %1,3'ünün (n=6) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Katılımcıların babalarının eğitim durumlarına bakıldığında %29,7'sinin (n=136) ilkokul, %26,6'sının (n=122) lise, %21, 4'ünün (n=98) üniversite, %17,2'sinin (n=79) ortaokul,

%2,6'sının (n=12) öğrenim görmemiş ve %2,4'ünün (n=11) lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir.

Aşağıdaki Tablo 3'te katılımcıların anne babalarının birlikte yaşama durumlarına ilişkin dağılımlar yer almaktadır.

Tablo 3: Anne Babalarının Birlikte Yaşama Durumlarına Göre Dağılım

Anne babanızın birlikte yaşama durumu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	30	6,6	6,6	6,6
Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	17	3,7	3,7	10,3
Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	411	89,7	89,7	100,0
Toplam	458	100,0	100,0	

Yukarıda yer alan tabloya göre katılımcıların anne babası halen evli ve birlikte yaşayanların %89,7 (n=411) olduğu görülmektedir. Anne ve babasından biri ya da her ikisi vefat ettiği için birlikte olmayanların oranı %6,6 (n=30) olrak belirlenmiştir. Anne ve babası boşanmış ve ayrı yaşayan katılımcıların oranı ise %3,7 (n=17)'dir.

Tablo 4'de katılımcıların içinde yaşadıkları aile ortamına ilişkin dağılımlar yer almaktadır. Katılımcıların %50,7'si (n=232) mutlu bir ailede büyüdüğünü, %15,1'i (n=69) çok mutlu bir ailede büyüdüğünü, %29,5'i (n=135) ne mutlu ne mutsuz bir ailede büyüdüğünü ifade etmiştir. Katılımcıların %3,9'u (n=18) mutsuz bir ailede büyüdüğünü, %0,9'u (n=4) ise çok mutsuz bir ailede büyüdüğünü belirtmiştir.

Tablo 4: İçinde Yaşadıkları Aile Ortamına Göre Katılımcıların Durumu

		Sayı	%	Toplamalı %
Valid	Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	4	,9	,9
	Mutsuz bir ailede büyüdüm	18	3,9	4,8
	Ne mutlu ne mutsuz	135	29,5	34,3
	Mutlu bir ailede büyüdüm	232	50,7	84,9
	Çok mutlu bir ailede büyüdüm	69	15,1	100,0
	Total	458	100,0	

Aşağıdaki tabloda katılımcıların anne ve babalarının din ve inançlara yaklaşımlarına ilişkin dağılımlar yer almaktadır.

Tablo 5: Anne Babalarının Din ve İnançlara Yaklaşımları İtibariyle Katılımcıların Dağılımı

Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?

	N	%
Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	3	0,7%
Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	13	2,8%
Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	60	13,1%
Hem annem hem de babam dine ve dinî konulara yakındırlar	382	83,4%

Tablo 5'e göre katılımcıların %83, 4'ünün (n=382) anne ve babasının dine ve dinî konulara yakın olduğu, %13,1'inin (n=60) annesinin dine daha yakın, babasının ise daha mesafeli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %2,8'inin (n=13) babasının dine daha yakın, annesinin ise daha mesafeli olduğu, %0,7'sinin (n=3) ise anne ve babasının dine çok mesafeli olduğu görülmektedir.

2.4. Veri Toplama Araçları

Veriler Demografik Bilgi Formu, Evliliğe Yüklenen Anlam, Evlilik Tutumu ve Manevi İyi Oluş Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır.

2.4.1. Demografik Bilgi Formu

Katılımcılar hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla demografik bilgi formu oluşturulmuştur. Katılımcılara yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzeyleri, eğitim gördükleri fakülte veya yüksekokul, sınıf düzeyi, medeni durum, anne ve babanın eğitim durumu, anne babanın birlikte yaşama durumu, mutlu ya da mutsuz bir ailede büyüme durumu ve de dinî inanç ve yaklaşımlar itibariyle ailenin tanımlandığı sorular yöneltilmiştir. Form hazırlama aşamasında araştırmanın değişkenleriyle alakalı olabilecek verilerin toplanmasına dikkat edilmiştir.

2.4.2. Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği

Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlamı tespit etmek amacıyla Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği (EYAÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek 31 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan yedinci ve on sekizinci maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçek 5'li Likert

(1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum) şeklinde kodlanmaktadır. EYAÖ kapsamında elde edilebilecek pozitif evlilik anlamı puanları 23 ile 105, negatif evlilik anlamı puanları ise 8 ile 40 arasında değişmektedir. Pozitif anlam boyutunda bireylerin 69 puanın üzerinde puan almaları, evliliğe olumlu bir anlam yüklediklerini; negatif anlam boyutunda ise 24 puanın üzerindeki puanlar, evliliğe olumsuz bir bakış açısına sahip olunduğunu göstermektedir. Evliliğe yüklenen pozitif anlam düzeyi; "23-45: Düşük", "46-68: Orta", "69-91: Yüksek", "92-105: Çok yüksek" Evliliğe yüklenen negatif anlam düzeyi "8-15: Düşük", 16-23: Orta", "24-31: Yüksek", "32-40: Çok yüksek" olacak şekilde bir sınıflama yapılarak ölçek puanları yorumlanabilmiştir. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, ölçeğin dokuz faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu faktörler sırasıyla işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, engellenmişlik, çaba, işbirliği, risk ve uyum beklentisi olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin Cronback Alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuş, alt boyutlara ilişkin güvenilirlik katsayılarının ise 0,41 ile 0,77 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçeğin özdeğeri 1,11, toplam varyans %63, en düşük faktör varyansı ise %3.6 bulunarak son haline ulaşılmıştır. Elde edilen bu değerler, ölçeğin genel olarak kabul edilebilir düzeyde bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliği alt boyutlarından elde edilen puanların toplamı evliliğe yüklenen pozitif anlamı, engellenmişlik, risk ve uyum beklentisi alt anlam boyutlarından elde edilen puanların toplamı evliliğe yüklenen negatif anlamı işaret etmektedir. Konuyla alakalı çalışma yürüten tüm uzmanlar tarafından bu ölçek kullanılabilir. Özellikle çift terapisi alanında çalışan kimseler, bireylerin evlilik öncesi ya da evlilik sürecinde evliliğe yükledikleri kişisel anlamları, evlilikle ilişkili tutum ve inanç yapılarını ve sorunlara zemin hazırlayan bilişsel örüntüleri belirlemede bu ölçekten yararlanabilirler.[3]

2.4.3. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği

Evlilik ve aile yapısında zamanla farklılaşmalar meydana gelmiştir. Bu farklılaşmayla birlikte genç yetişkinlerin evliliğe yönelik tutumlarını incelemek amacıyla Ferhat Bayoğlu ve Abdullah Atli tarafından hazırlanan, geliştirilen 21 maddeden oluşan İnönü Evlilik Tutum Ölçeği (İETÖ) kullanılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizinde

[3] Nilüfer Özabacı vd., "Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeğinin (EYAÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 8 (ts.), 235-259.

verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi ile test edilmiştir. Bunun sonucunda elde edilen verilerin analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,90 olarak kaydedilmiş ve Barlett's Testi sonucunun [x^2= 04664.344 *df*= 190 p<.001] anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, madde örnekleminin faktör analizi için uygun olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. İETÖ'nün faktör analizi sonuçları, ölçeğin özdeğeri 7,354 olan ve toplam varyansın % 36,77'sini açıklayan tek boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyans oranının %30 ve üzerinde olması yeterli düzeyde kabul edilmektedir. Bu durumda, elde edilen varyans oranının ölçeğin faktör yapısı açısından yeterli düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Bunun yanı sıra ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin 0,46 ile 0,73 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör yükü değerlerinin yüksek olması, maddelerin ilgili faktörü açıklama gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Genel itibariyle, maddelerin faktör yüklerinin 0,30 ve üzerinde olması kabul edilebilir bir ölçüt olarak değerlendirilmesinden dolayı, bu doğruttuda elde edilen bulgular, İETÖ'nün tek faktörlü yapısı içinde yer alan maddelerin yeterli ve kabul edilebilir düzeyde faktör yüklerine sahip olduğunu ve ölçeğin yapı geçerliliğinin desteklendiğini ortaya koymaktadır. Doğrulayıcı faktör analizinde model-veri uyumunun değerlendirilmesinde çeşitli uyum indeksleri dikkate alınmıştır. RMSEA için 0,06 ve altı, SRMR için ise 0,80 ve altı değerlerin kabul edilebilir uyumuna işaret ettiği; CFI, GFI ve AGFI indekslererinde ise 0,90 ve üzerinin kabul edilebilir, 0,95 ve üzerinin ise iyi uyum olarak değerlendirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre 21 maddeden oluşan tek faktörlü model için elde edilen değerler x^2=499,73 sd=172 ve x^2/sd=2,905 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, modelin genel olarak kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca uyum indeksleri incelendiğinde, CFI= 0,93, GFI=0,91, NFI=0,90 ve RMR=0,04 değerlerinin kabul edilebilir uyum sınırları içinde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte RMSEA değerinin 0,05 olması da modelin iyi düzeyde uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla bu bulgular, ölçeğin tek faktörlü yapısının verilerle uyumlu ve geçerli olduğunu desteklemektedir. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin yapılan analizler sonucunda, iç tutarlılık katsayısı 0,90, test-tekrar test güvenilirliği 0,87 ve Spearman-Brown yarılama yöntemiyle elde edilen güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır. Güvenilirlik katsayılarının 0,70 ve üzerinde olması, ölçme aracından elde edilen

puanların yeterli derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu ve araştırmada kullanılmasının uygun olduğunu ortaya koymaktadır.[4]

2.2.4. Üç Faktörlü Spiritüel İyi Oluş Ölçeği

Üç Faktörlü Spiritüel İyi Oluş Ölçeği 3 alt boyut (aşkınlık, doğayla uyum, anomi) ve 29 maddeden oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda maneviyatın aşkınlık, doğayla uyum ve anomi olmak üzere 3 temel boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği ve güvenilirliği ampirik olarak test edilmiş ve manevi iyi oluşa ilişkin önerilen modelin uyum iyiliği değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,951 olarak bulunmuş, özdeğeri 2 olan faktörler için toplam açıklanan varyans %58, 337 olarak hesaplanmıştır. Modele ilişkin uyum indeksleri $x^2/sd=4$, 11, RMSEA=0,06, SRMR=0,50, NFI=0,90 ve CFI=0,92 olarak elde edilmiştir. Bu sonuçlar, manevi iyi oluş ölçeğinin yetişkin bireylerin manevi iyi oluş düzeylerini geçerli ve güvenilir bir biçimde ölçebildiğini göstermektedir. Manevi iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarına ve toplamına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sunulmaktadır. Buna göre, aşkınlık (Transcendence) alt boyutunun güvenilirlik katsayısı 0,953, doğayla uyum (Harmony with Nature) alt boyutunun 0,864 ve anomi (Anomie) alt boyutunun ise 0,853 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa değeri 0,886'dır. Bu bulgular, ölçeğin hem alt boyutlar hem de toplam puan düzeyinde yüksek düzeyde iç tutarlılığa ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.[5]

2.5. Verilerin Toplanması ve İstatiksel Analizi

Araştırmanın verileri Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde, lisans ve yüksek lisans olmak üzere farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören, üniversite öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcı sayısı 458'dir. Katılımcıların demografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak için kişisel bilgi formu, evliliğe yükledikleri anlam, evlilik tutumları ve spiritüel iyi oluş düzeyleri hakkında bilgi sahibi olmak için ise konuyla ilgili olan gerekli ölçekler kullanılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce,

---

4 Ferhat Bayoğlu - Abdullah Atli, "İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri", *Ege Eğitim Dergisi* 15/2 (30 Aralık 2014), 397-415.

5 Halil Ekşi - Selami Kardaş, "Spiritual Well-Being: Scale Development and Validation", *Spiritual Psychology and Counseling* 2/1 (05 Şubat 2017).

katılımcılara çalışmanın amacı hakkında kısa bir bilgi verilmiş, gönüllülük esaslı bir çalışma olduğu vurgulanmıştır.

Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıp, dağılmadığını tespit etmek amacıyla testler yapılmış, normal dağılım göstermemesi sonucunda non-parametrik testler tercih edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Spearman sıra farkları korelasyon analizi uygulanmıştır. Karşılaştırmalarda iki gruplu olanlarda Mann-Whitney U testi kullanılmış, iki veya daha fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü ve İzinler

Araştırmada kullanılacak olan tüm ölçeklerin kullanım izni alınmıştır. Uygulama öncesinde etik kurul başvuru formu aracılığla Bursa Uludağ Üniversitesinden etik kurul onayı alınmıştır (bkz. Ek-5).

Uygulama sırasında katılımcılara araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, çalışmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu ve diledikleri zaman bırakabilecekleri belirtilmiştir.

2.7. Yapay Zekâ'dan Yararlanma Durumu

Bu çalışma sürecinde, konuyla ilgili olabilecek çalışmaların incelenmesi, lireratür taraması, metinlerin dil bilgisi ve ifade biçimlerininin iyileştirilmesi, İngilizce kaynakların Türkçeye çevirisi, bazı veri tablolarının yorumlanması sürecinde alternatif bakış açıları geliştirmek amacıyla yapay zekâ tabanlı yazılım araçlarından biri olan ChatGPT-5.3'den sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Yapay zekânın kullanım amacı yalnızca destekleyici olup, kullanıldığı durumlarda gerekli kontroller araştırmacı tarafından yapılmıştır. Dolayısıyla yapılan tüm analiz, sonuç ve yorumlar yazarın kendi değerlendirmelerine dayanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUM

3.1 Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlamın Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bu bölümde, evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlamların demografik değişkenlere göre ve ailesel faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bigilere yer verilecektir.

3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Evliliğe atfedilen pozitif ve negatif anlam puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Evliliğe Yüklenen Anlamın Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Diziler Toplamı
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Kadın	322	212,18	68321,00
	Erkek	135	269,13	36332,00
	Total	457		
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Kadın	323	218,16	70467,00
	Erkek	135	256,62	34644,00
	Total	458		

Yukarıdaki tabloya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında, erkek katılımcıların sıra ortalamasının (269,13) kadın katılımcıların sıra ortalamasından (212,18) daha yüksek olduğu görülmektedir. Gözlemlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (U=16318; z=-4,208; p=,001<0,01).

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanları açısından da erkek katılımcıların sıra ortalamasının (256,62), kadın katılımcıların sıra ortalamasından (218,16) daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (U=18141; z=-2,844; p=,004<0,01).

Bu bulgular doğrultusunda, evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanlarının cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı söylenebilir. Buna göre araştırmada test

edilen *"Evliliğe yüklenen anlam puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterir (H_{1a})"* hipotezi doğrulanmıştır.

Yıldırım'ın araştırmasında evliliğe yüklenen anlam *işlevsellik* ve *engellenmişlik* alt boyutlarında cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkekler kadınlara oranla bu iki boyutta evliliğe daha fazla anlam yüklemişlerdir.[1] Baş ve Cengiz tarafından üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimlerinin incelendiği bir diğer araştırmada ise, erkek katılımcılar evliliği daha çok huzur, düzen ve mutluluk olarak nitelerken; kadın katılımcılar için evliliği, hayatı paylaşmak, bir bütün olabilmek, sevgi ve her şekilde birbirine destek olmak şeklinde nitelendirmişlerdir.[2] Evliliğin anlamının metaforik açıdan incelendiği araştırmada, bekâr erkek grubu tarafından, karşılıklılık, beklenti kategorisi daha fazla tercih edilirken; bekâr kadın grubu tarafından evlilik çoğunlukla engellenmişlik, yoksunluk, bilinmezlik ve belirsizlik olarak görülmüştür.[3]

Evlilik kaygısının evliliğe yüklenen anlam, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve psikolojik esneklik ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmada, evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında cinsiyete göre gruplar arası bir farklılık gözlenmezken; evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında farklılaşma görülmüştür. Bu duruma göre erkeklerin evliliğe yüklemiş oldukları negatif anlam puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.[4] Benzer bir sonuç Dombak'ın çalışmasında da mevcuttur. Erkeklerde evliliğe yüklenen negatif anlam kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Evliliğe yüklenen pozitif anlamın ise, erkeklere oranla kadınlarda daha yüksek olduğu gözlenmiştir.[5] Üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen bir başka çalışmada aynı şekilde erkeklerin kadınlara kıyasla evliliğe daha yüksek düzeyde negatif anlam yükledikleri belirlenmiştir.[6]

---

1 Yıldırım Hilal Nur, *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeyleri İle Evliliğe Yükledikleri Anlam Ve Eş Seçme Kriterleri Arasındaki İlişki*, 148.

2 Baş - Cengiz, "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileyi Anlamlandırma Biçimleri", 09 Temmuz 2018, 6.

3 Özabacı vd., "A Metaphoric Examination of the Meaning of Marriage", 727.

4 Öz, Feyza, *Evlilik Kaygısının Evliliğe Yüklenen Anlam, Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumu Ve Psikolojik Esneklik İle İlişkisi*, 27.

5 Dombak, Kübra, *Evliliğe Yüklenen Anlam İle Yalnızlık Arasındaki İlişkide Umutsuzluğun Aracı Rolü*, 46.

6 Güneş - Bilek, "Üniversite Öğrencilerinde Evliliğe Yüklenen Anlamlar, Evlilik Kaygısı ve Evlenme Niyeti Arasındaki İlişkiler", 105.

Hiç evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcılarla gerçekleştirilen araştırmada, evliliğe pozitif anlam yükleme noktasında evlenip boşanmış olan erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre evliliğe daha pozitif yaklaştıkları elde edilen bulgular arasındadır.[7]

3.1.2. Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış, elde edilen sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Evliliğe Yüklenen Anlamın Yaş ve Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

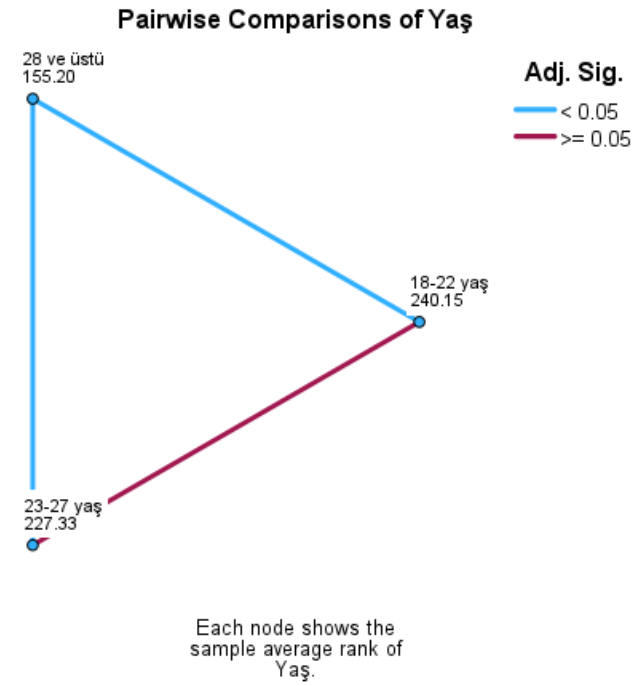
	Yaş	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	18-22 yaş	307	240,15
	23-27 yaş	106	227,33
	28 ve üstü	44	155,20
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	18-22 yaş	307	225,41
	23-27 yaş	107	229,44
	28 ve üstü	44	258,15
	Total	458	

Yukarıdaki tabloya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında, 18-22 yaş grubundaki katılımcıların sıra ortalamasının (240,15), 23-27 yaş grubunun (227,33) ve 28 yaş ve üzeri grubun (155,20) sıra ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan test sonucunda yaş grupları arasında gözlemlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($H=15,966$; $sd=2$; $p=,001<0,01$).

Belirlenen bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Bonferroni düzeltmeleri ikili karşılaştırma analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafiğe göre, 28 yaş ve üzeri grup ile 23-27 yaş grubu ($p=,007$) ve 28 yaş ve üzeri grup ile 18-22 yaş grubu ($p<0,001$) arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p< 0,05$) belirlenmiştir. Buna karşın 18-22 yaş grubu ile 23-27 yaş grubu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

[7] Tekin - İpek, "Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam", 118.

Şekil 1: Yaş Gruplarına Göre Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam Puanları Arasındaki Farklar Grafiği

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanları açısından yaş gruplarının sıra ortalamaları incelendiğinde, 28 yaş ve üzeri grubun sıra ortalamasının (258,15) diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda yaş grupları arasında gözlemlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir (H=2,368; sd = 2; p=,306>0,05).

Yaş ile evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan Spearman korelasyon analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 8'de sunulmuştur. Tabloya göre yaş ile evliliğe yüklenen pozitif anlam puanı arasında düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. (r=-0,113; p=0,16<0,05). Bu bulgu, yaş arttıkça evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarının azalma eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Buna karşın yaş ile evliliğe yüklenen negatif anlam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=0,082; p=,079>0,05).

Tablo 8: Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanları İle Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizİ Sonuçları

			Yaşınız	Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı
Spearman's rho	Yaşınız	Korelasyon Katsayısı	1,000	-,113*	,082
		Sig. (2-tailed)	,	,016	,079
		N	458	457	458

*. Anlamlılık düzeyi: 0.05 level (2-tailed).

Bu bulgular doğrultusunda, evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı biçimde farklılaştığı, buna karşın evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarının yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir. Buna göre araştırmada test edilen *"Evliliğe yüklenen pozitif anlam puanları yaşa göre farklılaşmaktadır"* hipotezi doğrulanmış, *"Evliliğe yüklenen negatif anlam puanları yaşa göre farklılaşmaktadır (H_{1b})*" hipotezi ise doğrulanmamıştır.

Literatür incelendiğinde genel bulgular evliliğe yüklenen negatif ve pozitif anlamın yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği yönündedir.[8] Güler'in araştırmasında ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile yaş arasında herhangi bir ilişki görülmezken; evliliğe yüklenen negatif anlam ile yaş arasında negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Katılımcıların yaşı yükseldikçe evliliğe yüklenen negatif anlamda azalma olduğu görülmektedir.[9]

3.1.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların medeni durumlarına göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 9'da sunulmuştur. Tabloya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında bekâr katılımcıların sıra ortalamalarının (230,18), evli (219,16) ve boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcılara (212,00) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yapılan test sonucunda bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir (H=0,327; sd=2; p=0,849>0,05).

[8] Hilal Yardım, *Romantik İlişkilerde Psikolojik Şiddet, İlişkide Otantiklik ve Evliliğe Yüklenen Anlam* (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 53.

[9] Güler, *Evli Olmayan Bireylerin Evlilik Kaygısı İle Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Evlilik Beklentileri Arasındaki Ilişkinin İncelenmesi*, 36.

Tablo 9: Evliliğe Yüklenen Anlamın Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu
Diziler

	Medeni durum	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Bekâr	410	230,18
	Boşanmış veya ayrı yaşıyor	3	212,00
	Evli	44	219,16
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Bekâr	411	229,16
	Boşanmış veya ayrı yaşıyor	3	143,83
	Evli	44	238,51
	Total	458	

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarının ise evli katılımcıların sıra ortalamalarının (238,51), bekâr (229,16) ve boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcılara (143,83) kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, test sonuçları bu farklılığın da istatistiksel açıdan anlamlı olmadığını göstermektedir (H=1,472; sd=2; p=,479>0,05).

Evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlamların medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemesi, bireylerin evliliğe ilişkin algılarının yalnızca medeni durumla sınırlı olmayıp aynı zamanda bireysel ve psikolojik etkenlerden etkilendiğini düşündürmektedir.

Literatür incelendiğinde, Yardım'ın ele aldığı araştırmada evliliğe yüklenen negatif anlam medeni duruma göre anlamlı bir farklılaşma göstermezken; evli bireylerin bekâr bireylere göre evliliğe daha pozitif anlam yükledikleri tespit edilmiştir.[10] Öz'ün çalışmasında ise katılımcıların şu anki ve daha önceki romantik ilişki durumlarının evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam üzerinde bir etkisi olmadığı gözlenmiştir.[11] Dombak'ın ele aldığı çalışmada ise evliliğe yüklenen negatif anlamın romantik ilişkinin olup olmama durumuna göre bir değişim göstermediği fakat evliliğe yüklenen pozitif anlamın ilişkisi olan bireylerde olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.[12]

Tekin ve İpek araştırmasında, evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam arasındaki farklılaşmayı incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre, evliliğe yüklenen anlamın alt faktörlerinde bulunan iş birliği ve tamamlayıcı özelliği evlenmemiş kişilerin evlenip boşanan kişilere göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.[13]

---

[10] Hilal Yardım, *Romantik İlişkilerde Psikolojik Şiddet, İlişkide Otantiklik ve Evliliğe Yüklenen Anlam*, 61.

[11] Öz, Feyza, *Evlilik Kaygısının Evliliğe Yüklenen Anlam, Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumu Ve Psikolojik Esneklik İle İlişkisi*, 30-32.

[12] Dombak, Kübra, *Evliliğe Yüklenen Anlam İle Yalnızlık Arasındaki İlişkide Umutsuzluğun Aracı Rolü*, 48.

[13] Tekin - İpek, "Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam", 116.

Bununla birlikte evliliğe pozitif anlam yükleme noktasında evlenip boşanmış olan erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre evliliğe daha pozitif yaklaştıkları gözlenmiştir.

3.1.4. Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeylerine göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşma durumunu incelemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Evliliğe Yüklenen Anlamın Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Sosyo-ekonomik düzeyiniz	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Düşük	48	220,10
	Orta	397	229,87
	Yüksek	12	235,75
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Düşük	48	263,56
	Orta	398	226,47
	Yüksek	12	193,67
	Total	458	

Tabloya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan katılımcıların sıra ortalamalarının (235,75), orta (229,87) ve düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılara (220,10) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir (H=0,267; sd=2; p=,875>0,05).

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında ise sosyo-ekonomik düzeyi düşük katılımcıların sıra ortalamalarının (263,56), orta (226,47) ve yüksek düzeydeki katılımcılara (193,67) kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Test sonuçları bu farklılığın da istatistiksel açıdan anlamlı olmadığını göstermektedir (H=4,292; sd=2; p=,117>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının sosyo-ekonomik düzey bakımından anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

3.1.5. Sınıf Düzey Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların sınıf düzeylerine göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşıp farklılılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Evliliğe Yüklenen Anlamın Sınıf Düzey Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Sınıfınız	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	1. Sınıf	66	233,36
	2. Sınıf	115	238,77
	3. Sınıf	119	220,74
	4. Sınıf	110	237,28
	Yüksek lisans	47	200,52
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	1. Sınıf	66	208,95
	2. Sınıf	115	216,71
	3. Sınıf	119	248,51
	4. Sınıf	111	226,14
	Yüksek lisans	47	249,45
	Total	458	

Tabloya göre evliliğe yüklenen anlam puanlarında ikinci sınıf katılımcılarının (238,77), dördüncü sınıf (237,28) ve birinci sınıf katılımcılara (233,36) kıyasla daha yüksek olduğu; yüksek lisans düzeyindeki katılımcıların sıra ortalamalarının (200,52) ise diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak yapılan Kruskal- Wallis H testi sonucunda bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (H=3,790; sd=4; p=,435>0,05).

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında ise yüksek lisans düzeyindeki katılımcıların (249,45) ve üçüncü sınıf katılımcıların (248,51) sıra ortalamalarının diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir (H=6,295; sd=4; p=,178>0,05).

Elde edilen bulgular doğrultusunda, katılımcıların evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

3.1.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12: Evliliğe Yüklenen Anlamın Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu
Diziler

	Annenizin Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Öğrenim görmemiş	57	216,41
	İlkokul	236	233,55
	Ortaokul	64	243,90
	Lise	65	228,15
	Üniversite	29	201,05
	Lisansüstü	6	155,08
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Öğrenim görmemiş	57	248,61
	İlkokul	237	230,84
	Ortaokul	64	220,67
	Lise	65	226,05
	Üniversite	29	199,28
	Lisansüstü	6	272,83
	Total	458	

Tabloya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında annesi ortaokul mezunu olan katılımcıların sıra ortalamalarının (243,90), ilkokul (233,55), lise (228,15), öğrenim görmemiş (216,41), üniversite (201,02) mezunu olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu; annesi lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların sıra ortalamalarının (155,08) ise diğer gruplara kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak yapılan test sonucunda bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (H=4,799; sd=5; p=,441>0,05).

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında ise annesi lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların sıra ortalamalarının (272,83) görece daha yüksek olduğu, annesi üniversite mezunu olan katılımcıların sıra ortalamalarının (199,28) ise daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kruskal-Wallis H testi sonuçları bu farklılığın

istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır (H=3,718; sd=5; p=,591>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam puanlarının anne eğitim durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

3.1.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 13'e göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında babası üniversite mezunu olan katılımcıların sıra ortalamalarının (249,87), ilkokul mezunu (237,69), ortaokul mezunu (221,44), lisansüstü (219,18) ve öğrenim görmemiş (216,38) olan katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık babası lise mezunu olan katılımcıların sıra ortalamalarının (209,64) görece daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır (H=6,089; sd=5; p=,298>0,05).

Tablo 13: Evliliğe Yüklenen Anlamın Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu
Diziler

	Babanızın Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Öğrenim görmemiş	12	216,38
	İlkokul	135	237,69
	Ortaokul	79	221,44
	Lise	122	209,64
	Üniversite	98	249,87
	Lisansüstü	11	219,18
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Öğrenim görmemiş	12	242,21
	İlkokul	136	240,62
	Ortaokul	79	215,42
	Lise	122	221,08
	Üniversite	98	236,11
	Lisansüstü	11	213,73
	Total	458	

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında ise babası öğrenim görmemiş (242,21) ve ilkokul mezunu (240,62) olan katılımcıların sıra ortalamalarının üniversite (236,11), lise (221,08), ortaokul (215,42) mezunu olan katılımcılara göre görece daha yüksek olduğu; babası lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların sıra ortalamalarının (213,73)

ise daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kruskal-Wallis H testi sonuçları bu farklılığın da istatistiksel açıdan anlamlı olmadığını göstermektedir (H=2,875; sd=5; p=,719>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam puanlarının babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

3.1.8. Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların anne babalarının birlikte yaşama durumuna göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 14'de sunulmuştur.

Tablo 14: Evliliğe Yüklenen Anlamın Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Anne babanızın birlikte yaşama durumu	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	30	203,23
	Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	17	255,15
	Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	410	229,80
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	30	214,50
	Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	17	173,18
	Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	411	232,92
	Total	458	

Tabloya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında anne babası boşanmış ve ayrı yaşayan katılımcıların sıra ortalamalarının (255,15), anne babası halen evli ve birlikte yaşayan (229,80) ve anne veya babasında biri ya da her ikisi vefat etmiş olan katılımcılara (203,23) kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir (H=1,826; sd=2; p=,401>0,05).

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında ise anne babası halen evli ve birlikte yaşayan katılımcıların sıra ortalamalarının (232,92), anne veya babasından biri veya her ikisi vefat etmiş olan (214,50) ve anne babası boşanmış ve ayrı yaşayan katılımcılara (173,18) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kruskal-Wallis H testi sonuçları bu

farklılığın da istatistiksel açıdan anlamlı olmadığını göstermektedir (H=3,761; sd=2; p=,152>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam puanlarının anne babanın birlikte yaşama durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Buna göre *"Evliliğe yüklenen anlam anne babanın birlikte yaşama durumuna göre farklılaşmaktadır (H_{1c})"* hipotezi doğrulanmamıştır.

Literatür incelendiğinde, araştırmamıza benzer olarak evliliğe yüklenen anlam düzeyinin anne babanın birlikte yaşama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğine yönelik çalışmalar mevcuttur.[14] Bazı araştırmalar ise anne babanın birlikte ya da ayrı olma durumunun evliliğe yüklenen anlam düzeyinde etkisi olmasa da evlilik kaygısı üzerinde rolü olduğunu ortaya koymaktadır. Öz' ün ele aldığı çalışmada anne babası sağ ve birlikte olanların evlilik kaygısı toplam puanlarının anne babalarından biri ya da ikisi vefat eden katılımcıların puanlarından daha düşük olduğu gözlenmiştir.[15]

3.1.9. Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların aile içi ilişkinin niteliğine göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 15'de sunulmuştur. Tabloya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında, çok mutlu bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcıların sıra ortalamalarının (265,25) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu; bunu mutlu bir ailede büyüyen katılımcıların (233,77) izlediği görülmektedir. Buna karşılık mutsuz bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcıların sıra ortalamalarının (180,44) daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (H=11,283; sd=4; p=,024<0,05).

[14] Yıldırım Hilal Nur, *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeyleri İle Evliliğe Yükledikleri Anlam Ve Eş Seçme Kriterleri Arasındaki İlişki*, 87.

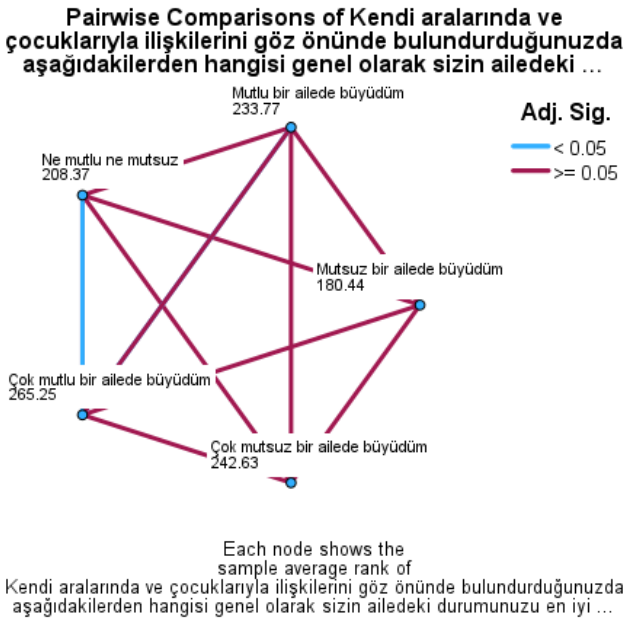
[15] Öz, Feyza, *Evlilik Kaygısının Evliliğe Yüklenen Anlam, Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumu Ve Psikolojik Esneklik İle İlişkisi*, 34.

Tablo 15: Evliliğe Yüklenen Anlamın Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Farklılaşma Durumu
Diziler

	Kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerini göz önünde bulundurduğunuzda aşağıdakilerden hangisi genel olarak sizin ailedeki durumunuzu en iyi tanımlar?	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	4	242,63
	Mutsuz bir ailede büyüdüm	18	180,44
	Ne mutlu ne mutsuz	135	208,37
	Mutlu bir ailede büyüdüm	231	233,77
	Çok mutlu bir ailede büyüdüm	69	265,25
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	4	157,38
	Mutsuz bir ailede büyüdüm	18	247,42
	Ne mutlu ne mutsuz	135	238,77
	Mutlu bir ailede büyüdüm	232	221,76
	Çok mutlu bir ailede büyüdüm	69	236,91
	Total	458	

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında ise mutsuz bir ailede büyüyen katılımcıların sıra ortalamalarının (247,42) görece daha yüksek olduğu görülmekle birlikte, yapılan Kruskal-Wallis H testi sonrasında gruplar arasındaki bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır (H=3,209; sd=4; p=,523>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam puanlarının aile içi ilişkinin niteliğine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı, buna karşın negatif anlam puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenebilir. Buna *göre "Evliliğe yüklenen anlam aile içi ilişkinin niteliğine göre farklılaşmaktadır (H_{1d})"* hipotezi pozitif anlam boyutu açısından doğrulanmış, negatif anlam boyutu açısından ise doğrulanmamıştır.

Şekil 2: İkili Karşılaştırmalar Grafiği

Kruskal-Wallis H testi sonucunda evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarının aile içi ilişkinin niteliğine göre anlamlı biçimde farklılaştığı belirlenmiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan ikili araştırmalar sonucunda, çok mutlu bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcılar ile ne mutlu ne mutsuz bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcılar arasında evliliğe yüklenen pozitif anlam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu durum bireylerin çocukluk ve ergenlik döneminde gözlemlediği aile ilişkilerinin, evliliğe yönelik anlamlandırmalarında ve de evliliğe yönelik tutumlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını düşündürmektedir. Diğer grup karşılaştırmaların da ise anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Bu durum ise aile içi ilişkinin etkisinin bireylerin evliliğe dair görüşleri üzerinde her durumda aynı düzeyde ortaya çıkmayacağını göstermektedir.

3.1.10. Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Evliliğe Yüklenen Anlam

Katılımcıların ailelerinin din ve inançlara yaklaşımlarına göre evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 16: Evliliğe Yüklenen Anlamın Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	3	308,50
	Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	13	227,73
	Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	60	218,97
	Hem annem hem de babam dine ve dinî konulara yakındırlar	381	230,00
	Total	457	
Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	3	178,50
	Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	13	283,81
	Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	60	208,62
	Hem annem hem de babam dine ve dinî konulara yakındırlar	382	231,33
	Total	458	

Tablo 16'ya göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanı sıra ortalamaları, hem annesi hem de babası dine çok mesafeli olan katılımcılarda (308,50), babası dine daha yakın annesi dine daha mesafeli olanlarda (227,73), annesi dine daha yakın babası daha mesafeli olanlarda (218,97) ve hem annesi hem de babası dine ve dinî konulara yakın olanlarda (230,00) olarak bulunmuştur. Ancak gruplar arası gözlenen bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir (H=1,458; sd=3; p=,692>0,05).

Evliliğe yüklenen negatif anlam puanı sıra ortalamalarına bakıldığında ise, hem annesi hem de babası dine çok mesafeli olan katılımcıların sıra ortalaması (178,50), babası dine daha yakın annesi daha mesafeli olanların (283,81), annesi dine daha yakın babası daha mesafeli olanların (208,62) ve hem annesi hem babası dine ve dinî konulara yakın olanların (231,33) olduğu görülmektedir. Buna karşın, bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (H=4,226; sd;3 p=,238>0,05).

Bu duruma göre *"Evliliğe yüklenen anlam din ve inançlara yaklaşımlarına göre farklılaşmaktadır (H_{1e})"* hipotezi doğrulanmamıştır.

Bu bulgular evliliğe yönelik algıların yalnızca aileden aktarılan dini değerlerle şekillenmediğini; aynı zamanda bireyin kendi deneyimleri, değerleri ve yaşadığı sosyal çevre gibi faktörlerden de etkilenebileceğini düşündürmektedir.

3.2. İnönü Evlilik Tutum Puan Ortalamalarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bu bölümde evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlamların demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bigiler yer alacaktır**.**

3.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe ilişkin tutum puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 17: Evlilik Tutumunun Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Diziler Toplamı
Evliliğe Yönelik Tutum	Kadın	323	210,00	67829,00
	Erkek	135	276,16	37282,00
	Total	458		

Tablo 17'ye göre, erkek katılımcıların evliliğe yönelik tutumlarına ilişkin sıra ortalaması puanlarının (276,16), kadın katılımcıların sıra ortalaması puanlarından (210,00) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (U=15503,000; z=-4,880; p=,001<0,01).

Bu bulgular doğrultusunda, cinsiyet değişkeninin üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı söylenebilir. Buna göre erkek öğrencilerin evliliğe yönelik tutumlarının kadın öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla araştırmada test edilen *"Evliliğe yönelik tutum cinsiyete göre farklılaşmaktadır (H_{2a})"* hipotezi doğrulanmıştır.

Literatür incelendiğinde, Ünger'in araştırmasında evlilik tutumları üzerinde cinsiyetin herhangi bir etkisi saptanmamıştır.[16] Bunun yanı sıra, cinsiyetin evlilik tutumu üzerinde

[16] Zeynep Zülal Ünger, *Erken Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 51.

belirleyici rolü olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur. Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelendiği bir araştırmada, erkek öğrencilerin evlilik tutum ölçeği puan ortalamalarının kadın öğrencilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.[17] Üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleşen bir başka araştırmada, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre evliğe dair düşüncelerinin daha olumlu olduğu belirlenmiştir.[18] Mutlu'nun araştırmasında da durum benzerlik göstermektedir. Bu duruma göre kadınların evliliğe yönelik tutumlarının erkeklere göre daha olumsuz olduğu gözlenmiştir.[19] Sungur ve arkadaşlarının ele aldığı araştırmada, X ve Y kuşakları arasında evliliğe yönelik tutumun farklılaşma durumu incelenmiş, erkeklerin evliliğe yatkınlıklarının kadınlara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.[20]

Elde edilen bulguların literatürde yer alan çoğu çalışmayla benzerlik gösteriyor olması toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilikten beklentilerin cinsiyete göre farlılaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Evlilik kurumunun kadınlara daha fazla sorumluluk ve rol yüklediği düşüncesi, kadınların evliliğe daha temkinli yaklaşmalarına neden olabilirken; erkeklerin evliliği daha çok düzen ve destek sağlayan yapı olarak görmeleri evliliğe yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayabilmektedir.

3.2.2. Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe yönelik tutum puanlarının yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir (H=14,733; sd=2; p=,001<0,01). Bu bulgu, yaş grupları arasında evliliğe yönelik tutum açısından anlamlı farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. *Dolayısıyla "Evliliğe yönelik tutum yaş ve yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır (H_{2b})"* hipotezi doğrulanmıştır.

Bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar grafikte gösterilmiştir.

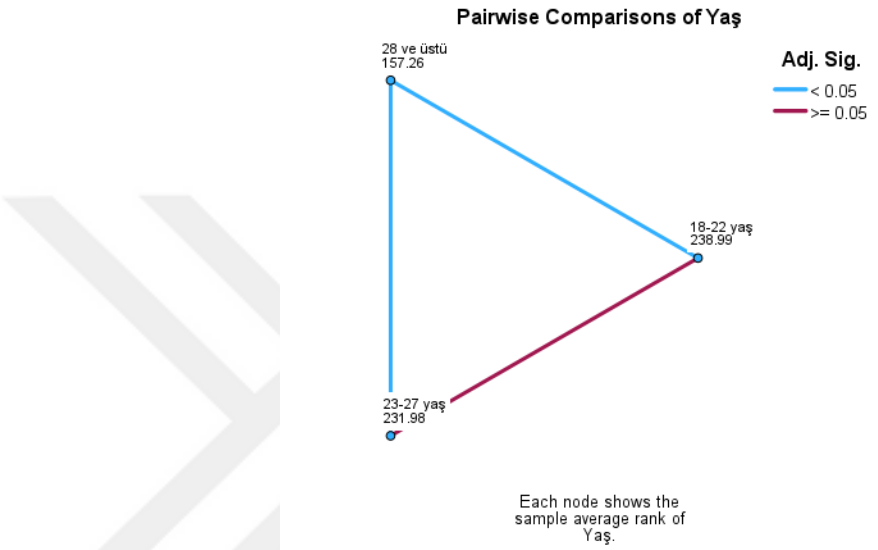
17 Akbaş - Sürücü vd., "Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler", 96.

18 Sinem Gürül, *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 38.

19 Hüseyin Mutlu, *Engelli Kardeşe Sahip Olan 18-30 Yaş Arasındaki Bireylerin Evliliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013), 103.

20 Sungur vd., "Evlilik ve Eş Seçme Tutumuna Kuşakların Etki", 86.

Grafikte yer alan ikili karşılaştırma sonuçları incelendiğinde, 28 yaş ve üzeri katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (157,26), hem 18-22 yaş grubundaki katılımcıların (238,99) hem de 23-27 yaş grubundaki katılımcıların (231,98) puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Buna karşılık, 18-22 yaş grubu ile 23-27 yaş grubu arasında evliliğe yönelik tutum puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Şekil 3: İkili Karşılaştırmalar Grafiği

Bu bulgular doğrultusunda, yaş arttıkça özellikle 28 yaş ve sonrasında evliliğe yönelik tutumların anlamlı biçimde azaldığı, ancak 18-22 yaş ile 23-27 yaş grupları arasında evliliğe yönelik tutum açısından belirgin bir farklılaşma olmadığı söylenebilir.

Evliliğe ilişkin tutum ile yaş arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Spearman korelasyon testi yapılmış, elde edilen veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 18: Yaş İle Evlilik Tutumu Arasındaki Korelasyon

Korelasyonlar

			Yaşınız	Evliliğe Yönelik Tutum
Spearman's rho	Yaşınız	Korelasyon Katsayısı	1,000	-,114*
		Sig. (2-tailed)	,	,014
		N	458	458
	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon Katsayısı	-,114*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,014	,
		N	458	458

* Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (Çift yönlü hipotez).

Tabloya göre, evliliğe yönelik tutum ile yaş arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (r=-0,114; p<0,05). Elde edilen bu sonuca göre, evlilik tutum puanlarının düşük düzeyde de olsa yaş arttıkça azaldığı söylenebilmektedir. Bu durum bireylerin yaş arttıkça önceliklerinin değişmesi,evliliğe yönelik daha eleştirel bir bakış açısı geliştirmeleri, kariyer, bireysel özgürlük gibi unsurların önem kazanmasına bağlı olarak evliliğe yönelik tutumlarının görece azalmasına yol açabilmektedir.

Literatür incelendiğinde, evlilik tutumu üzerinde yaş değişkeninin etkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır.[21] Majidova'nın araştırmasında yaş gruplarının evlilik tutumu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmış, 24 yaş ve üzeri olan katılımcıların evliliğe yönelik tutumlarının daha düşük yaşta olan katılımcılara kıyasla daha yüksek ve olumlu olduğu görülmüştür.[22] Kavak'ın ele aldığı araştırmada ise evlilik tutumu üzerinde yaş değişkeninin herhangi bir etkisi gözlenmemiştir.[23] Engelli kardeşe sahip bireyler ile gerçekleştirilen bir başka araştırmada, katılımcıların yaşları ve evlilik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.[24] Ünger'in araştırmasında yaş ve evlilik tutumu arasında ufak farklar olsa da bu farklar istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bulunmamıştır.[25] Bir başka araştırmada evli veya boşanmış bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının yaşa göre değişiklik göstermemesi de bu bulguları destekler niteliktedir.[26]

3.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe yönelik tutum puanlarının medeni durum değişkenine göre farklılık durumunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tablodaki sıra ortalamaları incelendiğinde, bekâr katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (230,90), evli katılımcıların puanlarına (225,73) kıyasla daha yüksek olduğu, boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcıların sıra

---

21 Iram Naz vd., "Prevalence and Impact of Demographic Factors and on University Students' Intentions, Attitudes and Aspects Regarding Marital Relationships", *Social Sciences & Humanity Research Review* 3/3 (06 Eylül 2025), 2179.

22 Fidan Majidova, *Bağlanma Stili İle Evliliğe Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 50.

23 Kavak, Esmanur, *Evlilik Tutumunun Mükemmeliyetçilik ve Öz Yeterlilik Aracılığıyla Yordanması*, 31.

24 Hüseyin Mutlu, *Engelli Kardeşe Sahip Olan 18-30 Yaş Arasındaki Bireylerin Evliliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*, 85.

25 Zeynep Zülal Ünger, *Erken Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 51.

26 Aslı Hacıoğlu, *Evlilik Tutumunun Duygusal Öz-Yeterlik ve Çatışma Eylem Stili Açısından Yordanması*, 66.

ortalaması puanlarının ise (93,00) oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ancak boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcı sayısının oldukça sınırlı olduğu (n=3) dikkate alınmalıdır.

Tablo 19: Evlilik Tutumunun Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Medeni durum	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	Bekâr	411	230,90
	Boşanmış veya ayrı yaşıyor	3	93,00
	Evli	44	225,73
	Total	458	

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının medeni durum değişkenine göre incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı yönündedir (H=3,275; sd=2; p=,194>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının medeni duruma göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

Ünger'in ele aldığı bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumlarının incelendiği araştırmada, evli olan bireylerin bekâr olan bireylere göre evlilik tutum puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.[27] Hacıoğlunun evli veya boşanmış bireylerle gerçekleştirdiği araştırmada, evli bireylere göre boşanmış kişilerin evliliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[28]

Kavak'ın yetişkin bireylerle yürüttüğü araştırmasında, evlilik tutumunun ilişki durumlarına göre farklılaştığı görülmüştür. İlişkisi olan bireylerin evlilik tutumunun, ilişkisi olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum romantik bir ilişki yaşamanın evlilik hakkında pozitif düşünmeye yardımcı olduğu ve bireylerin öz güvenini olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanmıştır.[29] Romantik ilişkinin türü açısından evliliğe yönelik tutumlar incelendiğinde, evli olan katılımcıların romantik

[27] Zeynep Zülal Ünger, *Erken Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 52.

[28] Aslı Hacıoğlu, *Evlilik Tutumunun Duygusal Öz-Yeterlik ve Çatışma Eylem Stili Açısından Yordanması*, 70.

[29] Kavak, Esmanur, *Evlilik Tutumunun Mükemmeliyetçilik ve Öz Yeterlilik Aracılığıyla Yordanması*, 30.

ilişkisi olup evli olmayan katılımcılara göre daha yüksek evlilik tutumuna sahip oldukları gözlenmiştir.[30] Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının incelendiği bir araştırmada ise, romantik ilişki durumunun evliliğe yönelik tutum üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir.[31] Benzer bir bulgu Karabacak ve Çiftçi'nin çalışmasında da mevcuttur. Şu an ilişkisi olan bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının ilişkisi olmayanlara göre daha olumlu olduğu gözlenmiştir.[32] Gürül'ün araştırma bulguları, şu anda ilişki durumunun olup olmamasının üniversite öğrencilerinin evlilik tutumu üzerinde belirleyici bir rolü olmadığı yönündedir.[33]

3.2.4. Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe yönelik tutum puanlarının sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablodaki sıra ortalamaları incelendiğinde, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (250,92), orta (229,97) ve düşük (220,28) sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yüksek sosyo-ekonomik düzey grubundaki katılımcı sayısının oldukça sınırlı olduğu (n=12) dikkate alınmalıdır.

Tablo 20: Evlilik Tutumunun Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Sosyo-ekonomik düzeyiniz	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	Düşük	48	220,28
	Orta	398	229,97
	Yüksek	12	250,92
	Total	458	

[30] Kavak, Esmanur, *Evlilik Tutumunun Mükemmeliyetçilik ve Öz Yeterlilik Aracılığıyla Yordanması*, 35.

[31] Karabacak - Çiftçi, "Examination of the Relationship Between Marital Attitudes and Irrational Romantic Relationship Beliefs of University Students", 33.

[32] Karabacak - Çiftçi, "Examination of the Relationship Between Marital Attitudes and Irrational Romantic Relationship Beliefs of University Students", 36.

[33] Sinem Gürül, *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 46.

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, gözlemlenen bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (H=0,552; sd=2; p=,759>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tumlarının sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Evlilik kurumunun çok boyutlu bir yapı olması yalnızca ekonomik değişkenlerle açıklanamayacağını bunun yanı sıra psikososyal faktörlerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kavak'ın yetişkinlerin katılımı ile yürüttüğü çalışmasında, aylık gelir düzeyi ile evlilik tutumu arasındaki ilişki incelenmiş, katılımcıların gelir durumlarının evliliğe yönelik tutumları üzerinde etkisi gözlenmemiştir.[34] Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının incelendiği bir diğer araştırmada da benzer bulgulara rastlanılmıştır.[35]

Bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik tutumlarının incelendiği araştırmada ise evlilik tutum puanlarının katılımcıların aylık gelir düzeyine göre farklılaştığı saptanmıştır.[36]

3.2.5. Sınıf Düzey Değişkenine Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe yönelik tutum puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış, elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 21: Evlilik Tutumunun Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Sınıfınız	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	1. Sınıf	66	242,86
	2. Sınıf	115	225,78
	3. Sınıf	119	228,00
	4. Sınıf	111	243,48
	Yüksek lisans	47	190,64
	Total	458	

[34] Kavak, Esmanur, *Evlilik Tutumunun Mükemmeliyetçilik ve Öz Yeterlilik Aracılığıyla Yordanması*, 33.
[35] Sinem Gürül, *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 47.
[36] Zeynep Zülal Ünger, *Erken Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 51.

Tablo 21'deki sıra ortalamaları incelendiğinde, 4.sınıf öğrencilerinin evliliğe yönelik tutum sıra ortalamasının (243,48) en yüksek olduğu, bunu 1.sınıf öğrencilerinin (242,86) izlediği görülmektedir. Yüksek lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının ise (190,64) diğer sınıf düzeylerine kıyasla daha düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, öğrencilerin evliliğe yönelik tutum puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir (H=6,073; sd=4; p=,194>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Bu durumun katılımcıların benzer sosyal çevreleri paylaşmaları aynı zamanda benzer gelişim döneminde yer almalarından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Karabacak ve Çiftçi'nin üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirdiği araştırmada, sınıf düzeyinin evlilik tutumu üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. 4.sınıfta olan öğrencilerin evlilik tutumu 2. Sınıfta olan öğrencilere göre daha olumlu düzeydedir.[37]

Günay ve Bener'in üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin sınıf düzeylerinin evlilik ve aile yaşamına yönelik tutumları üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir.[38]

3.2.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe yönelik tutum puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 22'de sunulmuştur.

[37] Karabacak - Çiftçi, "Examination of the Relationship Between Marital Attitudes and Irrational Romantic Relationship Beliefs of University Students", 33.
[38] Günay, Bener, Özgün, "Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları", 9.

Tablo 22: Evlilik Tutumunun Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Annenizin Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	Öğrenim görmemiş	57	223,83
	İlkokul	237	225,13
	Ortaokul	64	258,05
	Lise	65	237,98
	Üniversite	29	208,67
	Lisansüstü	6	160,33
	Total	458	

Sıra ortalamaları incelendiğinde, annesi ortaokul mezunu olan katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (258,05) en yüksek olduğu, bunu lise (237,98) ve ilkokul mezunu (225,13) anneye sahip katılımcıların izlediği görülmektedir. Annesi lisansüstü düzeyde eğitim almış katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının ise (160,33) görece düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak bu gruptaki katılımcı sayısının oldukça sınırlı olduğu (n=6) göz önünde bulundurulmalıdır.

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, gözlemlenen bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (H=5,970; sd=5; p=,309>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının anne eğitim durumuna açısından anlamlı biçimde farklılaşma göstermediği söylenebilir.

3.2.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe yönelik tutum puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 23'de sunulmuştur.

Tablo 23: Evlilik Tutumunun Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Babanızın Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	Öğrenim görmemiş	12	223,75
	İlkokul	136	250,70
	Ortaokul	79	225,38
	Lise	122	208,18
	Üniversite	98	230,57
	Lisansüstü	11	230,23
	Total	458	

Tablodaki sıra ortalamaları incelendiğinde, babası ilkokul mezunu olan katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (250,70) diğer gruplara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık, babası lise mezunu olan katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (208,18) görece daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak bazı gruplardaki katılımcı sayılarının sınırlı olduğu (öğrenim görmemiş, n=12; lisansüstü, n=11) göz önünde bulundurulmalıdır.

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (H=6,767; sd=5; p=,239>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği söylenebilir.

3.2.8. Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Evlilik Tutumu

Evliliğe yönelik tutum puanlarının anne babanın birlikte yaşama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 24: Evlilik Tutumunun Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Anne babanızın birlikte yaşama durumu	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	30	192,73
	Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	17	247,03
	Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	411	231,46
	Total	458	

Tablodaki sıra ortalamaları incelendiğinde, anne ve babası boşanmış ve ayrı yaşayan katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (247,03), halen evli ve birlikte yaşayan anne babaya sahip katılımcılara (231,46) ve anne veya babasından biri ya da her ikisi vefat etmiş olan katılımcılara (192,73) kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, boşanmış anne babaya sahip katılımcı sayısının sınırlı olduğu (n=17) dikkate alınmalıdır.

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının anne babanın birlikte yaşama durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (H=2,705; sd=2; p=,259>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının anne babanın birlikte yaşama durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşma göstermediği söylenebilir. Dolayısıyla araştırmada test edilen *"Evliliğe yönelik tutum anne babanın birlikte yaşama durumuna göre farklılaşmaktadır (H_{2c})"* hipotezi desteklenmemiştir.

Duymaz'ın üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmada, anne babanın birlikte ya da ayrı olma durumunun, evliliğe yönelik tutumlar üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.[39] Aynı şekilde kuşaklar arası evlilik tutumunun farklılaşmasını inceleyen bir araştırmada, anne babanın birliktelik durumunun evliliğe yönelik tutum üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı gözlenmiştir.[40] Bu bulgu araştırmamızın sonuçları ile parelellik göstermektedir.

Literatürde anne babanın birliktelik durumunun evlilik tutumu ile ilişkisini gösteren çalışmalar da mevcuttur.[41] Güvenç'in çalışmasında, anne babası birlikte olan öğrencilerin evlilik tutumlarının anne babası boşanmış öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu gözlenmiştir.[42] Mutlu tarafından yapılan araştırmada benzer bulgulara ulaşılmıştır. Bu duruma göre anne babanın birlikte olma durumu ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Anne babası birlikte yaşayanların evliliğe yönelik tutum puanlarının anne babası ayrı yaşayan bireylerden daha yüksek olduğu, dolayısıyla evliliğe daha olumlu yaklaştıkları tespit edilmiştir.[43] Aynı şekilde Sönmez'in genç yetişkinlerin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmada, anne-babası hayatta ve birlikte olanların evliliğe yönelik tutum puanlarının anne babası boşanmış veya ayrı yaşayanlara göre daha yüksek

---

39 Duymaz, Emine, *Üniversite Öğrencilerindeki Üç Boyutlu Bağlanma Stillerinin Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu İle İlişkisi*, 91.

40 Sungur vd., "Evlilik Ve Eş Seçme Tutumuna Kuşaklarin Etki", 87.

41 Maden, Halime, *Anne Babası Boşanmış Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumu Ile Anne Babası Evli Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumunun Karşılaştırılması*, 33; Sungur vd., "Evlilik Ve Eş Seçme Tutumuna Kuşaklarin Etki", 88; Fulya Gizem Artukoğlu, *Psikoloji Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları* (İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 50.

42 Hilal Güvenç, *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumları ve Yaşam Hedeflerinin İlişkilendirilmesi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği* (Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 85.

43 Hüseyin Mutlu, *Engelli Kardeşe Sahip Olan 18-30 Yaş Arasındaki Bireylerin Evliliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*, 86.

düzeyde olduğu saptanmıştır.[44] Bu durum bireylerin ebeveynlerini model alma durumu ile sosyal yönden öğrenme süreci ile açıklanabilmektedir. Anne babanın mutlu bir evlilik sürdürmesi bireylerin evliliği mutluluk, huzur ve güven olarak algılamasına katkı sağlarken; anne babanın boşanması bireylerin evliliğe dair güvensizlik duygusu geliştirmelerine, dolayısıyla da evliliğe yönelik olumsuz tutum sergilemelerine sebep olabilmektedir.

3.2.9. Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Evlilik Tutumu

Katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının, algılanan aile mutluluğu değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 25: Evlilik Tutumunun Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerini göz önünde bulundurduğunuzda aşağıdakilerden hangisi genel olarak sizin ailedeki durumunuzu en iyi tanımlar?	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	4	182,38
	Mutsuz bir ailede büyüdüm	18	191,50
	Ne mutlu ne mutsuz	135	216,73
	Mutlu bir ailede büyüdüm	232	234,04
	Çok mutlu bir ailede büyüdüm	69	251,88
	Total	458	

Tablodaki sıra ortalamaları incelendiğinde, çok mutlu bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalaması puanlarının (251,88), mutlu bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcılara (234,04) ne mutlu ne mutsuz olarak tanımlayan katılımcılara (216,73) kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık, mutsuz (191,50) ve çok mutsuz (182,38) bir aile ortamında büyüdüğünü belirten katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalamalarının daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak çok mutsuz bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcı sayısının oldukça sınırlı olduğu (n=4) göz önünde bulundurulmalıdır.

[44] Nilgün Sönmez, *Evlenmemiş Genç Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları, Evlilik Tutumları ve Evlilik Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 50.

Yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda, katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının algılanan aile mutluluğu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (H=5,497; sd=4; p=,240>0,05).

Bu bulgular doğrultusunda üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının büyüdükleri aile ortamını ne derece mutlu algıladıklarına göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Dolayısıyla araştırmada test edilen *"Evliliğe yönelik tutum algılanan aile mutluluğuna göre farklılaşmaktadır (H_{2d})"* hipotezi desteklenmemiştir.

Literatür incelendiğinde, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, anne babaları mutlu olan öğrencilerin evlilik tutum puanlarının anne babası mutsuz olan öğrencilerin evlilik tutumu puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.[45]

3.2.10. Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Evlilik Tutumu

Katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının, ailenin din ve inançlara yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 26'da sunulmuştur.

Tablo 26: Evlilik Tutumunun Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?	N	Sıra Ortalaması
Evliliğe Yönelik Tutum	Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	3	278,67
	Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	13	229,85
	Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	60	218,75
	Hem annem hem de babam dine ve dinî konulara yakındırlar	382	230,79
	Total	458	

Tablodaki sıra ortalamaları incelendiğinde, hem annesi hem de babası dine çok mesafeli olan katılımcıların evliliğe yönelik tutum sıra ortalamasının (278,67) diğer gruplara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat bu grubun örneklem büyüklüğünün oldukça sınırlı olduğu (n=3) dikkate alınmalıdır. Diğer gruplar arasında sıra ortalamaların birbirine yakın değerler aldığı gözlenmektedir.

[45] Akbaş - Sürücü vd., "Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler", 96.

Yapılan test sonucunda, gözlemlenen bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (H=0,847; sd=3; p=,838>0,05).

Elde edilen bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının, ailelerinin din ve inançlara yönelik yaklaşımlarına göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Dolayısıyla araştırmada test edilen *"Evliliğe yönelik tutum ailenin din ve inançlara yaklaşımına göre farklılaşmaktadır (H_{2e})"* hipotezi desteklenmemiştir.

3.3. Spiritüel İyi Oluş Puan Ortalamalarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

3.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 27: Spiritüel İyi Oluşun Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Diziler Toplamı
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Kadın	323	234,40	75712,00
	Erkek	135	217,77	29399,00
	Total	458		

Tablo incelendiğinde, kadınların spiritüel iyi oluş puanlarına ilişkin sıra ortalamalarının (234,40), erkeklerin sıra ortalamalarından (217,77) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda gözlemlenen bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı belirlenmiştir (U=20219; z=-1,227; p=,220>0,05).

Bu bulgulara göre, katılımcıların spiritüel iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşma göstermediği söylenebilir. Dolayısıyla, *"Spiritüel iyi oluş puanı cinsiyete göre farklılaşmaktadır (H_{3a})"* şeklinde kurulan araştırma hipotezi desteklenmemiştir.

Literatür incelendiğinde Türkyılmaz'ın çalışmasında maneviyata verilen önem bakımından cinsiyetin anlamlı bir rolü bulunmamıştır.[46] Bu sonuç çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra cinsiyet açısından spiritüel iyi oluşun farklılaşma gösterdiğine dair araştırrmalar da mevcuttur. Sarı'nın ele aldığı araştırmada kadın katılımcıların manevi iyi oluş düzeyleri erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.[47] Karademir'in evli bireylerle yaptığı araştırmada, kadın katılımcıların manevi iyi oluş düzeyleri erkek katılımcıların manevi iyi oluş düzeylerine göre daha yüksek düzeydedir.[48] Aynı şekilde Özdemir'in evli bireylerle yaptığı araştırmada, kadın katılımcıların manevi iyi oluş düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur.[49] Mert ve Topal tarafından ele alınan çalışmada üniversite öğrencilerinin manevi eğilimlerinin cinsiyet açısından farklılaştığı gözlenmiştir. Bu duruma göre kadınların manevi duygulara daha yakın olduğu, manevi yönelim düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[50] Gencer ve arkadaşlarının ele aldığı çalışmada da sonuçlar benzerlik göstermektedir. Kadın katılımcıların spiritül iyi oluş düzeylerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.[51] Bu durum kadınların merhamet ve vicdan gibi duygular yönünden daha zengin olması ve toplum tarafından kadına yüklenmiş olan rollerin kabullenilmesi şeklinde yorumlanmıştır.[52] Literatürde yer alan bir çok araştırmanın aksine, bu çalışmada manevi iyi oluş ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamasının sebebi araştırmanın ilahiyat fakültesi öğrencileri üzerinde uygulanmış olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim katılımcıların manevi iyi oluş düzeylerinin birbirine yakın olması, söz konusu olan sonucun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilmektedir.

---

46 Nuray Türkyılmaz, *Davranış Genetiği Bağlamın Dinî ve Manevî Eğilimler* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008), 93.

47 Rabia Rana Sarı, *Manevi İyi Oluşun Gençlerde Aile Aidiyetine ve Sosyal Medya Kullanımlarına Etkisi*, 88.

48 Tuğçe Karademir, *Evli Bireylerde Şiddete Yönelik Tutum ve Manevi İyi Olma* (Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, ts.), 29.

49 Merve Özdemir, *Evli Bireylerde Manevi İyi Oluşun Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Yaşam Doyumu İle İlişkisinin İncelenmesi*, 48.

50 Abdullah Mert - İlyas Topal, "Benlik Ayrımlaşmasının Manevi Yönelimi Yordayıp Yordamadığını ve Bazı Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *OPUS International Journal of Society Researches* 8/14 (25 Nisan 2018), 76.

51 Nevzat Gencer vd., "Üniversite Öğrencilerinde Spiritüel İyi Oluş ve Toplumsal Cinsiyet Algısı", *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/2 (30 Aralık 2021), 732.

52 Gencer vd., "Üniversite Öğrencilerinde Spiritüel İyi Oluş ve Toplumsal Cinsiyet Algısı", 30 Aralık 2021, 739.

3.3.2. Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının yaş ve yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının 28 yaş ve üzeri grupta (240,32) diğer gruplara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu 18-22 yaş grubu (228,53) ile 23-27 yaş grubu (227,84) izlemektedir. Ancak gruplar arasında gözlemlenen bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (H=0,328; sd=2; p=,849>0,05).

Tablo 28: Spiritüel İyi Oluşun Yaşa ve Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Yaş	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	18-22 yaş	307	228,53
	23-27 yaş	107	227,84
	28 ve üstü	44	240,32
	Total	458	

Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin yaş ve yaş gruplarına göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

Literatürde araştırmanın bulgularını destekler nitelikte farklı çalışmalara rastlanmıştır. Karademir'in evli bireylerde şiddet tutumları ve manevi iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, yaş ve manevi iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.[53] Özdemir'in evli bireylerle yaptığı çalışmada ise manevi iyi oluş düzeylerinin yaşa göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma göre katılımcıların yaşları arttıkça manevi iyi oluş düzeyleri de artmış, 31-45 yaş aralığındaki katılımcıların manevi iyi oluş düzeyleri 30 yaş altındaki katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur.[54] Keçeci ve Ekşi'nin evli kadınlarla yürüttüğü çalışmasında ise 40-49 yaş grubundaki katılımcıların spiritüel iyi oluş düzeylerinin, 50-70 yaş aralığındaki katılımcılardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. [55]Literatürdeki bu farklılığın bireylerin

[53] Tuğçe Karademir, *Evli Bireylerde Şiddete Yönelik Tutum ve Manevi İyi Olma*, 37.

[54] Merve Özdemir, *Evli Bireylerde Manevi İyi Oluşun Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Yaşam Doyumu İle İlişkisinin İncelenmesi*, 51.

[55] Berra Keçeci - Halil Eksi, "Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Spiritüel İyilik Halinin Psikolojik İstismar Üzerine Etkisi", *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi* 4/1 (30 Temmuz 2020), 38.

kendilerini manevi yönden iyi hissetmelerinin yaşamlarının her döneminde farklılık göstermesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Çünkü maneviyat çoğunlukla yaştan ziyade bireylerin yaşantısıyla alakalı olabilmektedir. Ayrıca çalışmamızda yaş ile manevi iyi oluş düzeyi arasında farklılık gözlenmemesi katılımcıların yaşlarının birbirine yakın düzeyde olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

3.3.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının medeni durum değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 29: Spiritüel İyi Oluşun Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Medeni durum	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Bekâr	411	225,63
	Boşanmış veya ayrı yaşıyor	3	377,50
	Evli	44	255,59
	Total	458	

Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının boşanmış veya ayrı yaşayan bireylerde (377,50) en yüksek olduğu, bunu evli bireylerin (255,59) izlediği görülmektedir. Bekâr bireylerin sıra ortalamalarının ise (225,63) diğer gruplara kıyasla daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda, gruplar arasında gözlemlenen bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (H=5,819; sd=2; p=,054>0,05).

Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği söylenebilir. Dolayısıyla, *"Spiritüel iyi oluş puanı medeni duruma göre farklılaşmaktadır (H_{3b})"* şeklinde kurulan araştırma hipotezi doğrulanmamıştır.

Araştırmamıza benzer olarak Gürsu ve Ay'ın yaşlı bireylerin katılımı ile yürüttükleri araştırmada, medeni durum ve manevi iyi oluş arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır.[56] Bu durum manevi yönden iyi oluş halinin büyük oranda bireyin içsel

[56] Orhan Gürsu - Yaşar Ay, "Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık", *Journal of International Social Research* 11/61 (2018), 1186.

kaynakları, hayatı anlamlandırma biçimi, değerleri ve psikolojik durumu gibi faktörlerle ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

3.3.4. Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 30: Spiritüel İyi Oluşun Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Sosyo-ekonomik düzeyiniz	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Düşük	48	154,85
	Orta	398	236,89
	Yüksek	12	283,00
	Total	458	

Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının yüksek sosyo-ekonomik düzey grubunda (283,00) en yüksek olduğu, bunu orta sosyo-ekonomik düzey grubunun (236,89) izlediği görülmektedir. Düşük sosyo-ekonomik düzey grubunun sıra ortalamalarının ise (154,85) diğer gruplara kıyasla daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Yapılan test sonucunda, gruplar arasındaki bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (H=18,489; sd=2; p=,001<0,01).

Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı biçimde farklılaştığı söylenebilir. Dolayısıyla, *"Spiritüel iyi oluş puanı sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmaktadır (H_{3c})"* şeklinde kurulan araştırma hipotezi doğrulanmıştır.

Gruplar arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 31: İkili Karşılaştırmalar Tablosu

Spiritüel İyi Oluş Puanının Sosyo-ekonomik düzeye Göre İkili Karşılaştırmalar

Örnek 1-Örnek 2	Test İstatistiği	Std.Hata	Std. Test İstatistiği	Sig.	Adj. Sig.[a]
Düşük-Orta	-82,035	20,212	-4,059	<,001	,000
Düşük-Yüksek	-128,146	42,694	-3,001	,003	,008
Orta-Yüksek	-46,111	38,758	-1,190	,234	,703

Her satır, Örnek 1 ve Örnek 2 dağılımlarının aynı olduğu şeklindeki sıfır hipotezini test eder.
Asimptotik anlamlılıklar (çift taraflı testler) gösterilir. Anlamlılık düzeyi 0,050'dir.
a. Çoklu testler için Bonferroni düzeltmesi kullanılarak anlamlılık değerleri ayarlanmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre; Düşük ve orta sosyo-ekonomik düzey grupları arasında spiritüel iyi oluş puanları açısından anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir (p=,001<0,01). Düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzey grupları arasında da istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (p=,008<0,01).

Buna karşın, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzey grupları arasında spiritüel iyi oluş puanları açısından anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p=,703>0,05).

Bu sonuçlar, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin arttığını, ancak orta ve yüksek düzeyler arasında bu artışın istatistiksel açıdan belirginleşmediğini göstermektedir. Sosyo-ekonomik düzeyin artmasıyla birlikte bireylerin temel ihtiyaçlarının daha kolay karşılanması, yaşam stresinin azalmasına ve bireyin içsel denge kurmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Böylece bireylerin yaşamı anlamlandırma süreçleri desteklenerek manevi iyi oluşu güçlenebilmektedir.

Özdemir'in ele aldığı çalışma bulgularımızla pararlellik göstermektedir. Bu duruma göre yüksek gelirli katılımcıların manevi iyi oluş düzeyleri daha düşük gelir düzeyi olan katılımcılara göre yüksek düzeydedir. Bu durum ekonomik yönden iyi olmanın bireyin yaşamı anlamlandırması, içsel denge sağlaması ve manevi uyumunu güçlendirmesi üzerinde olumlu etkisi olduğu şeklinde yorumlanmıştır.[57] Gürsu ve Ay'ın ele aldığı çalışmada, bireylerin gelir düzeyleri ve manevi iyi oluşları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu duruma göre bireylerin gelir düzeyi arttıkça manevi iyi oluş düzeylerinin de artış gösterdiği belirtilmiştir.[58] Şahin'in ele aldığı çalışmada ise maneviyat düzeyinin bireylerin ekonomik durumlarına göre farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Bu duruma göre, manevi yönelimi yüksek olan bireyler genellikle yüksek gelire sahip bireylerden oluşmaktadır.[59] Karademir'in evli bireylerle yürüttüğü çalışmasında ise gelir düzeyi ile manevi iyi oluş düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.[60]

---

57 Merve Özdemir, *Evli Bireylerde Manevi İyi Oluşun Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Yaşam Doyumu İle İlişkisinin İncelenmesi*, 75.

58 Gürsu - Ay, "Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık", 1188.

59 Ayşe Nur Şahin, *Psikolojik İyi Oluş ve Maneviyat Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 80.

60 Tuğçe Karademir, *Evli Bireylerde Şiddete Yönelik Tutum ve Manevi İyi Olma*, 30.

3.3.5. Sınıf Düzey Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının yüksek lisans düzeyinde öğrenim gören katılımcılarda (242,81) en yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 1.sınıf (234,91), 3.sınıf (227,72), 2.sınıf (227,70) ve 4.sınıf (224,42) öğrencileri izlemektedir. Ancak gruplar arasında gözlemlenen bu farklılıkların istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (H=0,793; sd=4; p=,939>0,05).

Tablo 32: Spiritüel İyi Oluşun Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Sınıfınız	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	1. Sınıf	66	234,91
	2. Sınıf	115	227,70
	3. Sınıf	119	227,72
	4. Sınıf	111	224,42
	Yüksek lisans	47	242,81
	Total	458	

Elde edilen bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşma göstermediği söylenebilir.

Gücen'in gebelik sürecindeki bireylerle yürüttüğü çalışmasında, maneviyat ve eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu duruma göre lisans ve lisansüstü mezunu olan bireylerin genel maneviyat ve manevi başa çıkma düzeylerinin lise mezunu olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.[61]

3.3.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 33'de sunulmuştur.

[61] Büşra Gügen, *Gebelik Sürecindeki Kadınlarda Manevi İyi Oluş İle Hayat Memnuniyeti İlişkisi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 74.

Tablo 33: Spiritüel İyi Oluşun Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Annenizin Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Öğrenim görmemiş	57	220,82
	İlkokul	237	237,18
	Ortaokul	64	227,88
	Lise	65	236,32
	Üniversite	29	177,88
	Lisansüstü	6	201,58
	Total	458	

Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının ilkokul mezunu annelere sahip katılımcılarda (237,18) ve lise mezunu annelere sahip katılımcılarda (236,32) görece daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşın, üniversite mezunu annelere sahip katılımcıların sıra ortalamalarının (177,88) diğer gruplara kıyasla daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak yapılan Kruskal- Wallis H testi sonucunda, anne eğitim durumu grupları arasında gözlemlenen bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir (H=5,910; sd=5; p=,315>0,05).

Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

3.3.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 34'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının üniversite mezunu babalara sahip katılımcılarda (239,08) ve ilkokul mezunu babalara sahip katılımcılarda (238,65) görece daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşın, öğrenim görmemiş babalara sahip katılımcıların sıra ortalamalarının (204,13) diğer gruplara kıyasla daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, baba eğitim durumu grupları arasında gözlemlenen bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir (H=2,757; sd=5; p=,737>0,05).

Tablo 34: Spiritüel İyi Oluşun Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Babanızın Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Öğrenim görmemiş	12	204,13
	İlkokul	136	238,65
	Ortaokul	79	225,89
	Lise	122	217,57
	Üniversite	98	239,08
	Lisansüstü	11	217,00
	Total	458	

Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

3.3.8. Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının anne babanın birlikte yaşama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 35'de sunulmuştur.

Tablo 35: Spiritüel İyi Oluşun Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Anne babanızın birlikte yaşama durumu	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	30	226,42
	Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	17	218,56
	Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	411	230,18
	Total	458	

Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının halen evli ve birlikte yaşayan anne babaya sahip katılımcılarda (230,18) görece daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu, birisi ya da ikisi vefat ettiği için birlikte olmayan anne babaya sahip katılımcılar (226,42) izlemektedir. Boşanmış ve ayrı yaşayan anne babaya sahip katılımcıların sıra ortalamalarının ise (218,56) daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda, gruplar arasında gözlemlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir (H=0,143; sd=2; p=,931>0,05).

Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin anne babanın birlikte yaşama durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

3.3.9. Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının bireylerin aile içi ilişkinin niteliğine ilişkin algılarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 36'da sunulmuştur.

Tablo 36: Spiritüel İyi Oluşun Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerini göz önünde bulundurduğunuzda aşağıdakilerden hangisi genel olarak sizin ailedeki durumunuzu en iyi tanımlar?	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	4	215,75
	Mutsuz bir ailede büyüdüm	18	172,08
	Ne mutlu ne mutsuz	135	187,83
	Mutlu bir ailede büyüdüm	232	249,86
	Çok mutlu bir ailede büyüdüm	69	258,36
	Total	458	

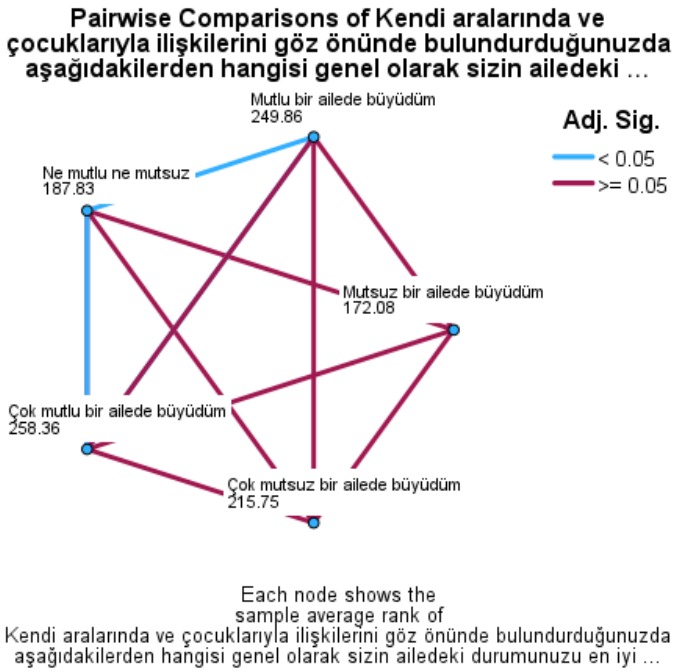
Tablo incelendiğinde spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının çok mutlu bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcılarda (258,36) en yüksek olduğu görülmektedir. Bunu mutlu bir ailede büyüdüğünü ifade eden belirten katılımcılar (249,86) izlemektedir. Buna karşılık, ne mutlu ne mutsuz bir aile ortamında büyüdüğünü ifade eden katılımcıların sıra ortalamalarının (187,83) daha düşük olduğu; mutsuz bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcılarda ise (172,08) bu ortalamanın daha da azaldığı dikkat çekmektedir. Çok mutsuz bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcıların sıra ortalaması (215,75) ise örneklemin sayısının sınırlı olması (n=4) sebebiyle dikkatli bir biçimde değerlendirilmelidir.

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, aile içi ilişkinin niteliğine göre spiritüel iyi oluş puanları arasında gözlemlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (H=25,612; sd=4; p=,001<0,01).

Bu bulguya göre, araştırmaya katılan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin aile içi ilişkinin niteliğine göre anlamlı biçimde farklılaştığı söylenebilir. Dolayısıyla, *"Spiritüel*

iyi oluş puanı aile içi ilişkinin niteliğine göre farklılaşmaktadır (H_{3d})" şeklinde kurulan araştırma hipotezi doğrulanmıştır.

Kruskal-Wallis H testi sonucunda aile içi ilişkinin niteliğine göre spiritüel iyi oluş puanları arasında anlamlı farklılık saptanmasının ardından, bu farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek amacıyla Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar yapılmıştır**.**

Şekil 4:İkili Karşılaştırma Grafiği

Grafikle gösterilen değerler incelendiğinde, mutlu ve çok mutlu bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcıların spiritüel iyi oluş puanlarının (sırasıyla 249,86; 258,36), ne mutlu ne mutsuz bir ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcılarına puanlarına (187,83) kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Buna karşılık, mutlu ve çok mutlu aile ortamları büyüyenlerin spiritüel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Benzer şekilde, ne mutlu ne mutsuz, mutsuz ve çok mutsuz aile ortamlarında büyüdüğünü ifade eden katılımcılar arasındaki bazı karşılaştırmalarda gözlemlenen farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Özellikle çok mutsuz bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcı sayısının sınırlı olması, bu gruba ilişkin sonuçların temkinli biçimde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu bulgular, bireylerin aile ortamında algıladıkları mutluluk ve ilişkisel doyum düzeyi arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin de yükseldiğini; olumsuz ya da nötr aile yaşantılarının ise spritüel iyi oluşu üzerinde sınırlayıcı bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir.

3.3.10. Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre Spiritüel İyi Oluş

Spiritüel iyi oluş puanlarının, ailelerin din ve inançlara yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 37: Spiritüel İyi Oluşun Din ve İnanışlara Yaklaşımlarına Göre Farklılaşma Durumu

Diziler

	Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?	N	Sıra Ortalaması
Spiritüel İyi Oluş (SİO)	Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	3	254,00
	Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	13	160,12
	Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	60	207,55
	Hem annem hem de babam dine ve dinî konulara yakındırlar	382	235,12
	Total	458	

Tablo incelendiğinde, spiritüel iyi oluş puanlarına ait sıra ortalamalarının hem anne hem de babanın dine ve dinî konulara yakın olduğu ailelerde yetişen katılımcılarda (235,12) görece daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık, babanın dine daha yakın, annenin ise daha mesafeli olduğu aile yapısına sahip katılımcıların sıra ortalamalarının (160,12) diğer gruplara kıyasla daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Her iki ebeveynin de dine çok mesafeli olduğu grupta sıra ortalamasının (254,00) yüksek görünmesine rağmen, bu grubun örneklem büyüklüğünün oldukça sınırlı olması (n=3) nedeniyle sonuçların dikkatli biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda, din ve inançlara yaklaşımlarına göre spiritüel iyi oluş puanları arasında gözlemlenen bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir (H=6,020; sd=3; p=,111>0,05).

Bu duruma göre *Spiritüel iyi oluş puanı din ve inançlara yaklaşımlarına göre farklılaşmaktadır (H_{3e}) hipotezi* doğrulanmamıştır.

3.4. Evliliğe Yüklenen Anlam (EYA), Evlilik Yönelik Tutum (EYT) ve Spritüel İyi Oluş (SİO) Arasındaki İlişki

Araştırmada EYA (pozitif ve negatif), EYT ve SİO değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenlere ait betimsel istatistikler incelendiğinde, çarpıklık ve basıklık değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 38: EYA, EYT ve SİO Puanlarıyla ilgili Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Statistics

		Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	EYT	Spiritüel İyi Oluş (SİO)
N	Valid	457	458	458	458
	Missing	1	0	0	0
Çarpıklık		-1.756	,352	-1,202	-1,060
Çarpıklığın standart hatası		.114	,114	,114	,114
Basıklık		6.055	,581	1,934	1,589
Basıklığın standart hatası		.228	,228	,228	,228

Yukarıdaki tablo değerleri incelendiğinde evliliğe yüklenen pozitif anlam ve evliliğe yönelik tutum ortalamaları +1 ile -1 aralığı dışında yer aldıklarından normal dağılım varsayımını karşılamadıkları görülmüş ve bu değişkenlerle yapılan korelasyon testlerinde Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Bu maksatla ilk olarak evliliğe yüklenen anlam ve evlilik tutumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, evliliğe yüklenen pozitif anlam puanı ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (r=,684, p=,001<0,01). Bu bulgu, bireylerin evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da daha olumlu hale geldiğini göstermektedir.

Tablo 39: EYA, EYT ve SİO Arasındaki Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları

Korelasyonlar

			Evliliğe yüklenen Pozitif anlam puanı	Evliliğe yüklenen Negatif anlam puanı	Evliliğe Yönelik Tutum	Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon Katsayısı	1,000	,072	,684**	,308**
		Sig. (2-tailed)	.	,122	**<,001**	**<,001**
		N	457	457	457	457
	Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon Katsayısı	,072	1,000	**,048**	-,179**
		Sig. (2-tailed)	,122	,	,305	**<,001**
		N	457	458	458	458
	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon Katsayısı	,684**	,048	1,000	,273**
		Sig. (2-tailed)	**<,001**	,305	,	**<,001**
		N	457	458	458	458

**. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (Çift yönlü hipotez).

Evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=,308, p=,001<0,01). Bu durum, spiritüel iyi oluş düzeyi yüksek olan bireylerin evliliği daha olumlu anlamlarda değerlendirme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,048, p=,305>0,05). Evliliğine yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r= -,179, p=,001<0,01). Bu duruma göre, spiritüel iyi oluş düzeyi arttıkça evliliğe yüklenen olumsuz anlamların azaldığını söylemek mümkündür.

Bunun yanı sıra, evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=,273, p=001<0,01). Bu sonuç, spiritüel iyi oluşun evliliğe yönelik tutumların şekillenmesinde destekleyici bir rol oynayabileceğine işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, spiritüel iyi oluşun hem evliliğe yüklenen anlamlar hem de evliliğe yönelik tutumlarla ilişkili olduğu; özellikle pozitif anlam ve olumlu evlilik tutumlarını güçlendiren bir değişken olduğu söylenebilir.

3.4.1. Evliliğe Yüklenen Anlam ile Evliliğe Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Değişkenler arasındaki ilişkilerin cinsiyet, medeni hal, sosyo-ekonomik düzey vb. gibi bağımsız değişkenlere göre detay analizleri aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

3.4.1.1. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkenine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 40: Cinsiyete Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

	Cinsiyet			Evliliğe Yönelik Tutum
Spearman's rho	Kadın	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,673**
			Sig. (2-tailed)	**<,001**
			N	322
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,025
			Sig. (2-tailed)	,649
			N	323
	Erkek	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,678**
			Sig. (2-tailed)	**<,001**
			N	135
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,031
			Sig. (2-tailed)	,718
			N	135

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre; kadın katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,673, p=,001 <0,01). Bu duruma göre kadın katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (r=,025, p=,649>,05).

Erkek katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,678, p=,001<0,01). Elde edilen bu bulguya göre erkek katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı veya evliliğe yönelik tutumları arttıkça evliliğe yükledikleri anlamın da arttığı söylenebilir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir (r=,031, p=,718>,05).

Elde edilen bulgulardan hareketle genel bir değerlendirme yapıldığında; hem kadın hem de erkek katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunurken, evliliğe yüklenen negatif anlam ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

3.4.1.2. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin yaş gruplarına göre detay analizi yapıldığında Tablo 41'deki sonuçlar elde edilmiştir. Tablo incelendiğinde, 18-22 yaş grubundaki katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,663, p=,001<0,01). Bu bulguya göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı ifade edilir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişki incelendiğinde ise anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır (r=,087, p=,129>0,05).

23-27 yaş grubundaki katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,742, p=,001<0,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilir. Bu yaş grubunda evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (r=,-016, p=,869>0,05).

Tablo 41: Yaş Gruplarına Göre EYA ve EYT Arasındaki İlişki

Yaş				Evliliğe Yönelik Tutum
18-22 yaş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,663**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	307
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,087
			Sig. (2-tailed)	,129
			N	307
23-27 yaş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,742**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	106
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,016
			Sig. (2-tailed)	,869
			N	107
28 ve üstü	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,420**
			Sig. (2-tailed)	,005
			N	44
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,090
			Sig. (2-tailed)	,563
			N	44

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

28 yaş ve üzeri katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,420, p=,005<0,01). Buna göre bu yaş grubunda da evliliğe yüklenen pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumun da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,090, p=,563>0,05).

Genel olarak değerlendirildiğinde; tüm yaş gruplarında evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki bulunduğu, buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile diğer değişkenler arasında ise anlamlı bir ilişkiye çoğunlukla rastlanmadığı görülmektedir.

3.4.1.3. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Medeni Duruma Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin medeni duruma göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 42: Medeni Duruma Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Medeni durum				Evliliğe Yönelik Tutum
Bekâr	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,671**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	410
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,067
			Sig. (2-tailed)	,174
			N	411
Boşanmış veya ayrı yaşıyor	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	1,000**
			Sig. (2-tailed)	,
			N	3
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,000
			Sig. (2-tailed)	1,000
			N	3
Evli	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,802**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	44
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,127
			Sig. (2-tailed)	,412
			N	44

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre, bekâr katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,671, p=,001<0,01). Buna göre bekâr katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilir.

Bekâr katılımcılarda evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,067, p=,174>0,05).

Boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ilişki olduğu görülmektedir (r=1,000). Ancak bu gruptaki katılımcı sayısının oldukça düşük olması (n=3) sebebiyle elde edilen bu sonucun genellenilebilir olmadığı ve dikkatli yorumlanması gerektiği söylenebilir.

Aynı grupta evliliğe yüklenen negatif anlam ile evlilik tutumu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,000, p=1,000>0,05).

Evli katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,802, p=,001<0,01). Bu bulguya göre evli katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı ifade edilebilir.

Evli katılımcılarda evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,127, p=,412>0,05).

Bu bulgulardan hareketle genel bir değerlendirme yapıldığında; medeni durum gruplarında evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu, buna karşın evliliğe yüklenen negatif anlam ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişkiye çoğunlukla rastlanmadığı görülmektedir.

3.4.1.4. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin sosyo-ekonomik düzeye göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 43: Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Sosyo-ekonomik düzeyiniz				Evliliğe Yönelik Tutum
Düşük	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,642**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	48
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,167
			Sig. (2-tailed)	,256
			N	48
Orta	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,682**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	397
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,030
			Sig. (2-tailed)	,553
			N	398
Yüksek	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,919**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	12
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,336
			Sig. (2-tailed)	,285
			N	12

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,642, p=,001<0,01). Buna göre düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcıların evliliğe yüklemiş oldukları pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik oluşan tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilir. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir (r=,167, p=,256>0,05).

Orta sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir (r=,682, p=,001<0,01). Buna göre orta sosyo ekonomik düzeye sahip katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir.

Orta sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,030, p=,553>0,05).

Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılar incelendiğinde ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve çok yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,919, p=,001<0,01). Bu duruma göre yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilir.

Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,336, p=,285>0,05).

Elde edilen bu bulgulara göre sosyo-ekonomik düzey gruplarında evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu, buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

3.4.1.5. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin sınıf düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 44: Sınıf Düzeyine Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Sınıfınız				Evliliğe Yönelik Tutum
1. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,781**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	66
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,264*
			Sig. (2-tailed)	,032
			N	66
2. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,723**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	115
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,030
			Sig. (2-tailed)	,746
			N	115
3. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,636**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	119
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,028
			Sig. (2-tailed)	,762
			N	119
4. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,613**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	110
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,088
			Sig. (2-tailed)	,357
			N	111
Yüksek lisans	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,761**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	47
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,084
			Sig. (2-tailed)	,577
			N	47

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıda yer alan tabloya göre, 1.Sınıf düzeyindeki katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir (r=,781, p=,001<0,01). Bu bulguya göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir (r=,264, p=,032<,05).

2. Sınıf düzey katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=,723, p=001<0,01). Bu bulgu da aynı şekilde katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığını göstermektedir. Buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,030, p=,746>0,05).

3.Sınıf düzeyindeki katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,639, p=,001<0,01). Bu durum katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığını göstermektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (r=-,028, p=,762>0,05).

4. Sınıf düzeyindeki katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,613, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,088, p=,357>0,05).

Son olarak yüksek lisans düzeyindeki katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,761, p=,001<0,01). Aynı şekilde bu gruptaki katılımcılarda da evliliğe yüklenen pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumun da olumlu yönde arttığı söylenebilir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,084, p=,577>0,05).

Bu bulgulardan hareketle tüm sınıf düzeylerinde evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların evliliğe yönelik tutumlarının daha çok evliliğe yükledikleri pozitif anlamlarla ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ise çoğunlukla anlamlı bir ilişki bulunmadığı; buna karşılık yalnızca 1.sınıf düzeyindeki katılımcılarda evliliğe yönelik negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönde düşük düzeyde de olsa anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

3.4.1.6. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin anne eğitim durumuna göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 45: Anne Eğitim Durumuna Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Annenizin Eğitim Durumu				Evliliğe Yönelik Tutum
Öğrenim görmemiş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,728**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	57
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,112
			Sig, (2-tailed)	,407
			N	57
İlkokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,676**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	236
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,089
			Sig, (2-tailed)	,171
			N	237
Ortaokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,677**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	64
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,041
			Sig, (2-tailed)	,748
			N	64
Lise	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,646**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	65
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,047
			Sig, (2-tailed)	,712
			N	65
Üniversite	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,688**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	29
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,213
			Sig, (2-tailed)	,268
			N	29
Lisansüstü	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,771
			Sig, (2-tailed)	,072
			N	6
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,257
			Sig, (2-tailed)	,623
			N	6

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre, annesi öğrenim görmemiş katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=,728, p=,001<0,01). Aynı grupta evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,112, p=,407>0,05).

Annesi ilkokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=, 676, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,089, p=,171>0,05).

Annesi ortaokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir (r=,677, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ve evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,041, p=,748>0,05).

Annesi lise mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur (r=,646, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ve evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=-,047, p=,712>0,05).

Annesi üniversite mezunu olanlarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmüştür (r=,688, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=,213, p=,268>0,05).

Annesi lisansüstü mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki görülmüştür. Fakat bu ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (r=,771, p=,072>0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında da anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=,257, p=,623>0,05).

Yukarıda yer alan bulgulardan hareketle genel olarak, tüm gruplarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının daha çok evliliğe yükledikleri pozitif anlamlarla ilişkili olduğu görülmektedir.

3.4.1.7. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin baba eğitim durumuna göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 46: Baba Eğitim Durumuna Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Babanızın Eğitim Durumu				Evliliğe Yönelik Tutum
Öğrenim görmemiş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,756**
			Sig, (2-tailed)	,004
			N	12
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,196
			Sig, (2-tailed)	,541
			N	12
İlkokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,698**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	135
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,097
			Sig, (2-tailed)	,264
			N	136
Ortaokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,686**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	79
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,090
			Sig, (2-tailed)	,430
			N	79
Lise	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,626**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	122
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,173
			Sig, (2-tailed)	,057
			N	122
Üniversite	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,676**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	98
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,037
			Sig, (2-tailed)	,720
			N	98
Lisansüstü	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,936**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	11
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,576
			Sig, (2-tailed)	,064
			N	11

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, babası öğrenim görmemiş olan katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,756, p=,004<0,01). Buna duruma

göre, katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde attığı söylenebilmektedir. Bunun yanı sıra bu gruptaki katılımcıların evliliğe yükledikleri negatif anlam ile evliliğe yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=-,196, p=,541>0,05).

Babası ilkokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,698, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,097, p=,264>0,05).

Babası ortaokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta-yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,686, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,090, p=,430>0,05).

Babası lise mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,626, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,173, p=,057>0,05).

Babası üniversite mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında aynı şekilde pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir (r=,676, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (r=-,037, p=,720>0,05).

Babası lisansüstü olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yölü ve çok yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,936, p=,001<0,01). Buna göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,576, p=,064>0,05).

Genel olarak babanın eğitim durumu gruplarının tamamında evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu, buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığı görülmektedir.

3.4.1.8. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin anne babanın birlikte yaşama durumuna göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 47: Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Anne babanızın birlikte yaşama durumu				Evliliğe Yönelik Tutum
Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,781**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	30
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,116
			Sig. (2-tailed)	,542
			N	30
Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,833**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	17
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,022
			Sig. (2-tailed)	,932
			N	17
Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,668**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	410
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,044
			Sig. (2-tailed)	,378
			N	411

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, anne-babasından biri veya her ikisi vefat ettiği için birlikte olmayan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,781, p=,001<0,01). Buna göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,116, p=,542>0,05).

Anne-babası boşanmış ve ayrı yaşayan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,833, p=,001<0,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir. Aynı şekilde bu grubunda evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutumları arasında da anlamlı bir ilişki görülmemiştir (r=-,022, p=,932>0,05).

Anne-babası halen evli ve birlikte yaşayan katılımcılar incelendiğinde ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,668, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ve evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,044, p=,378>0,05).

Genel olarak anne-babanın birlikte yaşama durumunda, evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

3.4.1.9. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Aile Algısına Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin aile içi ilişkinin niteliğine göre detay analizi yapıldığında elde edilen sonuçlar Tablo 48'de gösterilmiştir.

Tablo değerlerine göre; çok mutsuz bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (r=,400, p=,600>0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında da aynı şekilde anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-200, p=,800>0,05). Bu gruptaki katılımcıların sayısının düşük olması (n=4) sebebiyle bulguların dikkatli yorumlanması gerekmektedir.

Tablo 48: Aile İçi İlişkinin Niteliğine Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerini göz önünde bulundurduğunuzda aşağıdakilerden hangisi genel olarak sizin ailedeki durumunuzu en iyi tanımlar?				Evliliğe Yönelik Tutum
Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,400
			Sig. (2-tailed)	,600
			N	4
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,200
			Sig. (2-tailed)	,800
			N	4
Mutsuz bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,838**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	18
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,158
			Sig. (2-tailed)	,531
			N	18
Ne mutlu ne mutsuz	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,614**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	135
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,066
			Sig. (2-tailed)	,445
			N	135
Mutlu bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,678**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	231
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,032
			Sig. (2-tailed)	,626
			N	232
Çok mutlu bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,722**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	69
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,116
			Sig. (2-tailed)	,342
			N	69

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Mutsuz bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,838, p=,001<0,01). Dolayısıyla bu gruptaki katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı

söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-158, p=,531>0,05).

Ne mutlu ne mutsuz bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde ilişki olduğu görülmüştür (r=,614, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (r=,066, p=,445>0,05).

Mutlu bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,678, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkiye ise rastlanmamıştır (r=,032, p=,626>0,05).

Çok mutlu bir ailede büyüdüğünü belirten katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu olduğu görülmektedir (r=,722, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,116, p=,342>0,05).

Elde edilen bulgulardan hareketle, ailedeki mutluluk düzeyi ne olursa olsun evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu; evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilmektedir.

3.4.1.10. EYA ile EYT Arasındaki İlişkinin Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin din ve inançlara yaklaşımlarına göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 49'a göre anne ve babasının dine çok mesafeli olduğunu belirten katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir (r=,500, p=,667>0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,500, p=,667>0,05). Bu grubun katılımcı sayısının düşük olması (n=3) sebebiyle sonuçların dikkatli yorumlanması gerekmektedir.

Tablo 49: Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre EYA ile EYT Arasındaki İlişki

Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?				Evliliğe Yönelik Tutum
Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,500
			Sig. (2-tailed)	,667
			N	3
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,500
			Sig. (2-tailed)	,667
			N	3
Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,732**
			Sig. (2-tailed)	,004
			N	13
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,008
			Sig. (2-tailed)	,978
			N	13
Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,543**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	60
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,065
			Sig. (2-tailed)	,623
			N	60
Hem annem hem de babam dine ve dini konulara yakındırlar	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,700**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	381
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,068
			Sig. (2-tailed)	,184
			N	382

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Babası dine daha yakın, annesi daha mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,732, p=,004<0,01). Buna göre bu grupta evliliğe yüklenen pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumun da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir. Bu grubun evliliğe yükledikleri negatif anlam ile evliliğe yönelik tutumları arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,008, p=,978>0,05).

Annesi dine daha yakın, babası daha mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,543, p=,001<0,01). Bu durum pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumun da arttığını göstermektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yöenlik tutum arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-065, p=,623>0,05).

Anne ve babasının her ikisinin de dine yakın olduğunu belirten katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,700, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişki incelendiğinde ise aralarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir (r=,068, p=,184>0,05).

Sonuç olarak, ailenin dine yakınlık durumlarında genel olarak evliliğe yüklenen pozitif anlam ve evliliğe yönelik tutum arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu, buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir.

3.4.2. Evliliğe Yüklenen Anlam ile Spiritüel İyi Oluş Arasındaki İlişki

Bu başlık altında, evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki cinsiyet, medeni hal, sosyo-ekonomik düzey vb. gibi bağımsız değişkenler açısından alt başlıklar halinde incelenecektir.

3.4.2.1. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkenine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 50: Cinsiyete Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

	Cinsiyet			Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Spearman's rho	Kadın	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,350**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	322
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,133*
			Sig. (2-tailed)	,016
			N	323
	Erkek	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,311**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	135
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,243**
			Sig. (2-tailed)	,005
			N	135

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Tablo 50 incelendiğinde, kadın katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki olduğu gözlenmiştir (r=, 350, p=,001<0,01). Bu durum katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin de arttığını şeklinde yorumlanabilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=-,133; p=,016<0,05). Bu durum, evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin de azaldığını göstermektedir.

Erkek katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde ise aralarında pozitif yönlü ve orta düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir (r=,311, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=-243, p=,005<0,01). Bu duruma göre evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin de azaldığı söylenebilmektedir.

3.4.2.2. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin yaş grubuna göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 51: Yaş Grubuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Yaş				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
18-22 yaş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,263**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	307
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,183**
			Sig. (2-tailed)	,001
			N	307
23-27 yaş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,485**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	106
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,144
			Sig. (2-tailed)	,139
			N	107
28 ve üstü	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,165
			Sig. (2-tailed)	,286
			N	44
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,265
			Sig. (2-tailed)	,082
			N	44

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Tablo 51'e göre, 18-22 yaş grubundaki katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,263, p=,001<0,01). Buna göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ve spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir (r=-,183, p=,001<0,01). Bu duruma göre evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin azaldığı söylenebilmektedir.

23-27 yaş grubundaki katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,485, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,144, p=,139>0,05).

28 yaş ve üzeri katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında (r=,165, p=,286>0,05) ve evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında (r=-,265, p=,082>0,05) anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Genel olarak yaş grupları incelendiğinde evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunduğu, buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında bazı gruplarda negatif yönlü ilişkiler olsa da her yaş grubunda anlamlı olmadığı söylenebilmektedir.

3.4.2.3. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Medeni Duruma Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin medeni duruma göre detay analizi yapıldığında Tablo 52'deki sonuçlar elde edilmiştir. Tabloya göre bekâr katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük-orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,313, p=,001<0,01). Bu duruma göre bekâr katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Aynı grup olan katılımcılarda evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir (r=-,168, p=,001<0,01). Bu duruma göre evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin azaldığı söylenebilmektedir.

Tablo 52: Medeni Duruma Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Medeni durum				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Bekâr	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,313**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	410
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,168**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	411
Boşanmış veya ayrı yaşıyor	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	1,000**
			Sig. (2-tailed)	,
			N	3
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,000
			Sig. (2-tailed)	1,000
			N	3
Evli	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,303*
			Sig. (2-tailed)	,045
			N	44
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,264
			Sig. (2-tailed)	,084
			N	44

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=1,000). Ancak örneklem sayısının düşük olması sebebiyle (n=3) bu bulguların genellenebilir olmadığı ve dikkatle yorumlanması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Evli katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük-orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,303, p=,045<0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,264, p=,084>0,05).

Genel olarak değerlendirildiğinde, bekâr ve evli katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunduğu, buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ilişkilerin genellikle anlamlı olmadığı söylenebilir.

3.4.2.4. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Sosyo-Ekonomik Duruma Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 53: Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Sosyo-ekonomik düzeyiniz				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Düşük	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,035
			Sig. (2-tailed)	,814
			N	48
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,090
			Sig. (2-tailed)	,545
			N	48
Orta	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,359**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	397
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,155**
			Sig. (2-tailed)	,002
			N	398
Yüksek	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,302
			Sig. (2-tailed)	,340
			N	12
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,681*
			Sig. (2-tailed)	,015
			N	12

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,035, p=,814>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,090, p=,545>0,05).

Orta sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,359, p=,001<0,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığı söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde ise aralarında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-,155, p=,002<0,01). Bu durum evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin de azaldığını göstermektedir.

Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,302, p=,342>0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-,681, p=,015<0,05). Bu durum evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin azaldığı şeklinde

yorumlanabilmektedir. Aynı zamanda katılımcı sayısının az olması sebebiyle (n=12) bulgular dikkatli yorumlanmalıdır.

Dolayısıyla genel olarak evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin orta düzey sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcılarda anlamlı olduğu söylenebilmektedir.

3.4.2.5. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin sınıf düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 54: Sınıf Düzeyine Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Sınıfınız				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
1. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,290*
			Sig. (2-tailed)	,018
			N	66
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,095
			Sig. (2-tailed)	,446
			N	66
2. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,317**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	115
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,285**
			Sig. (2-tailed)	,002
			N	115
3. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,271**
			Sig. (2-tailed)	,003
			N	119
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,239**
			Sig. (2-tailed)	,009
			N	119
4. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,334**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	110
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,182
			Sig. (2-tailed)	,055
			N	111
Yüksek lisans	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,441**
			Sig. (2-tailed)	,002
			N	47
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,186
			Sig. (2-tailed)	,210
			N	47

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 1.sınıf öğrencilerinde evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,290, p=,018<0,05). Bu duruma göre evliliğe yüklenen pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyleri de artmaktadır. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde ise aralarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı gözlenmiştir (r=,095, p=,446>0,05).

2.sınıf öğrencilerinde evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,317, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-285, p=,002<0,01). Bu duruma göre evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin azaldığı söylenebilir.

3.sınıf öğrencilerinde ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,271, p=,003<0,01). Bu duruma göre evliliğe yüklenen pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığı söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=-,239, p=,009<0,01).

4.sınıf öğrencilerinde evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (r=,334, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=-,182, p=,055>0,05).

Yüksek lisans öğrencilerinde ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,441, p=,002<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,186, p=,210>0,05). Genel olarak değerlendirildiğinde, tüm sınıf gruplarında evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkilerin olduğu söylenebilmektedir.

3.4.2.6. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin anne eğitim düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 55: Anne Eğitim Durumuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Annenizin Eğitim Durumu				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Öğrenim görmemiş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,305*
			Sig. (2-tailed)	,021
			N	57
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,411**
			Sig. (2-tailed)	,002
			N	57
İlkokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,274**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	236
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,131*
			Sig. (2-tailed)	,043
			N	237
Ortaokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,475**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	64
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,303*
			Sig. (2-tailed)	,015
			N	64
Lise	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,321**
			Sig. (2-tailed)	,009
			N	65
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,138
			Sig. (2-tailed)	,274
			N	65
Üniversite	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,065
			Sig. (2-tailed)	,740
			N	29
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,091
			Sig. (2-tailed)	,640
			N	29
Lisansüstü	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,143
			Sig. (2-tailed)	,787
			N	6
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,143
			Sig. (2-tailed)	,787
			N	6

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, annesi öğrenim görmemiş olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük-orta düzeyde

anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,305, p=,021<0,05). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyleri de artmaktadır.

Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-,411, p=,002<0,01). Bu duruma göre, evliliğe yüklenen negatif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyinin azaldığı görülmektedir.

Annesi ilkokul mezunu olan katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,274, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-131, p=,043<0,05).

Annesi ortaokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,475, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (r=-303, p=,015<0,05).

Annesi lise mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=321, p=,009<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,138, p=,274>0,05).

Annesi üniversite mezunu katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (r=,065, p=,740>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişki görülmemiştir (r=,091, p=,640>0,05).

Annesi lisansüstü mezunu olan katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r=,143, p=,787>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,143, p=,787>0,05).

Dolayısyla anne eğitim düzeyine göre evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında özellikle ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinde anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunduğu söylenebilmektedir.

3.4.2.7. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin baba eğitim düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 56: Baba Eğitim Durumuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Babanızın Eğitim Durumu				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Öğrenim görmemiş	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,076
			Sig. (2-tailed)	,815
			N	12
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,289
			Sig. (2-tailed)	,362
			N	12
İlkokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,402**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	135
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,203*
			Sig. (2-tailed)	,018
			N	136
Ortaokul	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,239*
			Sig. (2-tailed)	,034
			N	79
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,154
			Sig. (2-tailed)	,174
			N	79
Lise	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,334**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	122
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,215*
			Sig. (2-tailed)	,018
			N	122
Üniversite	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,257*
			Sig. (2-tailed)	,011
			N	98
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,210*
			Sig. (2-tailed)	,038
			N	98
Lisansüstü	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,174
			Sig. (2-tailed)	,608
			N	11
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,152
			Sig. (2-tailed)	,655
			N	11

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde babası öğrenim görmemiş olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=,076, p=,815>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş

arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,289, p=,362>0,05). Katılımcı sayısının düşük olması sebebiyle (n=12) bulgular dikkatli yorumlanmalıdır.

Babası ilkolul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,402, p=,001<0,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığını söylemek mümkündür. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=-,230, p=,018<0,05).

Babası ortaokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,239, p=,034<0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır (r=-,154, p=,174>0,05).

Babası lise mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,334, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir (r=-,215, p=,018<0,05).

Babası üniversite mezunu olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir (r=,257, p=,011<0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-,210, p=,038<0,05).

Babası lisansüstü mezunu olan katılımcılarda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,174, p=,608>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,152, p=,655>0,05). Ancak bu gruptaki katılımcı sayısının (n=11) düşük olması sebebiyle elde edilen bulgular dikkatli bir şekilde yorumlanmalıdır.

Genel olarak bulgulardan hareketle, babanın eğitim düzeyine göre evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında çoğu eğitim düzeyinde anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunduğu; buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında bazı gruplarda negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler olsa da bu durumun tüm gruplarda tutarlı olmadığı görülmektedir.

3.4.2.8. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin anne babanın birlikte yaşama durumu düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 57: Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Anne babanızın birlikte yaşama durumu				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,113
			Sig. (2-tailed)	,552
			N	30
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,013
			Sig. (2-tailed)	,946
			N	30
Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,527*
			Sig. (2-tailed)	,030
			N	17
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,449
			Sig. (2-tailed)	,071
			N	17
Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,314**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	410
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,215**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	411

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, anne babasından biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte olmayan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ve spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=,113, p=,552>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ve spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (r=,013, p=,946>0,05).

Anne babası boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ve spiritüel iyi oluş arasında ise orta düzeyde anlamlı bir anlamlı bir ilişki görülmüştür (r=,527, p=,030<0,05). Aynı grubun evliliğe yüklenen negatif anlam ve spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkisi incelendiğinde anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,449, p=,071>0,05).

Anne babası halen evli ve birlikte yaşayan katılımcılarda evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde, aralarında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenirken (r=,314, p=,001<0,01) evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=-,215, p=,001<0,01).

3.4.2.9. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Aile Algısına Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin aile içi ilişkinin niteliği düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 58: Mutlu-Mutsuz Olma Bakımından Aile Algısına Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerini göz önünde bulundurduğunuzda aşağıdakilerden hangisi genel olarak sizin ailedeki durumunuzu en iyi tanımlar?				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,200
			Sig. (2-tailed)	,800
			N	4
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,400
			Sig. (2-tailed)	,600
			N	4
Mutsuz bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,422
			Sig. (2-tailed)	,081
			N	18
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,225
			Sig. (2-tailed)	,370
			N	18
Ne mutlu ne mutsuz	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,278**
			Sig. (2-tailed)	,001
			N	135
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,054
			Sig. (2-tailed)	,537
			N	135
Mutlu bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,253**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	231
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,223**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	232
Çok mutlu bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,361**
			Sig. (2-tailed)	,002
			N	69
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,235
			Sig. (2-tailed)	,052
			N	69

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki Tablo 56'ya göre, çok mutsuz bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (r=,-200, p=,800>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,400, p=,600>0,05). Fakat bu grupta olan katılımcıların sayısının az olması (n=4) dikkate alınmalıdır.

Mutsuz bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=,422, p=,081>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r=-,225, p=,370>0,05).

Ne mutlu ne mutsuz bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,278, p=,001<0,01). Bu duruma göre evliliğe yüklenen pozitif anlam arttıkça katılımcıların spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığı söylenebilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,054, p=,537>0,05).

Mutlu bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,253, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-,223, p=,001<0,01).

Çok mutlu bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,361, p=,002<,01). Bu bulgu katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça spiritüel iyi oluşlarının da arttığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Genel olarak ailedeki mutluluk düzeyi arttıkça evliliğe yüklenen pozitif anlam ve spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin anlamlı hale geldiği, evliliğe yüklenne negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin ise yalnızca bazı gruplarda anlamlı olduğu görülmektedir.

3.4.2.10. EYA ile SİO Arasındaki İlişkinin Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşım Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin din ve inançlara yaklaşım düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 59: Ailenin Dinî İnançlara Yaklaşımına Göre EYA ve SİO Arasındaki İlişki

Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	1,000**
			Sig. (2-tailed)	,
			N	3
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	,500
			Sig. (2-tailed)	,667
			N	3
Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,534
			Sig. (2-tailed)	,060
			N	13
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,467
			Sig. (2-tailed)	,108
			N	13
Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,406**
			Sig. (2-tailed)	,001
			N	60
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,052
			Sig. (2-tailed)	,691
			N	60
Hem annem hem de babam dine ve dini konulara yakındırlar	Spearman's rho	Evliliğe Yüklenen Pozitif Anlam	Korelasyon katsayısı	,283**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	381
		Evliliğe Yüklenen Negatif Anlam	Korelasyon katsayısı	-,193**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	382

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, anne ve babası dine çok mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=1.000, p>0,05). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,500, p=,667>0,05). Bu grupta katılımcıların sayısının az olması sebebiyle (n=3) bulguların dikkatli yorumlanması gerekmektedir.

Babası dine daha yakın, annesi ise daha mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (r=,534, p=,060>0,05). Aynı şekilde evliliğe yüklenen negatif anlam ile

spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,467, p=,018>0,05). Annesi dine daha yakın, babası ise daha mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,406, p=,001<0,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlamın artmasıyla birlikte spiritüel iyi oluş düzeyleri de artmaktadır. Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,052, p=,691>0,05).

Hem annesi hem de babasının dine ve dini konulara yakın olan katılımcılarda evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,283, p=,001<0,01). Evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=-,193, p=,001<0,01). Dolayısıyla bu bulgulardan hareketle, ailede dine yakınlık arttıkça evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin daha anlamlı olduğu, buna karşılık evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin yalnızca belli gruplarda anlamlı olduğu söylenebilmektedir.

3.4.3. Evliliğe Yönelik Tutum ile Spiritüel İyi Oluş Arasındaki İlişki

Bu başlık altında, evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki cinsiyet, medeni hal, sosyo-ekonomik düzey vb. gibi bağımsız değişkenler açısından alt başlıklar halinde incelenecektir.

3.4.3.1. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin cinsiyete göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 60: Cinsiyete Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

	Cinsiyet			Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Spearman's rho	Kadın	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,291**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	323
	Erkek	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,276**
			Sig. (2-tailed)	,001
			N	135

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre, kadın katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir (r=,291, p=,001<0,01). Aynı şekilde erkek katılımcılarda da evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (r=,276, p=,001<0,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yönelik tutumları arttıça spiritüel iyi oluş düzeyleri de artış göstermektedir.

3.4.2.2. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Yaş Grubuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin yaş grubu düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 61: Yaş Grubuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Yaş				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
18-22 yaş	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,265**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	307
23-27 yaş	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,424**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	107
28 ve üstü	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	-,088
			Sig. (2-tailed)	,568
			N	44

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre, 18-22 yaş grubu arasında olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,265, p=,001<0,01). Bu duruma göre 18-22 yaş grubunda olan katılımcıların evliliğe yönelik tutumları arttıkça spiritüel iyi oluş düzeyleri de artmaktadır.

23-27 yaş grubu arasında olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=,424, p=,001<0,01).

28 yaş ve üstü olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-,088, p=,568>0,05).

3.4.3.3. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Medeni Duruma Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin medeni durum düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 62: Medeni Duruma Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Medeni durum				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Bekâr	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,296**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	411
Boşanmış veya ayrı yaşıyor	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	1,000**
			Sig. (2-tailed)	,
			N	3
Evli	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,183
			Sig. (2-tailed)	,236
			N	44

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıda yer alan tabloya göre, bekâr katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=,296 p=,001<0,01). Boşanmış veya ayrı yaşayan katılımcılarda ise evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=1,000). Ancak örneklem sayısının az olması sebebiyle (n=3) elde edilen bu bulgu dikkatli yorumlanmalıdır.

Evli katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (r=,183, p=,236>0,05).

3.4.3.4. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin sosyo-ekonomik düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 63: Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Sosyo-ekonomik düzeyiniz				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Düşük	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,163
			Sig. (2-tailed)	,268
			N	48
Orta	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,305**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	398
Yüksek	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	-,495
			Sig. (2-tailed)	,102
			N	12

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Tablo 63'e göre, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,163, p=,268>0,05).

Sosyo-ekonomik düzeyi orta olan katılımcılarda ise evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir (r=,305, p=,001<0,01).

Son olarak sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir (r=-,495, p=,102>0,05).

3.4.3.5. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin sınıf düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 64: Sınıf Düzeyine Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Sınıfınız				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
1. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,232
			Sig. (2-tailed)	,060
			N	66
2. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,267**
			Sig. (2-tailed)	,004
			N	115
3. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,323**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	119
4. Sınıf	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,257**
			Sig. (2-tailed)	,006
			N	111
Yüksek lisans	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,295*
			Sig. (2-tailed)	,044
			N	47

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre 1. Sınıf öğrencilerinde evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,232, p=,060>0,05). 2.Sınıf öğrencilerinde evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,267, p=,004<0,01). 3.Sınıf öğrencilerinde evliliğe

yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,323, p=,001<0,01). 4. Sınıf öğrencilerinde evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (r=,257, p=,006<0,01).

Yüksek lisans öğrencilerinde evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (r=,295, p=,044<0,05).

3.4.3.6. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin anne eğitim düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 65: Anne Eğitim Durumuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Annenizin Eğitim Durumu				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Öğrenim görmemiş	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,272*
			Sig. (2-tailed)	,040
			N	57
İlkokul	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,226**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	237
Ortaokul	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,372**
			Sig. (2-tailed)	,002
			N	64
Lise	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,366**
			Sig. (2-tailed)	,003
			N	65
Üniversite	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,180
			Sig. (2-tailed)	,350
			N	29
Lisansüstü	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,257
			Sig. (2-tailed)	,623
			N	6

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre annesi öğrenim görmemiş katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,272, p=,040<0,05). Bu duruma göre evliliğe yönelik tutum arttıkça spiritüel iyi oluş

düzeyinin de arttığını söylemek mümkündür. Annesi ilkokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde aynı şekilde aralarında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=,226, p=,001<0,01).

Annesi ortaokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiş ve aralarında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=,372, p=,002<0,01). Benzer şekilde annesi lise mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında da pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,366, p=,003<0,01). Annesi üniversite mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,180, p=,350>0,05). Aynı şekilde lisansüstü mezunlarda da anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığı tespit edilmiştir (r=,257, p=,623>0,05).

3.4.3.7. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin baba eğitim düzeyine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 66: Baba Eğitim Durumuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Babanızın Eğitim Durumu				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Öğrenim görmemiş	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,002
			Sig. (2-tailed)	,996
			N	12
İlkokul	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,363**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	136
Ortaokul	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,162
			Sig. (2-tailed)	,155
			N	79
Lise	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,323**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	122
Üniversite	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,240*
			Sig. (2-tailed)	,018
			N	98
Lisansüstü	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,176
			Sig. (2-tailed)	,605
			N	11

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre babası öğrenim görmemiş katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,002, p=,996>0,05). Babası ilkokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=,363, p=,001<0,01).

Babası ortaokul mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiş ve aralarında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (r=,162, p=,155>0,05). Babası lise mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında ise pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,323, p=,001<0,01). Babası üniversite mezunu olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=,240, p=,018<0,05). Lisansüstü mezunlarda ise aralarında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığı tespit edilmiştir (r=,176, p=,605>0,05).

3.4.3.8. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin anne babanın birlikte yaşama durumuna göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 67: Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Anne babanızın birlikte yaşama durumu				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte değiller	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,096
			Sig. (2-tailed)	,614
			N	30
Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,407
			Sig. (2-tailed)	,105
			N	17
Halen evli ve birlikte yaşıyorlar	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,283**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	411

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, anne babasından biri veya ikisi vefat ettiğinden birlikte olmayan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ve spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=,096, p=,614>0,05). Aynı şekilde anne babası boşanmış veya

ayrı yaşayan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ve spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=,407, p=,105>0,05). Anne babası halen evli ve birlikte yaşayan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,283, p=,001<0,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yönelik tutumları arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin düşük düzeyde de olsa arttığı söylenebilmektedir.

3.4.3.9. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Aile Yapısına Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin aile içi ilişkinin niteliğine göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 68: Mutlu-Mutsuz Olma Bakımından Aile Algısına Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerini göz önünde bulundurduğunuzda aşağıdakilerden hangisi genel olarak sizin ailedeki durumunuzu en iyi tanımlar?				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Çok mutsuz bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	-,800
			Sig, (2-tailed)	,200
			N	4
Mutsuz bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,308
			Sig, (2-tailed)	,213
			N	18
Ne mutlu ne mutsuz	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,199*
			Sig, (2-tailed)	,021
			N	135
Mutlu bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,271**
			Sig, (2-tailed)	<,001
			N	232
Çok mutlu bir ailede büyüdüm	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,334**
			Sig, (2-tailed)	,005
			N	69

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

*. Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tabloya göre, çok mutsuz bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (r=-800, p=,200>0,05). Fakat bu grupta olan katılımcıların sayısının az olması (n=4) dikkate alınmalıdır.

Aynı şekilde mutsuz bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında da anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r=,308, p=,213>0,05). Ne mutlu ne mutsuz bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,199, p=,021<0,05). Mutlu bir ailede büyüyen katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında ise pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r=,271, p=,001<0,01). Çok mutlu bir ailede büyüyen katılımcılarda ise evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (r=,334, p=,005<0,01).

3.4.3.10. EYT ile SİO Arasındaki İlişkinin Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşımına Göre İncelenmesi

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin din ve inançlara yaklaşımlarına göre detay analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 69: Ailenin Din ve İnançlara Yaklaşımlarına Göre EYT ve SİO Arasındaki İlişki

Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?				Spiritüel İyi Oluş (SİO)
Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,500
			Sig. (2-tailed)	,667
			N	3
Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,454
			Sig. (2-tailed)	,119
			N	13
Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,366**
			Sig. (2-tailed)	,004
			N	60
Hem annem hem de babam dine ve dini konulara yakındırlar	Spearman's rho	Evliliğe Yönelik Tutum	Korelasyon katsayısı	,257**
			Sig. (2-tailed)	<,001
			N	382

**. Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, anne ve babası dine çok mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=500, p=,667>0,05). Bu grupta katılımcıların sayısının az olması (n=3) dikkate alınmalıdır.

Babası dine daha yakın, annesi ise daha mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (r=,454, p=,119>0,05). Annesi dine daha yakın, babası ise daha mesafeli olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,366, p=,004<,01). Bu duruma göre katılımcıların evliliğe yönelik tutumlarının artmasıyla birlikte spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığı söylenebilmektedir.

Hem annesi hemde babasının dine ve dini konulara yakın olan katılımcılarda evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=,257, p=,001<0,01).

Araştırma bulguları, evliliğe yüklenen anlam, evlilik tutumu, ve manevi iyi oluş değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermektedir. Literatürde üç değişkenin birlikte ele alındığı bütüncül çalışmaların kısıtlı olması sebebiyle elde edilen bulguların yorumlanmasında dolaylı kaynakların dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu sebeple araştırmamızda konuyla alakalı olan değişkenler ilgili araştırmalar başlığı altında listelenmiştir. İlgili araştırmalar genellikle değişkenler arasındaki ikili ilişkiler üzerine yoğunlaşmakta olup, bütüncül modelin eksikliğine işaret etmektedir. Elde edilen bulgular değişkenlerin birlikte değerlendirilmesi açısından alana katkı sunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmada, üniversite öğrencilerin evliliğe yükledikleri anlamlar, evliliğe yönelik tutumları ve spiritüel iyi oluş düzeylerinin çeşitli demografik ve ailesel değişkenlere göre farklılaşma durumları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, evliliğe yüklenen anlamın bazı değişkenler açısından anlamlı bir biçimde farklılaşma gösterdiği, bazı değişkenler açısından ise anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda demografik değişkenlerden olan cinsiyet ve yaş değişkeninin evliliğe yüklenen anlam üzerinde belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür. Buna karşılık, medeni durum, sınıf düzeyi sosyo-ekonomik düzey değişkenlerine göre evliliğe pozitif ve negatif anlam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeninde, erkek katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puanlarının kadın katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkenine ilişkin bulgularda ise evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarının yaş grupları açısından anlamlı biçimde farklılaşma gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle 28 yaş ve üzerindeki katılımcıların evliliğe yükledikleri pozitif anlamın daha düşük olduğu görülmüştür. Buna karşın, evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Elde edilen sonuçlar ailesel değişkenler açısından değerlendirildiğinde, anne ve babanın eğitim durumu, birlikte yaşama durumları ve ailelerin din ve inançlara yaklaşımları değişkenlerine göre evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanlarının anlamlı biçimde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Buna karşılık, aile içi ilişkinin niteliği ise evliliğe yüklenen pozitif anlam üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmıştır. Evliliğe daha yüksek düzeyde pozitif anlam yükleyen katılımcıların mutlu ve çok mutlu bir aile ortamında büyüyen kişilerden oluştuğu görülmüştür. Ancak aynı değişken açısından evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Araştırma bulguları sonucu genel bir değerlendirme yapıldığında, katılımcılar açısından evliliğe yüklenen anlamın bireysel ve ailesel bazı özelliklerden etkilendiğini, ancak bu etkinin her değişken için geçerli olmadığı söylenebilir.

Cinsiyet, yaş ve aile içi ilişkinin niteliğinin evliliğe yüklenen anlam üzerinde öne çıkan değişkenler olduğu; buna karşılık ebeveynlerin eğitim düzeyleri, birlikte ya da ayrı yaşama durumları ve sosyo-ekonomik bazı değişkenlerin belirleyici etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Evliliğe yönelik tutum sonuçları incelendiğinde, cinsiyet ve yaş değişkeni açısından evliliğe yönelik tutumların anlamlı biçimde farklılaştığı gözlenmiştir. Erkek katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarının kadın katılımcıların evliliğe yönelik tutum puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu olan bu fark, istatistiksel açıdan anlamlı görülmüştür. Dolayısıyla bu bulgu, cinsiyetin evliliğe yönelik tutumlar üzerinde etkili bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Yaş değişkenine ilişkin bulgularda ise evlilik tutum puanlarının düşük düzeyde de olsa yaş arttıkça azaldığı söylenebilmektedir.

Buna karşın, evliliğe yönelik tutumların, medeni durum, sosyo-ekonomik düzey, sınıf düzeyi anne ve baba eğitim durumu, anne-babanın birlikte yaşama durumu, aile içi ilişkilerin niteliği ve ailenin dini/inançsal yaklaşımı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bazı gruplarda sıra ortalamaları açısından farklılıklar gözlemlense de, bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı düzeye ulaşmamıştır.

Genel bir değerlendirme sonucunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının büyük ölçüde demografik özelliklerden bağımsız olarak şekillendiği, ancak cinsiyet değişkeninin belirleyici bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin spiritüel (manevi) iyi oluş düzeyleri, evliliğe yükledikleri anlam ve evliliğe yönelik tutumları gibi çeşitli demografik değişkenler ve ailesel değişkenler açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, spiritüel iyi oluşun bazı değişkenlere göre anlamlı biçimde farklılaşma gösterdiği, bazı değişkenlere göre ise herhangi bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların spiritüel iyi oluş düzeylerinin cinsiyet, yaş ve yaş grupları, medeni durum, sınıf düzeyi, anne ve babalarının eğitim durumu, ebeveynlerin birlikte yaşama durumu ve ailelerin din ve inançlara yaklaşımları değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği

belirlenmiştir. Ulaşılan bu bulgu sonucunda, spiritüel iyi oluşun bireyler arasında genel anlamda benzerlik gösterdiği, sıralanan değişkenlerden bağımsız olduğunu söylenebilmektedir.

Buna karşın, spiritüel iyi oluş puanlarının sosyo-ekonomik düzey değişkenine ve aile içi ilişkinin niteliğine göre anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzey değişkeninde özellikle düşük sosyo-ekonomik düzeyde yer alan bireylerin spiritüel iyi oluş düzeylerinin, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki bireylere kıyasla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum maddi olanakların ve yaşam koşullarının bireylerin manevi oluşumunu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebileceğini ortaya koymaktadır Aile içi ilişkinin niteliğine göre inceleme yapıldığında ise, bireylerin aile ortamında algıladıkları mutluluk ve ilişkisel doyum düzeyi arttıkça spiritüel iyi oluş düzeylerinin de yükseldiğini tespit edilmiştir.

Araştırmamızın genel sonuçlarını ve de değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkisinini değerlendirdiğimizde, evliliğe yüklenen anlam, evliliğe yönelik tutum ve spiritüel iyi oluş değişkenlerinin birbirleri ile ilişkili yapılar olduğu söylenebilir. Özellikle evliliğe yüklenen pozitif anlamın, evliliğe yönelik tutum ve spiritüel iyi oluş ile anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olması, bu üç değişkenin birbirini desteklediğini göstermektedir.

Katılımcıların spiritüel iyi oluş düzeyleri arttıkça evliliğe daha olumlu bir anlamlandırma yaptıkları ve evliliğe yönelik daha pozitif tutumlar geliştirdikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, spiritüel iyi oluşun evliliğe yüklenen negatif anlamları azaltıcı bir rolü olduğu, bireylerin kafasında oluşan evlilikle ilgili olumsuz algıların zayıflamasında etkili olduğu söylenebilir.

Evliliğe yüklenen anlam ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin farklı demografik değişkenlere göre detay analizi yapıldığında ise elde edilen bulgulardan hareketle evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında çoğunlukla pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenirken; evliliğe yüklenen negatif anlam ile evliliğe yönelik tutum arasında çoğunlukla anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde evliliğe yüklenen anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin zaman zaman farklılaştığı gözlenmiştir. Evliliğe yüklenen pozitif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin çoğunlukla anlamlı düzeyde olduğu ; evliliğe yüklenen negatif anlam ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin bazı gruplara göre farklılaşmalar olsa da genellikle aralarında anlamlı

ilişki bulunmadığı gözlenmiştir. Bu durum, bireylerin evliliğe yükledikleri pozitif anlam arttıkça evliliğe yönelik tutumlarının da daha olumlu hale geldiğini, aynı zamanda spiritüel iyi oluş düzeylerinin de arttığını göstermektedir.

Evliliğe yönelik tutum ile spiritüel iyi oluş arasındaki ilişkinin farklı demografik değişkenlere göre detay analizinde; çoğunlukla orta yada düşük düzeyde ilişkiler olduğu, bazı gruplarda ise anlamlı düzeyde herhangi bir ilişki gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla elde edilen bulgularda pozitif etkinin genellikle güçlü konumda olduğu, buna karşılık negatif anlamın etkisinin sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcı sayılarının bazı gruplarda az olması sebebiyle elde edilen bulguların dikkatli yorumlanması gerektiği de göz önünde bulundurulmalıdır. Evliliğe yüklenen olumlu anlam, bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını ve spiritüel iyi oluşları üzerinde önemli bir role sahipken, buna karşılık olumsuz anlamların etkisi daha kısıtlı olduğu elde edilen sonuçlar arasındadır.

Araştırmamızda test edilen hipotezler ve verilerin analizi neticesinde elde edilen sonuçlar özet olarak aşağıdaki tablo 70'de verilmiştir. Tabloda da görüleceği üzere evliliğe yüklenen anlam puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşırken, anne-babanın birlikte yaşama durumu ve ailenin din ve inançlara yaklaşımlarına göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Evliliğe yönelik tutum puanları cinsiyet ve yaş gruplarına göre anlamlı farklılaşırken, anne-babanın birlikte yaşama durumu, aile içi iletişim ve ailenin din ve inançlara yaklaşımı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Spiritüel iyi oluş puanlarının ise cinsiyet, medeni durum ve ailenin din ve inançlara yaklaşımlarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği, ancak sosyo-ekonomik düzey ve aile ilişkinin niteliğine göre anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tüm bu bulgulardan hareketle elde edilen sonuç: Bu üç değişkenin birbirleri ile ilişkili yapılar olduğu, spiritüel iyi oluşun üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri anlamları şekillendiren ve evliliğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyen bir değişken olduğu şeklindedir. Dolayısıyla bu sonuçlar, bireylerin evlilik algısının pek çok değişkene göre farklılık gösterdiğini, fakat oluşan bu algının yalnızca sosyal ve psikolojik yönden değil, aynı zamanda manevi boyut ile de yakından ilişkili olabileceğini ve birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırmanın MDR literatürüne özgün bir katkı sunacağı, hem teorik tartışmalara hem de hem de uygulama alanında çalışan uzmanlara yeni bakış açısı kazandırması beklenmektedir.

Tablo 70: Doğrulanıp Doğrulanmama Durumuna Göre Hipotezler

	Hipotezler		Doğrulandı	Kısmen doğrulandı	Reddedildi
H1		*Evliliğe yüklenen anlam puanları*			
	a)	Cinsiyet	☒	☐	☐
	b)	yaş grupları	☐	☒	☐
	c)	anne babanın birlikte yaşama durumu	☐	☐	☒
	d)	aile içi ilişkinin niteliği	☐	☒	☐
	e)	din ve inançlara yaklaşımlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterir.	☐	☐	☒
H2		*Evliliğe yönelik tutum puanları*			
	a)	Cinsiyet	☒	☐	☐
	b)	yaş grupları	☒	☐	☐
	c)	anne babanın birlikte yaşama durumu	☐	☐	☒
	d)	aile içi ilişkinin niteliği	☐	☐	☒
	e)	din ve inançlara yaklaşımlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterir.	☐	☐	☒
H3		*Spiritüel iyi oluş puanı*			
	a)	Cinsiyet	☐	☐	☒
	c)	medeni durum	☐	☐	☒
	c)	sosyo-ekonomik düzey	☒	☐	☐
	d)	aile içi ilişkinin niteliği ve	☒	☐	☐
	e)	din ve inançlara yaklaşımlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterir.	☐	☐	☒
H4		Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri pozitif anlam puanı ve evliliğe yönelik tutumları arasında pozitif yönde ilişki vardır.	☒	☐	☐
H5		Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri pozitif anlam puanı ile manevi iyi oluş puanları arasında pozitif yönde korelasyon vardır.	☒	☐	☐
H6		Üniversite gençliğinin evliliğe yönelik tutumları ile manevi iyi oluşları arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon vardır.	☒	☐	☐
H7		Üniversite gençliğinin manevi iyi oluş düzeyleri arttıkça evliliğe yükledikleri olumsuz anlamlar azalır.	☒	☐	☐

Araştırma bulgularından hareketle elde edilen sonuçlara dayalı çeşitli öneriler sunulmuştur:

- Üniversite gençliğinin evliliğe yükledikleri pozitif anlamların, evliliğe yönelik tutumlarla arasındaki güçlü ilişkiden hareketle, üniversitelerde öğrencilerin evliliğe yönelik olumlu algılar geliştirmelerini destekleyecek eğitimler verilebilir. Bu sayede öğrencilerin evliliğin tüm boyutlarına bütüncül bir bakış açısı ile yaklaşmaları sağlanabilir.
- Araştırma bulguları, spiritüel iyi oluşun evliliğe yönelik negatif anlamlandırmaları azalttığı ve pozitif yönde etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin spiritüel iyi oluşlarını destekleyecek rehberlik ve danışma hizmetlerinin yaygınlaştırılması önerilebilir. Manevi değerlerin de temele alındığı çalışmalar bireylerin evliliğe yönelik olumlu tutum sergilemelerine yardımcı olabilir.
- Araştırma yalnızca üniversite öğrencileri ve ilahiyat fakültesi ile sınırlı tutulmuştur. Farklı yaş grupları ve fakültelerde yapılacak olan çalışmaların sonuçların genellenebilirlik oluşturmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Evliliğe yüklenen anlam ve evlilik tutumunun oluşmasında spiritüel iyi oluşun bireyler üzerindeki etkisinin daha iyi incelendiği nitel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acar, Hatice. "A Consideration on The Relationship Between Spiritual Well-Being And Piety". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (15 Aralık 2014), 391-412. https://doi.org/10.18505/cuifd.254730

Adak, Nurşen. "Evlilik veya Evlilik Dışı Birlikte Yaşama: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma". *Sosyoloji Dergisi* 1ozel (01 Mart 2016), 23-40.

Akbaş, Arif. "Türkiye Toplumunda Evlilik ve Aile: Sosyolojik-psikolojik perspektiften yakın ilişkiler". *NOSYON: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi* 13 (30 Haziran 2024), 131-153.

Akbaş, Meltem vd. "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler". *Çukurova Medical Dergisi* 44/1 (31 Mart 2019), 93-100. https://doi.org/10.17826/cumj.441022

Aksakal, İbrahim. "Üniversite Öğrencilerinin Evlilikle İlgili Beklenti ve Tutumlarının Belirlenmesi: (Erzincan Örneği)". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15/2 (31 Aralık 2022), 168-184. https://doi.org/10.46790/erzisosbil.1183975

Aksüt, Mehmet - Batur, Zekerya. "İnternet Perspektifinde Ergenlerin Sosyalleşme Ve İletişim Kurma Süreci". *Akademik Bilişim'07-IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* 31 (2007), 39-43.

Aktu, Yahya. "Gençliğin Evlilik İnşası: Karma Bir Araştırma". *Ekev Akademi Dergisi* 96 (2023), 303-320.

Akyüz, İsmail. "Türkiye'de Gençlik, Din Ve Değerler Konusunda Yapılan Ampirik Araştırmaların Yöntem ve İçerik Analizi". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/30 (15 Aralık 2014), 183-202. https://doi.org/10.17335/sakaifd.219877

Altınlı Macic, Merve. "Turkish Students' Spirituality Today". *Dem Yayınları*. https://avesis.deu.edu.tr/yayin/952c6b4b-cce6-4470-bc67-a2d09534b364/turkish-students-spirituality-today

Altun, Öznur Yılmaz. "Gençlik-ler Sosyolojisi: Nicel Bir Deneme". *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)* 9/18 (27 Haziran 2023), 23-37. https://doi.org/10.25306/skad.1200192

Apak, Hıdır. "Müslümanlar İçin Evlilik Maneviyatı Ölçeği Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30 (29 Ekim 2025), 547-557. https://doi.org/10.29029/busbed.1689002

Arslan, Coşkun. "Kişilerarası Çatışma Çözme ve Problem Çözme Yaklaşımlarının Yükleme Karmaşıklığı Açısından İncelenmesi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (01 Ağustos 2005), 75-93.

Arslan, Emel. “Erikson’un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlama, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19 (01 Şubat 2008), 53-60.

Arslan, Saffet. *Öğretmen Adaylarinda Kişiler Arasi Tarz, Affetme ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Artukoğlu, Fulya Gizem. *Psikoloji Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Atak, Hasan. “Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3/1 (01 Mart 2011), 163-213.

Atak, Mustafa. “Aileyi Bütünleştirici ve Birliğini Koruyucu Manevi Yaklaşım”. *Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi* 7/2 (20 Ağustos 2023), 247-261. https://doi.org/10.52115/apjir.1279502

Aybey, Salih. “Gençlik Dönemi Problemleri Karşısında Din Eğitimi”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (31 Aralık 2022), 932-963. https://doi.org/10.17859/pauifd.1187261

Aydın, Cüneyd - Kaya, Mevlüt. “Maneviyat ve Öznel İyi Oluş Değişkenlerinin Hayatın Anlamını Yordaması”. *Amasya İlahiyat Dergisi* 17 (30 Aralık 2021), 41-77. https://doi.org/10.18498/amailad.961401

Aydın, Okan - Baran, Gülen. “Toplumsal Değişme Sürecinde Evlenme ve Boşanma”. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 21/2 (15 Ekim 2010), 117-126.

Ayhan, Didem - Öz, Hilal Seki. “Yetişkin Bireylerde Ölüm Algısının Manevi İyi Oluş Üzerine Etkisi”. *Black Sea Journal of Health Science* 5/3 (01 Eylül 2022), 424-429. https://doi.org/10.19127/bshealthscience.1110155

Ayten, Ali vd. *Manevi Danışmanlık ve Rehberlik*. Dem Yayınları, 2017.

Bacanlı, Hasan. “Eş Tercihleri”. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 2/15 (08 Mart 2001), 7-16. https://doi.org/10.17066/pdrd.71188

Bahtiyar, Asiye - Can, Bilge. “Fen Öğretmen Adaylarının Bilimsel Süreç Becerileri İle Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 42 (01 Aralık 2016), 47-58.

Baron, Robert vd. *Social Psychology*. Massachusetts: Allyn & Bacon, 1984.

Baş, Elif - Cengiz, Emine. “Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileyi Anlamlandırma Biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği”. *İmgelem* 2/2 (09 Temmuz 2018), 5-27.

Batur, Zekerya vd. “The Examination on Communication and Dissenting Disputes in Different Nationalities’ Students”. *Kastamonu Education Journal* 27/6 (15 Kasım 2019), 2781-2794. https://doi.org/10.24106/kefdergi.3797

Bayer, Ali. “Değişen Toplumsal Yapıda Aile”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/8 (01 Aralık 2013), 101-129.

Bayhan, Vehbi. “Gençlik ve Postmodern Kimlik Örüntüleri Üniversite Gençliğinin Sosyolojik Profili İnönü Üniversitesi Uygulaması”. *Gençlik Araştırmaları Dergisi Journal of Youth Research* 1/1 (2013). https://avesis.inonu.edu.tr/yayin/5ab42c67-b014-4094-9736-0ffe53667659/genclik-ve-postmodern-kimlik-oruntuleri-universite-gencliginin-sosyolojik-profili-inonu-universitesi-uygulamasi

Bayoğlu, Ferhat vd. “İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri”. *Ege Eğitim Dergisi* 15/2 (30 Aralık 2014), 397-415. https://doi.org/10.12984/eed.79063

Bayyiğit, Mehmet. *Üniversite Gençliğinin Dinî İnanç Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma “Selçuk Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Anket Uygulaması”*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.

Bekdemir, Sezai. “Evliliğin Şer`î Maksatları”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/21 (30 Haziran 2022), 201-225. https://doi.org/10.51553/bozifder.1063542

Bozgeyikli, Hasan - Toprak, Emre. “Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi”. *Gençlik Araştırmaları Dergisi Journal of Youth Research* 1/1 (2013).

Bozkurt, Recep - Evren, Muhittin. “Evliliğin Eşiğindeki Gençlerin Bekârlık, Evlilik ve Aile Metaforu Üzerine Bir İnceleme”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 27/Aile Özel Sayısı (19 Ekim 2025), 383-402. https://doi.org/10.32709/akusosbil.1717101

Boztilki, Melike - Ardıç, Elif. “Spırıtualıty and Health”. *Journal of Academic Research in Nursing*, 39-45. https://doi.org/10.5222/jaren.2017.1008

Burç, Pınar Ezgi. “Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış”. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5/13 (11 Mayıs 2018), 135-141.

Burç, Pınar, Ezgi. “Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-kültürel Bir Bakış”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 5/13 (2018),* 135-141.

Büşra Gügen. *Gebelik Sürecindeki Kadınlarda Manevi İyi Oluş İle Hayat Memnuniyeti İlişkisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Cüceloğlu, Doğan. *Evlenmeden Önce*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2017.

Çağ, Pınar, Yıldırım, İbrahim. “Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 13-23.

Çakır, Sabri. “Türkiye’de Evli Kadınlar Ekseninde Evlilik/Aile Algısı ve Boşanma Olgusu”. *Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar - VI*. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2014.

Çalışkan, Şüheda - Dilmaç, Bülent. “Evli Bireylerde Manevi İyi Oluş, Ailede Yılmazlık ve Yaşamın Anlamı Arasındaki Yordayıcı İlişkiler”. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/1 (31 Ocak 2022), 113-127. https://doi.org/10.33206/mjss.902045

Çatal, Meliha Tekin - Kalkan, Melek. “Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri”. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi* 3 (ts.), 179-186. https://doi.org/10.31461/ybpd.601115

Çelik, Beyza. *Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumu İle Evliliğe Yüklenen Anlam Ve Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün İncelenmesi*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.

Çınar, Hatice Acar. “Evlilik Kaygısı ve Manevi İyi Oluş Arasındaki İlişki”. *Sinop İlahiyat Dergisi* 3 (30 Aralık 2025), 95-112.

Çıtak, Şenel - Başar, Ayşe. “Evlilik Kaygısında Bağlanma Stillerinin Yordayıcılığı”. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırmaları Dergisi* 13/0 (21 Eylül 2023), 185-204. https://doi.org/10.48146/odusobiad.1186297

Çöllü, Ersan Fazıl - Öztürk, Yunus Emre. “Örgütlerde İnançlar-Tutumlar Tutumların Ölçüm Yöntemleri Ve Uygulama Örnekleri Bu Yöntemlerin Değerlendirilmesi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* 9/1-2 (06 Mayıs 2014), 373-404.

Dağcı, Abdullah. *Huzurevi Yaşlılarının Manevi Gereksinimlerinin Belirlenmesi ve Değer Odaklı Manevi Bakım Programının Umut, Psikolojik İyi Oluş ve Tanrı Algısı Düzeyleri Üzerindeki Etkililiğinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.

Dedeler, Meryem vd. “Çocukluk Çağı Cinsel İstismarına Yönelik Tedavi ve Önleme Yaklaşımları: Bir Gözden Geçirme”. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi* 3/1 (01 Mart 2016), 28-43. https://doi.org/10.31682/ayna.470637

Değer, Vasfiye Bayram - Balçı, Elçin. “Adölesan Dönemde Üreme Sağlığıı, Cinsellik Ve Cinsel Eğitimin Önemi”. *Turkish Studies* 13/4 (2018), 1423-1448.

Doğan, Türkan. “Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin ‘Maneviyat’ ve ‘Serbest Zaman’ Boyutlarının İncelenmesi”. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 3/26 (11 Haziran 2006), 1-16. https://doi.org/10.17066/pdrd.76713

Doğru, Damla. *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumlarının Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu İle İlişkisi*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Dombak, Kübra. *Evliliğe Yüklenen Anlam İle Yalnızlık Arasındaki İlişkide Umutsuzluğun Aracı Rolü*. Düzce: Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.

Duymaz, Emine. *Üniversite Öğrencilerindeki Üç Boyutlu Bağlanma Stillerinin Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu İle İlişkisi*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.

Düşünmez, Özudoğru Reyhan. *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Ve Eş Seçimine İlişkin Görüş Ve Düşünceleri*. Ankara: Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Düzgüner, Sevde, Soykök, Mustafa. *Gençlere Yönelik Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Sonsöz Matbaacılık., 2022.

Düzgüner, Sevde. *Maneviyat Algısı ve Diğerkâmlıkla İlişkisi (Kan Bağışı Örneğinde Türkiye ve Amerika Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma)*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.

Ekici, Fatma Yaşar. "Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi". *The Journal of Academic Social Science Studies* 9/30 (08 Ağustos 2019), 209-224. https://doi.org/10.9761/JASSS2594

Ekinci, Büşra. *Genç Yetişkinlik Döneminde Romantik İlişki Doyumu İle Evlilik Tutumu Arasindaki İlişkide Bilişsel Esnekliğin Araci Rolü*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2025.

Ekşi, Halil - Kardaş, Selami. "Spiritual Well-Being: Scale Development and Validation". *Spiritual Psychology and Counseling* 2/1 (05 Şubat 2017). https://doi.org/10.12738/spc.2017.1.0022

Ekşi, Halil vd. "Öğretmen Adaylarının Spiritüel İyi Oluş İle Yaşamda Anlam Değişkenlerinin Psikolojik Dayanıklılığı Yordaması: Bir Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) Denemesi". *Kastamonu Education Journal* 27/4 (15 Temmuz 2019), 1695-1704. https://doi.org/10.24106/kefdergi.3256

Elgün, Zerrin. *Evli Bireylerin Manevi İyi Oluşlari İle Aile Yaşam Doyumlari Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Erdoğan Kavalılı Tuğba. *Onkoloji Hastalarinda Yalnızlık ve Ölüm Algısı İle Spiritüel İyilik Hali Arasındaki İlişki*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Erikson, Erik H. *Identity: Youth and Crisis*. New York London: W. W. Norton & Company, 1968.

Erikson, Erik H., Çevirmen,Üstün, T. Bedirhan; Şar, Vedat. *İnsanın Sekiz Çağı*. Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık, 1984.

Erkoç, Emine - Unusan, Nurhan. "Evlilik Uyumunun Çiftlerin Yeme Tutum ve Davranışlarına Olan Etkilerinin Araştırılması". *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2 (ts.), 97-108.

Erkol, Mehmet vd. "Toplumsal Değişimin Bir Göstergesi Olarak Gençlerin Evliliğe Yönelik Tutumları". *Universal Journal of History and Culture* 3/1 (30 Nisan 2021), 57-78. https://doi.org/10.52613/ujhc.881488

Eryücel, Sema. "Koruma Altındaki Çocuklara Yönelik Dini Manevi Rehberlik Uygulamaları İle Umut ve Psikolojik Sağlamlık İlişkisi". *The Journal of Academic Social Science* 80/80 (29 Ağustos 2024), 367-385. https://doi.org/10.16992/ASOS.14256

Garip, Sezen. "Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Geleneği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme". *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi* 12/1 (2023), 1-19.

Gazioğlu, A. Esra. "Genç Yetişkinlerin Evlilik Ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi." *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 23/23 (30 Ekim 2013), 107-123.

Gencer, Nevzat vd. "Üniversite Öğrencilerinde Spiritüel İyi Oluş ve Toplumsal Cinsiyet Algısı". *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/2 (30 Aralık 2021), 717-750. https://doi.org/10.14395/hid.951202

Gökşin, İlknur. "Hemşirelik Öğrencilerinin Evliliğe Yönelik Metaforik Algıları". *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi* 4/2 (31 Temmuz 2025), 99-109. https://doi.org/10.59312/ebshealth.1671735

Gölbaşı, Zehra. "Sağlıklı Gençlik ve Toplum için Bir Adım: Cinsel Sağlık Eğitimi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 6/6 (01 Eylül 2003). https://doi.org/10.21560/spcd.40626

Gül, Şevval Elif. *Sporcularda Zihinsel Dayaniklilik Ve Manevi İyi Oluşun Ruminasyon İle İlişkisi*. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.

Güler, Kübra. *Evli Olmayan Bireylerin Evlilik Kaygısı İle Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Evlilik Beklentileri Arasındaki Ilişkinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021. https://acikerisim.kent.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12780/409

Gülseven, Büşra. *Kronik Hastalığı Olan Yoğun Bakım Hastalarının Manevi Bakım Gereksinimleri, Manevi İyi Oluş, Anksiyete Ve Depresyon Düzeyleri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.

Gülsün, Murat vd. “Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 1/1 (01 Mart 2009), 68-79.

Gültekin, Abdurrezzak. *Psikiyatri Hastalarının Manevi İyilik Düzeyleri İle Tedaviye Uyumları Arasındaki İlişki*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Günay, Gülay, Bener, Özgün. “Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları”. *Karabük Üniversitessi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/1 (2013), 1-16.

Gündüz, Muhammed Muhdi. “Gelişim Özellikleri Doğrultusunda Gençliğin Din Eğitimi”. *Şarkiyat* 12/4 (31 Aralık 2020), 1092-1117. https://doi.org/10.26791/sarkiat.737971

Gündüz, Turgay. *İslâm Eğitim Sisteminde Gençlik Dönemi Din ve Ahlâk Eğitimi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dotora Tezi, 2002.

Güneş, Hüseyin Nihat - Bilek, Günal. “Üniversite Öğrencilerinde Evliliğe Yüklenen Anlamlar, Evlilik Kaygısı ve Evlenme Niyeti Arasındaki İlişkiler: Bitlis Örneği”. *İmgelem* 18 (31 Ocak 2026), 87-120. https://doi.org/10.53791/imgelem.1842167

Gürses, İbrahim - Kılavuz, M. Akif. “Erikson’un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (01 Haziran 2011), 153-166.

Gürsu, Orhan - Ay, Yaşar. “Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık”. *Journal of International Social Research* 11/61 (2018). https://www.researchgate.net/profile/Orhan-Guersu/publication/330003591_DIN_MANEVI_IYI_OLUS_VE_YASLILIK/links/60619e21458515e8347c31c1/DIN-MANEVI-IYI-OLUS-VE-YASLILIK.pdf

Gürsu, Orhan - Ay, Yaşar. “Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* XI/61 (2018), 1176-1190.

Gürül, Sinem. *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Güvenç, Hilal. *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumları ve Yaşam Hedeflerinin İlişkilendirilmesi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği*. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Hacıoğlu, Aslı. *Evlilik Tutumunun Duygusal Öz-Yeterlik ve Çatışma Eylem Stili Açısından Yordanması*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Helminiak, Daniel A. “Treating Spiritual Issues in Secular Psychotherapy”. *Counseling and Values* 45/3 (2001), 163-189.

Horozcu, Ümit. “Tecrübî Araştırmalar Işığında Dindarlık ve Maneviyat ile Ruhsal ve Bedensel Sağlık Arasındaki İlişki”. *Milel ve Nihal* 7/1 (01 Mart 2010), 209-240.

Hökelekli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2017.

İmamoğlu, Olcay. "Değişen Dünyada Değişen Aile-İçi Roller". *Kadın Araştırmaları Dergisi* 1 (17 Ocak 2012).

Kalafat, Ahmet - Dilmaç, Bülent. "Examining the Predictive Relationship Among Identity Development, Achievement Goal Orientation, and Cognitive Complexity in Adolescents". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 52/52 (26 Haziran 2020), 676-686. https://doi.org/10.15285/maruaebd.560419

Karabacak, Aynur - Çiftçi, Muhammed. "Examination of the Relationship Between Marital Attitudes and Irrational Romantic Relationship Beliefs of University Students". *Studies in Psychology* 36/2 (20 Aralık 2016), 25-43.

Karaca, Faruk - Acar, Muhammet. "Psikolojik Danışma Sürecinde Kullanılan Dinî/Manevi Temelli Müdahalelerin Vaka Analizi Yöntemi ile İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma". 267-281, 2019.

Karademir, Tuğçe. *Evli Bireylerde Şiddete Yönelik Tutum ve Manevi İyi Olma*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, ts.

Karagöz, Sema vd. *Aile ve Dini Rehberlik Merkezlerinde Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1. baskı, Ankara, 2020., 2020.

Karal, Eser vd. "Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Üzerine Kavramsal Bir Çalışma". *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/1 (28 Haziran 2022), 82-103.

Karataş, Zeki - Selçuk, Ozan. "Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluşlarının Açıklanmasında Psikolojik Esneklik ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü". *Journal of University Research* 6/1 (20 Mart 2023), 37-46. https://doi.org/10.32329/uad.1112809

Kavak, Esmanur. *Evlilik Tutumunun Mükemmeliyetçilik ve Öz Yeterlilik Aracılığıyla Yordanması*. İstanbul: İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.

Kaynak Demir, Hadiye vd. "Gençlerde Kimlik Bocalaması ve Psikopatoloji" 20/3 (2009), 227-235.

Keçeci, Berra - Eksi, Halil. "Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Spiritüel İyilik Halinin Psikolojik İstismar Üzerine Etkisi". *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi* 4/1 (30 Temmuz 2020), 30-48. https://doi.org/10.35333/mukatcad.2020.214

Keldal, Gökay. "Evliliğe Bakış Açısı ve Evlilikten Beklentiler". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30/1 (30 Nisan 2021), 1-10. https://doi.org/10.35379/cusosbil.662290

Keldal, Gökay. “Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Evlilik”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 23/2 (30 Haziran 2021), 375-393. https://doi.org/10.32709/akusosbil.856820

Keleş, Hatice. “Reform Çağının Radikal Kanadı Olan Hutteritlerin Dinî Kökenli Geleneksel Komünal Yaşam Tarzı Üzerine Bir Araştırma”. *Kilis 7 December University Journal of Theology* 11/11 (2019), 837-865. https://doi.org/10.29228/k7auifd.28

Kimter, Nurten. “Din ve Maneviyatı Kavramlaştırma: Birleşme ve Ayrılma Noktaları”. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (25 Haziran 2015), 85-118.

Koca Üsküp, Büşra. *Üniversite Öğrencilerinde Evlilik Tutumu İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

Koç, Mustafa vd. “Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Kavramına Atfetikleri Anlamlar”. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/2 (01 Haziran 2007), 110-123.

Koç, Mustafa. “Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/17 (01 Aralık 2004), 231-238.

Koenig, Harold G. “Religion, Spirituality, and Health: The Research and Clinical Implications”. *ISRN Psychiatry* 2012 (16 Aralık 2012), 278730. https://doi.org/10.5402/2012/278730

Korkmaz, Zeynep vd. “Evlilik Uyumu ve Manevi İyi Oluş Hali Üzerine Bir Araştırma”. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 15 (28 Haziran 2023), 173-203. https://doi.org/10.53112/tudear.1145621

Kublay, Deniz vd. “Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi”. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 5/44 (01 Eylül 2015), 25-35.

Kulaksızoğlu, Adnan. “Ergen- Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri”. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 1/1 (09 Ekim 2013), 71-87.

Kulaksızoğlu, Adnan. “Gençlik Çağı ve Ülkemizde Gençlik Sorunları”. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 2/2 (10 Ekim 2013), 133-144.

Kulaksızoğlu, Adnan. *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1. bs., 1998.

Küçükaşcı, Hatice Kübra. *Evli Bireylerin Manevi İyi Oluşlari İle Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutumlari Arasindaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.

Lindberg, E. Nihal Ahioğlu. “Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim”. *Kastamonu Education Journal* 19/1 (01 Ocak 2011), 1-10.

Maden, Halime. *Anne Babası Boşanmış Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumu Ile Anne Babası Evli Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumunun Karşılaştırılması*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Majidova, Fidan. *Bağlanma Stili İle Evliliğe Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Mert, Abdullah - Topal, İlyas. “Benlik Ayrımlaşmasının Manevi Yönelimi Yordayıp Yordamadığını ve Bazı Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *OPUS International Journal of Society Researches* 8/14 (25 Nisan 2018), 68-91. https://doi.org/10.26466/opus.393261

Mohammadi, Bahareh - Soleymani, Aliakbar. “Early Maladaptive Schemas and Marital Satisfaction as Predictors of Marital Commitment”. *International Journal of Behavioral Sciences* 11/1 (01 Mayıs 2017), 16-22.

Mutlu, Hüseyin. *Engelli Kardeşe Sahip Olan 18-30 Yaş Arasındaki Bireylerin Evliliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.

Mutlu, Maşallah. *Üniversite Gençliğinin Evlilik Ve Aile Kurumuna Yaklaşımı (Fırat Üniversitesi Uygulaması)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.

Naz, Iram vd. “Prevalence and Impact of Demographic Factors and on University Students’ Intentions, Attitudes and Aspects Regarding Marital Relationships”. *Social Sciences & Humanity Research Review* 3/3 (06 Eylül 2025). https://doi.org/10.63468/sshrr.095

Ölmez, Nurşen - Karadağ, Ezgi. “Ayaktan Kemoterapi Alan Kanserli Hastaların Spiritüel İyilik Hali ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi Arasındaki İlişki”. *Sakarya Tıp Dergisi* 12/3 (29 Eylül 2022), 390-402. https://doi.org/10.31832/smj.1075527

Öner, Hatice. *Cerrahi Onkolojik Hastalarda Spiritualite ve Yaşam Kalitesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.

Öz, Feyza. *Evlilik Kaygısının Evliliğe Yüklenen Anlam, Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumu Ve Psikolojik Esneklik İle İlişkisi*. İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Özabacı, Nilüfer vd. “A Metaphoric Examination of the Meaning of Marriage”. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 48/1 (21 Nisan 2019), 693-736. https://doi.org/10.14812/cuefd.489292

Özabacı, Nilüfer vd. “Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeğinin (EYAÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 8/50 (01 Eylül 2018), 235-259.

Özalp, Ahmet. “Ötekileştirme: Sembolik Etkileşimci Bir Bakış”. *Toplum Bilimleri Dergisi* 16 (29 Ağustos 2024), 206-227.

Özasma, Halil İbrahim. “Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Bağlamında Evlilikte Maneviyat Üzerine Nitel Bir Araştırma”. *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 10 (30 Aralık 2024), 155-196. https://doi.org/10.56432/tmdrd.1475219

Özdemir Aydın, Sümeyye. *Evlilik Uyumunun İlişki Özyeterliği Ve Spiritüel İyi Oluş İle İlişkisi*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Özdemir, Merve. *Evli Bireylerde Manevi İyi Oluşun Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Yaşam Doyumu İle İlişkisinin İncelenmesi*. Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.

Özdemir, Şuayip - Kavak, Rahime. “Kur’an ve Hadislerde Gençlik Dönemi Özellikleri”. *Journal of Turkish Studies* 9/Volume 9 Issue 2 (29 Ağustos 2024), 1215-1226. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6450

Özdemir, Yalçın - Çok, Figen. “Ergenlikte Özerklik Gelişimi”. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 4/36 (27 Mayıs 2011), 152-162. https://doi.org/10.17066/pdrd.48451

Özel, Zeynep Derya vd. “Kök Ailenin Evlilikte Partner Seçimine Etkisi”. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi* 9/2 (31 Aralık 2024), 139-168. https://doi.org/10.62393/aurum.1485296

Pınar, Gül. “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 14/14 (01 Eylül 2008), 49-60. https://doi.org/10.21560/spcd.64821

Piaget, J. “Ergenlikten Yetişkinliğe Bilişsel Gelişim”. çev. Sinem Kavsaoğlu. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 24/1 (15 Ağustos 2019), 259-269. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000723

Piaget, Jean. *The Development of Thought: Equilibration of cognitive structures (A. Rosin, Çev.)*. New York: Viking Press, 1977.

Sarı, Rabia Rana. *Manevi İyi Oluşun Gençlerde Aile Aidiyetine ve Sosyal Medya Kullanımlarına Etkisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.

Selman, Adnan. “Aile-Din İlişkisi ve Aile İçi Roller”. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi* 4/1 (28 Aralık 2018), 13-20.

Sessanna, Loralee vd. “Spirituality in Nursing and Health-Related Literature: A Concept Analysis”. *Journal of Holistic Nursing: Official Journal of the American Holistic*

Nurses' Association 25/4 (Aralık 2007), 252-262; discussion 263-264. https://doi.org/10.1177/0898010107303890

Smith, Peter K. *Ergenlik*. çev. Çiçek Öztek. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2024.

Sönmez, Nilgün. *Evlenmemiş Genç Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları, Evlilik Tutumları ve Evlilik Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Su, Mehmet. "Gençlik Teolojisi ve Din Eğitimine Yansımaları". *Artuklu Akademi* 10/2 (30 Aralık 2023), 269-284. https://doi.org/10.34247/artukluakademi.1351331

Sungur, Mehmet Ali vd. "Evlilik ve Eş Seçme Tutumuna Kuşakların Etkisi: X ve Y Kuşaklarının Karşılaştırması". *Toplum ve Sosyal Hizmet* 28/1 (18 Mayıs 2017), 69-92.

Şahin, Ayşe Nur. *Psikolojik İyi Oluş ve Maneviyat Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Şahin, Sedat Ekrem. *Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Kaynaklardan Aldıkları Evlilik Mesajları ve Evliliğe İlişkin Tutumları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.

Şakar, Murat. "Tribün Şiddeti Sembolik Etkileşimci Kuram ve Kırıkcam Teorisi Bağlamında Bir Sentez". *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 51. https://doi.org/10.35826/ijoess.3269

Şanver, Tuğçe Mehlika - Özvarış, Şevkat Bahar. "Adölesan Dönemde Riskli Sağlık Davranışları: Ebeveyn, Okul, Akranların Rolü". *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 32/4 (30 Ekim 2023), 321-327. https://doi.org/10.17942/sted.1184826

Şengöz, Murat. "Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli'nin Bütünleşik Bir Süreç Olarak Yeniden Yorumlanması". *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi* 9/1 (28 Haziran 2022), 164-173. https://doi.org/10.51725/etad.977931

Şirin, Turgay. "Evli Çiftlerin Spiritüel İyi Oluşları İle Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki". *Ekev Akademi Dergisi* 77 (28 Şubat 2019), 389-410.

Şirin, Turgay. "Maneviyat Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13996

Tan, Hümeyra Nazlı - Yıldız, Mualla. "'Manevi İyi Oluş' Kavramının Ortaya Çıkışı ve Tanımlanması". *Dini Araştırmalar* 25/63 (15 Aralık 2022), 447-476. https://doi.org/10.15745/da.1175149

Teke, Esma. *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileye Bakışı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Tekin, Selma - İpek, Melek. “Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam”. *Aydın Sağlık Dergisi* 6/2 (01 Haziran 2020), 91-121.

Tekin, Selma. *Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam*. İstabbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Tire, Olcay - Öztürk, Meral. “Evlilik Tutumunun Bir Yordayıcısı Olarak Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 57 (18 Temmuz 2023), 255-266. https://doi.org/10.30794/pausbed.1212942

Toprak, Yasin. *Maneviyat, Yaşam Amaçları ve İyi Oluş Arasındaki İlişki*. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Tosun, Cemal. “Ailede Gençlerin Değer Eğitimi: Gelişim Özellikleri ve Gelişim Ödevleri Odaklı Bir Yaklaşım”. *MANAS Journal of Religious Sciences* 1/1 (06 Ekim 2022), 33-40.

Tunç, Büşra - Totan, Tarık. “Aile Yaşamında Maneviyat: Aile Psikolojik Danışmasında Maneviyatın Değerlendirilmesi”. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 5/1 (22 Mart 2021), 1-20.

Turğut, Mustafa vd. (ed.). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler*. Ankara: T.C.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Birinci basım., 2014.

Türk Dil Kurumu. Erişim 23 Şubat 2026. https://sozluk.gov.tr/?kelime=maneviyat

Türkarslan, Nesrin - Suleymanov, Abulfez. “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evlilik Konusundaki Görüş ve Düşünceleri -Azerbaycan Ve Türkiye Karşılaştırması”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* 5 (01 Mart 2010).

Türkiye İstatistik Kurumu. *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2024* (2025). https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2024-54194

Türkyılmaz, Nuray. *Davranış Genetiği Bağlamın Dinî ve Manevî Eğilimler*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

Tütengil, Cavit. “Aile ve Evlilik Araştırması Sonuçları I”. *Istanbul Journal of Sociological Studies* 16 (14 Eylül 2011), 1-16.

Uğurluoğlu, Dilruba - Erdem, Ramazan. “Travma Geçiren Bireylerin Spiritüel İyi Oluşlarının Travma Sonrası Büyümeleri Üzerine Etkisi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21/3 (25 Eylül 2019), 833-858. https://doi.org/10.16953/deusosbil.507731

Ünger, Zeynep Zülal. *Erken Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.

Vatandaş, Saniye. “Sosyalleşme ve Sosyalleşmenin Sosyal Medya Mecralarındaki Anlamsal ve İşlevsel Dönüşümü”. *Erciyes İletişim Dergisi* 7/2 (24 Temmuz 2020), 813-832. https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.675531

Villanueva, Sara - Orhun, çeviren Defne. *Ergenlik: sıkıntılı yıllar*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı 2018, İstanbul., 2018.

Yapıcı, Asım. “Eşlerin Dinsel Algı ve Yaşayışına Göre Evlilikte Dindarlık ve Maneviyat Huzur mu, Kusur mu?” *Journal of Turkish Studies* 13/Volume 13 Issue 2 (29 Ağustos 2024), 79-106. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13025

Yapıcı, Asım. “Şüphe ve İnanç Kıskacında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları”. *İlahiyat Akademi* 12 (29 Aralık 2020), 1-44.

Yardım, Hilal - Demir, Melek. “Psychological Violence, Relationship Authenticity and the Meaning of Marriage in Romantic Relationships”. *International Journal of Social And Humanities Sciences* 7 (ts.), 93-118.

Yardım, Hilal. *Romantik İlişkilerde Psikolojik Şiddet, İlişkide Otantiklik ve Evliliğe Yüklenen Anlam*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Yasa, İbrahim. “Evlilik ve Geniş Aile Kurumlarının Yazgısı”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 28/1 (1973), 1-10. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000000993

Yavuzer, Haluk. *Gençleri Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2. bs., 2005.

Yazıcı, Betül - Demirli, Cihad. “Evlilik Karari Alan Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam İle Evlilik Öncesi İlişkilerin İncelenmesi”. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 7/7 (2020).

Yeşilyurt, Kıymet Öztepe. *Cerrahi Hastalarında Manevi Bakım Gereksinimleri Ve Cerrahi Hemşireliğinde Manevi Bakım Yaklaşımları*. Livre de Lyon, 2022.

Yıldırım, Hilal Nur. *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeyleri İle Evliliğe Yükledikleri Anlam Ve Eş Seçme Kriterleri Arasındaki İlişki*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Yıldırım, Şüheda. *Görücü Usulü Evlenen Ve Flört Ederek Evlenen Çiftlerin Duygusal Farkindalik Ve Duygulari İfade Etme Düzeylerinin Evlilik Doyumuna Etkisi*. İstabbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Yılmaz, Cansu - Yalçın, Hatice. “Tek Ebeveynli Ergenlerin Evliliğe Yönelik Tutumlari İle Gelecek Beklentileri”. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6 (30 Nisan 2021), 51-72.

Yılmaz, Yakup - Bayraktar, Dilek. “Türkçe Sözlük’te Evlilik Kavramlarının Köken Bakımından Tasnifi”. *RumelideDil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* Ö9 (21 Ağustos 2021), 19-34. https://doi.org/10.29000/rumelide.981484

Yörükoğlu, Atalay. *Gençlik Çağı / Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. Özgür Yayıncılık, 2019.

EKLER

Ek 1: Demografik Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin evliliğe yükledikleri anlam, evlilik tutumları ve manevi iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar yalnızca araştırma kapsamında bilimsel gaye için kullanılacak olup kesinlikle üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. İçtenlikle vereceğiniz cevaplar araştırmanın hedefine ulaşabilmesi adına çok önemlidir.

Araştırmamıza zaman ayırarak katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Turgay GÜNDÜZ		**Merve TAYFUR**
Tez Danışmanı		Yüksek Lisans Öğrencisi
Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi		BUÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi		Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı

☐ **Bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı beyan ederim.**

Not: Cevaplarınızı (X) harfi ile işaretleyebilirsiniz.

1. **Yaşınız**:……..
2. **Cinsiyetiniz:** ( ) Kadın ( ) Erkek
3. **Sosyo-ekonomik düzeyiniz:** ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek
4. **Eğitim Gördüğünüz Fakülte veya Yüksekokul:** .....
5. **Sınıfınız:** ( ) Hazırlık ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 (5)
6. **Medeni Durum:** (....) Bekâr (....) Evli (....) Boşanmış veya ayrı yaşıyor
7. **Annenizin Eğitim Durumu:** ( ) Öğrenim görmemiş ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü
8. **Babanızın Eğitim Durumu:** ( ) Öğrenim görmemiş ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü
9. **Anne babanızın birlikte yaşama durumu:**
   ( ) Halen evli ve birlikte yaşıyorlar
   ( ) Halen evli oldukları halde ayrı yaşıyorlar
   ( ) Boşandılar ve ayrı yaşıyorlar
   ( ) Biri veya ikisi de vefat ettiğinden birlikte değiller
10. **Kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerini göz önünde bulundurduğunuzda aşağıdakilerden hangisi, genel olarak sizin ailedeki durumunuzu en iyi tanımlar?**
    ( ) Çok mutlu bir ailede büyüdüm
    ( ) Mutlu bir ailede büyüdüm
    ( ) Ne mutlu ne de mutsuz
    ( ) Mutsuz bir ailede büyüdüm
    ( ) Çok mutsuz bir ailede büyüdüm
11. **Din ve inançlara yaklaşımları itibariyle aşağıdakilerden hangisi ailenizi en iyi tanımlar?**
    ( ) Hem annem hem de babam dine ve dinî konulara yakındırlar
    ( ) Annem dine daha yakın, babam ise daha mesafelidir
    ( ) Babam dine daha yakın, annem ise daha mesafelidir
    ( ) Hem annem hem de babam dine çok mesafelidirler (dine ve dinî konulara uzaktırlar)

Ek 2: Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği

Bu ölçek bireylerin evliliğe yükledikleri anlamları belirlemek için hazırlanmıştır. 5'li derecelendirme üzerinde 1 ilgili ifadeye kesinlikle katılmadığınızı, 5 ise kesinlikle katıldığınızı göstermektedir. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyarak size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz.

1----------2----------3----------4----------5
Kesinlikle katılmıyorum **Kararsızım** **Tamamen katılıyorum**

1. Evlilik yaşamı kolaylaştırır	1	2	3	4	5
2. Evlilik sevgi, güven ve bağlılıkla kurulan bir birlikteliktir	1	2	3	4	5
3. Evlilik hayatı paylaşmaktır	1	2	3	4	5
4. Evlilik aşk ve sevgiyle beslenen bir süreçtir	1	2	3	4	5
5. Evlilik kişisel özgürlüklerden vazgeçmektir	1	2	3	4	5
6. Evlilik hayallerin gerçekleşmesidir	1	2	3	4	5
7. Evlilikte eşlerin birbirlerine güvenmemesi önemli bir sorun oluşturmaz*	1	2	3	4	5
8. Evlilik hayatı renklendirir	1	2	3	4	5
9. Evlilik işbirliği içinde yaşamayı gerektirir	1	2	3	4	5
10. Evlilik ömür törpüsüdür	1	2	3	4	5
11. Evlilik sabır gerektirir	1	2	3	4	5
12. Evlilik birlikte yaşama sanatıdır	1	2	3	4	5
13. Evlilikte hoşgörü olmalıdır	1	2	3	4	5
14. Evlilik iki yarım elmanın bir olmasıdır	1	2	3	4	5
15. Evlilik bir ömür boyu sürmelidir	1	2	3	4	5
16. Evlilikte fedakârlık önemlidir	1	2	3	4	5
17. Evlilikte benzer karakterdeki bireyler daha mutlu olurlar	1	2	3	4	5
18. Evlilikte farklı karakterdeki bireylerin birlikteliği daha fazla mutluluk getirir*	1	2	3	4	5
19. Evlilik günlük hayatı kolaylaştırır	1	2	3	4	5
20. Evlilik geleceğe yönelik bir yatırımdır	1	2	3	4	5
21. Evlilik aynı evi paylaşmaktır	1	2	3	4	5
22. Evlilik bir kumardır	1	2	3	4	5
23. Evlilik hayata anlam katar	1	2	3	4	5
24. Evlilik ekonomik bir işbirliğidir	1	2	3	4	5
25. Evlilik zorluklarla mücadele gücü gerektirir	1	2	3	4	5
26. Evlilik çiftlerin birbirlerine özen göstermelerini gerektirir	1	2	3	4	5
27. Evlilik sevdiğine ait olmaktır	1	2	3	4	5
28. Evlilikte kişisel özgürlük diye bir şey yoktur	1	2	3	4	5
29. Evlilikte saygı her şeyden önce gelir	1	2	3	4	5
30. Evlilik bireyde şefkat ve merhamet duygularını oluşturur	1	2	3	4	5
31. Evlilikte eşlerden biri ihtiyaç duyduğunda, diğer eş koşulsuz destek sağlamalıdır.	1	2	3	4	5

Ek 3: İnönü Evlilik Tutum Ölçeği

İNÖNÜ EVLİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda evliliğe ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiç bir sorunun doğru veya yanlış cevabı yoktur. Sadece sizin nasıl düşündüğünüz önemlidir. Sizin görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği **1**'den(**hiç katılmıyorum**), **5**'e (**kesinlikle katılıyorum**) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde (X) işareti ile belirtiniz. Lütfen ölçekte bulunan tüm ifadeleri değerlendiriniz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: K ( ) E ( )

Yaşınız: …….

Madde No	Maddeler	Hiç katılmıyoru	Nadiren katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Evlilik, hayatta karşılaşılan sorunları birlikte çözmeyi sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Evliliğin, çiftler arasındaki sevgiyi artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Evlilik, duygularımı paylaşacak birinin olmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Evliliğin, çiftler arasındaki güveni artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Evlilik, duygusal açıdan doyurucu bir yaşam sunar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Evliliğin, çiftlere mutluluk getirdiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Evlilik, iki kişi arasında bağlılığın bir göstergesi olarak önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Evlilik, düzenli bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Evliliğin, bana huzur getireceğine inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Evliliğin, neslin devamı için önemli olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Evlilikle birlikte, kişinin sosyal çevresi genişler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Evliliğin, bireyin toplum içerisindeki saygınlığını artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Evlilik, düzenli bir hayat sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Evlilik, gereksiz harcamalar yapmayı engeller.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Evlilik, sağlıklı bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Evlilik, toplum içinde kendimi güvende hissetmemi sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Evlilik olmadan tamamlanacak bir hayatın eksik olacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Evlilik, gelirin planlı kullanılmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Evliliğin, rahat bir hayat sağlayacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Evliliğin her insanın yaşaması gereken bir deneyim olduğuna inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Evliliğin, insanı olgunlaştırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek 4: Üç Faktörlü Spiriteel İyi Oluş Ölçeği

	Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin numarasını işaretleyiniz. Numaraların anlamları: **(1) Bana Hiç Uygun Değil** **(2) Bana Uygun Değil** **(3) Bana Biraz Uygun** **(4) Bana Oldukça Uygun** **(5) Bana Tamamen Uygun** Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. En uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederiz.	Bana hiç uygun **değil**	Bana uygun **değil**	Bana **biraz** uygun	Bana **oldukça** uygun	Bana **tamamen** uygun
1.	İlahi bir güce bağlı olmak bana güven verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Doğaya saygı duyulması gerektiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Hayata dair bir hoşnutsuzluk duygusu hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	Bir problemle karşılaştığımda Allah'ın yardımını hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Allah'ın gizli ve açık tüm duygu ve düşüncelerimi bildiğine inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	Bütün canlıların saygıyı hak ettiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Hayatımda büyük bir boşluk var.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	Günlük hayatta Allah'ın kudretine şahit olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	Allah'ın beni sevdiğine ve önemsediğine inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Yeryüzündeki tüm canlılara iyi davranırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	Hayattan zevk almam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	Hayatımın her anında Allah'ın varlığını hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	Daha güçlü bir varlığa sığınma duygusu beni rahatlatır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	Kendimi doğanın bir parçası olarak görürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	Hayatımın amacını halen bulabilmiş değilim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	Yaşadığım her olayda bir hayır olduğuna inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	İnancım, nasıl bir hayat süreceğime dair bana yol gösterir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.	Yeryüzündeki bütün canlıların hakları benim için önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.	Sorunlarımı çözmeye nereden başlayacağımı bilemem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.	Yalnız kaldığımda Allah'ı ve yarattıklarını düşünürüm (tefekkür ederim).	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.	İnanç ve değerlerim, zorluklar karşısında dayanabilme gücümü arttırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22.	Doğayla uyum içinde yaşarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23.	Zorluklar yaşadığımda bunalmış hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.	İnancım, yaşadığım sıkıntılarda dahi olumlu tarafların olabileceğini görmemi sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25.	Hayatta hiçbir şey sebepsiz değildir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26.	Hayatın beni mutsuz eden olaylardan ibaret olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27.	Her şeyin elimde olmadığını bilmek üzüldüğüm olaylar karşısında bir teselli kaynağıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28.	Yeryüzündeki her doğal varlığın eşsiz olduğuna inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29.	Dünya hayatının geçici olduğuna inanmak beni hırslarımdan arındırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Kaynak: Ekşi, H., & Kardaş, S. (2017). Spiritual well-being: Scale development and validation. *Spiritual Psychology and Counseling, 2,* 73–88. http://dx.doi.org/10.12738/spc.2017.1.0022

Ek 5: Etik Kurul Kararı